

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Ο Τριμερής Κανόνας (Tīpiṭaka)

Ο Κανόνας των Ομιλιών (Sutta Piṭaka)

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων (5. Khuddaka Nikāya)

20. Τα ερωτήματα του Μενάνδρου (20. Milindapañhapāḷi)

2-3. Τα ερωτήματα του Μενάνδρου (2-3. Milindapañho)

[Mil 3.1-8, PTS 25-95]

PaliVerse

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων

20. Τα ερωτήματα του Μενάνδρου

2-3.

Τα ερωτήματα του Μενάνδρου

1. Το μεγάλο κεφάλαιο

1. Ερώτηση περί προσδιορισμού

1. Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος πήγε εκεί όπου ήταν ο σεβάσμιος Ναγκασένα· αφού πλησίασε, χαιρέτησε τον σεβάσμιο Ναγκασένα, και αφού ολοκλήρωσε την ευγενική και αξιομνημόνευτη συζήτηση, κάθισε στο πλάι. Και ο σεβάσμιος Ναγκασένα με την ανταπόδοση του χαιρετισμού ευαρέστησε τη συνείδηση του βασιλιά Μένανδρο. Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος είπε στον σεβάσμιο Ναγκασένα αυτό: «Πώς γίνεστε γνωστός, σεβαστέ; Ποιο είναι το όνομά σας, σεβάσμιε κύριε;» «Ναγκασένα» λοιπόν εγώ, μεγάλε βασιλιά, γίνομαι γνωστός· «Ναγκασένα» λοιπόν εμένα, μεγάλε βασιλιά, οι σύντροφοι στην άγια ζωή με αποκαλούν· αλλά οι γονείς δίνουν όνομα είτε «Ναγκασένα» είτε «Σουρασένα» είτε «Βιρασένα» είτε «Σιχασένα»· αλλά λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όρος, ονομασία, προσδιορισμός, συμβατική έκφραση, απλώς όνομα είναι αυτό το «Ναγκασένα»· δεν βρίσκεται εδώ κάποιο άτομο.

Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος είπε έτσι: «Ας ακούσουν οι αξιότιμοι πεντακόσιοι Έλληνες και οι ογδόντα χιλιάδες μοναχοί· αυτός ο Ναγκασένα λέει έτσι 'δεν βρίσκεται εδώ κάποιο άτομο'· είναι άραγε κατάλληλο να το αποδεχτούμε αυτό;» Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος είπε στον σεβάσμιο Ναγκασένα αυτό: «Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν βρίσκεται άτομο, ποιος λοιπόν σας δίνει τα αναγκαία είδη χιτώνων, προσφερόμενης τροφής, καταλύματος και φαρμάκων για ασθενείς; Ποιος τα καταναλώνει; Ποιος τηρεί την ηθική; Ποιος αφοσιώνεται στον διαλογισμό; Ποιος πραγματοποιεί την οδό, τον καρπό και το Νιμπάνα; Ποιος σκοτώνει έμβιο ον; Ποιος παίρνει κάτι μη δοσμένο; Ποιος διαπράττει λανθασμένη σεξουαλική συμπεριφορά; Ποιος ψεύδεται; Ποιος πίνει μεθυστικά ποτά; Ποιος διαπράττει τις πέντε αποτρόπαιες πράξεις με άμεσο κακό προορισμό; Επομένως δεν υπάρχει καλό, δεν υπάρχει φαύλο, δεν υπάρχει αυτός που κάνει ή αυτός που προκαλεί τις καλές και φαύλες πράξεις, δεν υπάρχει καρπός και επακόλουθο των καλών και κακών πράξεων· αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, κάποιος σας σκοτώνει, δεν υπάρχει ούτε γι' αυτόν φόνος έμβιου όντος· και για εσάς, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν υπάρχει δάσκαλος, δεν υπάρχει μέντορας, δεν υπάρχει πλήρης χειροτονία. 'Ναγκασένα με αποκαλούν, μεγάλε βασιλιά, οι σύντροφοι στην άγια ζωή' αυτό που λες, 'ποιος είναι εδώ ο Ναγκασένα; Μήπως άραγε, σεβάσμιε κύριε, οι τρίχες της κεφαλής είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Οι τρίχες του σώματος είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Τα νύχια... κ.λπ... τα δόντια... κ.λπ... το δέρμα... κ.λπ... η σάρκα... κ.λπ... οι τένοντες... κ.λπ... τα οστά... κ.λπ... ο μυελός των οστών... κ.λπ... τα νεφρά... κ.λπ... η καρδιά... κ.λπ... το συκώτι... κ.λπ... ο υπεζωκότας... κ.λπ... η σπλήν... κ.λπ...

οι πνεύμονες... κ.λπ... τα έντερα... κ.λπ... το μεσεντέριο... κ.λπ... τα περιεχόμενα του στομάχου... κ.λπ... τα κόπρανα... κ.λπ... η χολή... κ.λπ... το φλέγμα... κ.λπ... το πύον... κ.λπ... το αίμα... κ.λπ... ο ιδρώτας... κ.λπ... το λίπος... κ.λπ... τα δάκρυα... κ.λπ... το στέαρ... κ.λπ... το σάλιο... κ.λπ... η βλέννα... κ.λπ... το αρθρικό υγρό... κ.λπ... τα ούρα... κ.λπ... ο εγκέφαλος στην κορυφή του κεφαλιού είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Μήπως άραγε, σεβάσμιε κύριε, η ύλη είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Το αίσθημα είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Η αντίληψη είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Οι δραστηριότητες είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Η συνείδηση είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Μήπως όμως, σεβάσμιε κύριε, η ύλη, το αίσθημα, η αντίληψη, οι δραστηριότητες και η συνείδηση μαζί είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Μήπως όμως, σεβάσμιε κύριε, κάτι άλλο εκτός από την ύλη, το αίσθημα, την αντίληψη, τις δραστηριότητες και τη συνείδηση είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Εγώ, σεβάσμιε κύριε, ρωτώντας και ρωτώντας δεν βλέπω τον Ναγκασένα. Μήπως άραγε μόνο ο ήχος 'Ναγκασένα', σεβάσμιε κύριε, είναι ο Ναγκασένα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Ποιος λοιπόν είναι εδώ ο Ναγκασένα; Ψέματα εσύ, σεβάσμιε κύριε, λες, ψευδολογία· δεν υπάρχει Ναγκασένα».

Τότε ο σεβάσμιος Ναγκασένα είπε στον βασιλιά Μένανδρο: «Εσύ λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είσαι λεπτοφυής της πολεμικής κάστας, εξαιρετικά λεπτοφυής· σε σένα, μεγάλε βασιλιά, τη μεσημεριανή περίοδο της ημέρας, περπατώντας με τα πόδια πάνω στο πυρακτωμένο έδαφος, στη ζεστή άμμο, στα τραχιά χαλίκια και πέτρες, τα πόδια πονούν, το σώμα κουράζεται, ο νους πλήττεται, εγείρεται σωματική συνείδηση συνοδευόμενη από πόνο· ήρθες λοιπόν με τα πόδια ή με όχημα;» «Δεν έρχομαι, σεβάσμιε κύριε, με τα πόδια· εγώ ήρθα με άρμα». «Αν εσύ, μεγάλε βασιλιά, ήρθες με άρμα, εξήγησέ μου το άρμα· ο ρυμός άραγε, μεγάλε βασιλιά, είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ο άξονας είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Οι τροχοί είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ο σκελετός του άρματος είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Η ράβδος του άρματος είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ο ζυγός είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τα ηνία είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Το βούκεντρο είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ο ρυμός, ο άξονας, οι τροχοί, ο σκελετός του άρματος, η ράβδος του άρματος, ο ζυγός, τα ηνία και το βούκεντρο είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως όμως, μεγάλε βασιλιά, χωριστά από τον ρυμό, τον άξονα, τους τροχούς, τον σκελετό του άρματος, τη ράβδο του άρματος, τον ζυγό, τα ηνία και το βούκεντρο υπάρχει το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Εγώ, μεγάλε βασιλιά, ρωτώντας και ρωτώντας δεν βλέπω το άρμα. Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, μόνο ο ήχος 'άρμα' είναι το άρμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ποιο λοιπόν είναι εδώ το άρμα; Ψέματα, εσύ μεγάλε βασιλιά, λες ψευδολογία· δεν υπάρχει άρμα. Εσύ είσαι, μεγάλε βασιλιά, ο ανώτατος βασιλιάς σε ολόκληρη την ινδική χερσόνησο· φοβούμενος ποιον λοιπόν λες ψευδολογία; Ας ακούσουν οι αξιότιμοι πεντακόσιοι Έλληνες και οι ογδόντα χιλιάδες μοναχοί· αυτός ο βασιλιάς Μένανδρος είπε έτσι: 'Εγώ ήρθα με άρμα'· αν εσύ, μεγάλε βασιλιά, ήρθες με άρμα, όταν σου ζητήθηκε 'εξήγησέ μου το άρμα', δεν παρουσιάζεις το άρμα· είναι άραγε

κατάλληλο να το αποδεχτούμε αυτό;» Όταν αυτό ειπώθηκε, οι πεντακόσιοι Έλληνες, αφού έδωσαν επιδοκιμασία στον σεβάσμιο Ναγκασένα, είπαν στον βασιλιά Μένανδρο: «Τώρα λοιπόν εσύ, μεγάλε βασιλιά, αν μπορείς, μίλησε».

Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος είπε στον σεβάσμιο Ναγκασένα: «Δεν ψεύδομαι, σεβάσμιε Ναγκασένα· εξαρτώμενο από τον ρυμό και εξαρτώμενο από τον άξονα και εξαρτώμενο από τους τροχούς και εξαρτώμενο από τον σκελετό του άρματος και εξαρτώμενο από τη ράβδο του άρματος, ο όρος 'άρμα', η ονομασία, ο προσδιορισμός, η συμβατική έκφραση, το απλό όνομα υφίσταται».

«Καλώς λοιπόν, εσύ μεγάλε βασιλιά, γνωρίζεις το άρμα· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, και σε μένα εξαρτώμενο από τα μαλλιά της κεφαλής και εξαρτώμενο από τις τρίχες του σώματος... κ.λπ... εξαρτώμενο από τον εγκέφαλο στο κεφάλι και εξαρτώμενο από την ύλη και εξαρτώμενο από το αίσθημα και εξαρτώμενο από την αντίληψη και εξαρτώμενο από τις δραστηριότητες και εξαρτώμενο από τη συνείδηση, ο όρος 'Ναγκασένα', η ονομασία, ο προσδιορισμός, η συμβατική έκφραση, το απλό όνομα υφίσταται· από την άποψη όμως της υπέρτατης πραγματικότητας, εδώ δεν βρίσκεται κανένα πρόσωπο. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τη μοναχή Βατζιρά μπροστά στον Ευλογημένο -

«Όπως πράγματι από τη συναρμολόγηση μερών, υπάρχει ο ήχος 'άρμα'· έτσι όταν υπάρχουν τα συναθροίσματα, υπάρχει η συμβατική έννοια 'ον'».

«Θαυμαστό, σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, εκπληκτικό, σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, εξαιρετικά λαμπρές οξυδερκείς απαντήσεις σε ερωτήσεις δόθηκαν· αν ο Βούδας στεκόταν εδώ θα έδινε επιδοκιμασία· καλώς, καλώς, Ναγκασένα, εξαιρετικά λαμπρές οξυδερκείς απαντήσεις σε ερωτήσεις δόθηκαν».

Ερώτηση περί προσδιορισμού, πρώτη.

2. Ερώτηση περί αρίθμησης ετών

2. «Πόσων ετών απόσυρσης κατά την βροχερή εποχή είσαι εσύ, σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα;» «Επτά ετών απόσυρσης κατά την βροχερή εποχή είμαι εγώ, μεγάλε βασιλιά». «Ποια είναι αυτά τα επτά, σεβάσμιε κύριε; Εσύ είσαι επτά ή η αρίθμηση είναι επτά;»

Εκείνη την περίοδο η σκιά του βασιλιά Μένανδρο, στολισμένου με όλα τα κοσμήματα, διακοσμημένου και ετοιμασμένου, φαινόταν στη γη και η σκιά φαινόταν στο δοχείο με το νερό. Τότε ο σεβάσμιος Ναγκασένα είπε στον βασιλιά Μένανδρο: «Αυτή η σκιά σου, μεγάλε βασιλιά, φαίνεται στη γη και στο δοχείο με το νερό· μήπως όμως, μεγάλε βασιλιά, εσύ είσαι ο βασιλιάς ή η σκιά είναι ο βασιλιάς;» «Εγώ, σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, είμαι ο βασιλιάς, αυτή η σκιά δεν είναι ο βασιλιάς, αλλά σε εξάρτηση από μένα η σκιά υφίσταται». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η αρίθμηση των ετών απόσυρσης κατά την βροχερή εποχή είναι επτά, αλλά εγώ δεν είμαι επτά· σε εξάρτηση όμως από μένα τα επτά υφίστανται, όπως η σκιά, μεγάλε βασιλιά». «Θαυμαστό, σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, εκπληκτικό, σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, εξαιρετικά λαμπρές οξυδερκείς απαντήσεις σε ερωτήσεις δόθηκαν».

Ερώτηση περί αρίθμησης ετών, δεύτερη.

3. Ερώτηση περί διερεύνησης

3. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, θα συνομιλήσεις μαζί μου;» «Αν εσύ, μεγάλε βασιλιά, συνομιλήσεις με τον τρόπο των σοφών, θα συνομιλήσω· αν όμως συνομιλήσεις με τον τρόπο των βασιλιάδων, δεν θα συνομιλήσω». «Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, συνομιλούν οι σοφοί;» «Στη συνομιλία των σοφών, μεγάλε βασιλιά, γίνεται και περιπλοκή, γίνεται και ξεμπλέξιμο, γίνεται και αναίρεση, γίνεται και αντίκρουση, γίνεται και εμπιστοσύνη, γίνεται και ανταπόδοση εμπιστοσύνης, και οι σοφοί δεν οργίζονται από αυτό· έτσι, μεγάλε βασιλιά, συνομιλούν οι σοφοί». «Πώς όμως, σεβάσμιε κύριε, συνομιλούν οι βασιλιάδες;» «Οι βασιλιάδες, μεγάλε βασιλιά, στη συνομιλία υποστηρίζουν ένα θέμα· όποιος αντικρούει εκείνο το θέμα, σε αυτόν διατάσσουν τιμωρία: 'επιβάλετε τιμωρία σε αυτόν'· έτσι, μεγάλε βασιλιά, συνομιλούν οι βασιλιάδες». «Με τον τρόπο των σοφών εγώ, σεβάσμιε κύριε, θα συνομιλήσω, όχι με τον τρόπο των βασιλιάδων· ας συνομιλήσει ο σεβαστός με ελευθερία, όπως συνομιλεί με μοναχό ή με δόκιμο ή με λαϊκό ακόλουθο ή με επιστάτη μοναστηριού· έτσι με ελευθερία ας συνομιλήσει ο σεβαστός, μη φοβάται». «Ωραία, μεγάλε βασιλιά», ο πρεσβύτερος μοναχός έδωσε ευχαριστίες.

Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, θα ρωτήσω». «Πρώτα, μεγάλε βασιλιά». «Έχεις ερωτηθεί από μένα, σεβάσμιε κύριε». «Έχει απαντηθεί, μεγάλε βασιλιά». «Τι όμως, σεβάσμιε κύριε, απαντήθηκε από εσένα;» «Τι όμως, μεγάλε βασιλιά, ρωτήθηκε από εσένα;»

Ερώτηση περί διερεύνησης, τρίτη.

4. Ερώτηση περί άπειρου σώματος

4. Τότε στον βασιλιά Μένανδρο ήρθε αυτή η σκέψη: «Σοφός πράγματι είναι αυτός ο μοναχός, ικανός να συνομιλήσει μαζί μου, και πολλά θέματα θα πρέπει να ρωτηθούν από μένα· όσο αυτά τα θέματα θα παραμένουν αρώτητα, τότε ο ήλιος θα δύσει· γιατί να μην συνομιλήσω αύριο στο εσωτερικό παλάτι;» Τότε ο βασιλιάς είπε στον Ντεβαμαντίγια αυτό: «Τότε λοιπόν, εσύ Ντεβαμαντίγια, να ανακοινώσεις στον σεβαστό: 'αύριο στο εσωτερικό παλάτι θα γίνει συνομιλία με τον βασιλιά'». Αφού είπε αυτό, ο βασιλιάς Μένανδρος σηκώθηκε από τη θέση του, ζήτησε άδεια από τον πρεσβύτερο μοναχό Ναγκασένα, ανέβηκε στο άρμα και έφυγε απαγγέλλοντας «Ναγκασένα, Ναγκασένα».

Τότε ο Ντεβαμαντίγια είπε στον σεβάσμιο Ναγκασένα: «Ο βασιλιάς, σεβάσμιε κύριε, Μένανδρος είπε έτσι: 'αύριο στο εσωτερικό παλάτι θα γίνει συνομιλία με τον βασιλιά'». «Ωραία», ο πρεσβύτερος μοναχός έδωσε ευχαριστίες. Τότε, αφού πέρασε εκείνη η νύχτα, ο Ντεβαμαντίγια και ο Ανανταγκάγια και ο Μανκούρα και ο Σαμπαντίννα πήγαν εκεί όπου ήταν ο βασιλιάς Μένανδρος· αφού πλησίασαν, είπαν στον βασιλιά Μένανδρο: «Να έρθει, μεγάλε βασιλιά, ο σεβαστός Ναγκασένα;» «Ναι, ας έρθει». «Με πόσους μοναχούς μαζί να έρθει;» «Με όσους μοναχούς επιθυμεί, με τόσους μοναχούς μαζί ας έρθει».

Τότε ο Σαμπαντίννα είπε: «Ας έρθει, μεγάλε βασιλιά, με δέκα μοναχούς μαζί»· για δεύτερη φορά ο βασιλιάς είπε: «Με όσους μοναχούς επιθυμεί, με τόσους μοναχούς μαζί ας έρθει». Για δεύτερη φορά ο Σαμπαντίννα είπε: «Ας έρθει, μεγάλε βασιλιά, με δέκα μοναχούς μαζί». Για τρίτη φορά ο βασιλιάς είπε: «Με όσους μοναχούς επιθυμεί, με τόσους μοναχούς μαζί ας έρθει». Για τρίτη φορά ο Σαμπαντίννα είπε: «Ας έρθει, μεγάλε βασιλιά, με δέκα μοναχούς μαζί». «Όλη όμως αυτή η τιμή έχει ετοιμαστεί·

εγώ λέω 'με όσους μοναχούς επιθυμεί, με τόσους μοναχούς μαζί ας έρθει'. Αυτός, αγαπητέ Σαμπαντίννα, λέει διαφορετικά· μήπως εμείς δεν είμαστε ικανοί να δώσουμε τροφή στους μοναχούς;» Όταν αυτό ειπώθηκε, ο Σαμπαντίννα ντράπηκε.

Τότε ο Ντεβαμαντίγια και ο Ανανταγκάγια και ο Μανκούρα πήγαν εκεί όπου ήταν ο σεβάσμιος Ναγκασένα· αφού πλησίασαν, είπαν στον σεβάσμιο Ναγκασένα: «Ο βασιλιάς, σεβάσμιε κύριε, Μένανδρος είπε έτσι: 'με όσους μοναχούς επιθυμεί, με τόσους μοναχούς μαζί ας έρθει'». Τότε ο σεβάσμιος Ναγκασένα, αφού ντύθηκε την πρωινή περίοδο της ημέρας και πήρε το κύπελλο και τους χιτώνες του, μπήκε στη Σαγκάλα μαζί με ογδόντα χιλιάδες μοναχούς.

Τότε ο Ανανταγκάγια, πηγαίνοντας κοντά στον σεβάσμιο Ναγκασένα, είπε στον σεβάσμιο Ναγκασένα: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'Ναγκασένα', ποιος είναι εδώ ο Ναγκασένα;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Ποιον λοιπόν εδώ φαντάζεσαι ως 'Ναγκασένα';» «Εκείνος, σεβάσμιε κύριε, ο αέρας στο εσωτερικό, η ψυχή, που εισέρχεται και εξέρχεται, αυτόν φαντάζομαι ως 'Ναγκασένα'». «Αν όμως αυτός ο αέρας, αφού εξέλθει, δεν εισερχόταν, ή αφού εισέλθει, δεν εξερχόταν, θα ζούσε άραγε εκείνος ο άνθρωπος;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Εκείνοι όμως που φυσούν κοχύλια, που φυσούν το κοχύλι, σε αυτούς ο αέρας εισέρχεται πάλι;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Εκείνοι όμως που φυσούν φλάουτα από μπαμπού, που φυσούν το φλάουτο, σε αυτούς ο αέρας εισέρχεται πάλι;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Εκείνοι όμως που φυσούν κέρατα, που φυσούν το κέρατο, σε αυτούς ο αέρας εισέρχεται πάλι;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε γιατί λοιπόν αυτοί δεν πεθαίνουν από αυτό;» «Δεν είμαι ικανός να συνομιλήσω μαζί σου που είσαι διαλεκτικός· καλώς, σεβάσμιε κύριε, εξήγησε το νόημα». «Αυτό δεν είναι ψυχή· η εισπνοή και η εκπνοή ονομάζονται σωματικές δραστηριότητες», ο πρεσβύτερος μοναχός έκανε ομιλία για την ανώτερη διδασκαλία. Τότε ο Ανανταγκάγια δήλωσε ότι είναι λαϊκός ακόλουθος.

Ερώτηση περί άπειρου σώματος, τέταρτη.

5. Ερώτηση περί αναχώρησης

5. Τότε ο σεβάσμιος Ναγκασένα πήγε στην κατοικία του βασιλιά Μένανδρο· αφού έφτασε, κάθισε στο προετοιμασμένο κάθισμα. Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος, αφού ικανοποίησε και περιποιήθηκε τον σεβάσμιο Ναγκασένα μαζί με την ακολουθία του ιδιοχείρως με εξαίσια στερεά και μαλακή τροφή, αφού κάλυψε κάθε μοναχό με ένα ζευγάρι υφασμάτων και αφού κάλυψε τον σεβάσμιο Ναγκασένα με τρεις χιτώνες, είπε στον σεβάσμιο Ναγκασένα αυτό: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, κάθισε εδώ μαζί με δέκα μοναχούς, οι υπόλοιποι ας φύγουν».

Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος, όταν ο σεβάσμιος Ναγκασένα τελείωσε να τρώει και είχε απομακρύνει το χέρι του από το κύπελλο, πήρε κάποιο χαμηλό κάθισμα και κάθισε στο πλάι· καθισμένος στο πλάι, ο βασιλιάς Μένανδρος είπε στον σεβάσμιο Ναγκασένα αυτό: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, σε τι θα είναι η συνομιλία;» «Εμείς, μεγάλε βασιλιά, ενδιαφερόμαστε για το νόημα· ας είναι η συνομιλία για το νόημα».

Ο βασιλιάς είπε: «Για ποιον σκοπό, σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι η αναχώρησή σας, και ποιος είναι ο υπέρτατος σκοπός σας;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Πώς, μεγάλε βασιλιά, αυτός ο υπαρξιακός πόνος να καταπαύσει και άλλος υπαρξιακός πόνος να

μην εγερθεί. Για αυτόν τον σκοπό, μεγάλη βασιλιά, είναι η αναχώρησή μας· το τελικό Νιμπάνα χωρίς προσκόλληση είναι ο υπέρτατος σκοπός μας».

«Μήπως όμως, σεβάσμιε Ναγκασένα, όλοι αναχωρούν για αυτόν τον σκοπό;» «Όχι βέβαια, μεγάλη βασιλιά· κάποιοι αναχωρούν για αυτόν τον σκοπό, κάποιοι αναχωρούν εξαναγκασμένοι από βασιλιά, κάποιοι αναχωρούν εξαναγκασμένοι από κλέφτες, κάποιοι αναχωρούν πιεσμένοι από χρέη, κάποιοι αναχωρούν για τον σκοπό της επιβίωσης· εκείνοι όμως που αναχωρούν ορθά, αυτοί αναχωρούν για αυτόν τον σκοπό».

«Εσύ όμως, σεβάσμιε κύριε, αναχώρησες για αυτόν τον σκοπό;» «Εγώ, μεγάλη βασιλιά, αναχώρησα όντας νέος· δεν γνώριζα ότι αναχωρώ για αυτόν τον συγκεκριμένο σκοπό· αλλά όμως μου ήρθε αυτή η σκέψη: 'Σοφοί είναι αυτοί οι ασκητές, μαθητές του υιού των Σάκυα· αυτοί θα με εξασκήσουν'· έτσι εγώ, εξασκημένος από αυτούς, γνωρίζω και βλέπω: 'Για αυτόν τον συγκεκριμένο σκοπό είναι η αναχώρησή'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί αναχώρησης, πέμπτη.

6. Ερώτηση περί σύλληψης

6. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, υπάρχει κάποιος που πεθαίνει και δεν επανασυνδέεται;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Κάποιος επανασυνδέεται, κάποιος δεν επανασυνδέεται». «Ποιος επανασυνδέεται, ποιος δεν επανασυνδέεται;» «Αυτός με νοητικές μολύνσεις, μεγάλη βασιλιά, επανασυνδέεται, αυτός χωρίς νοητικές μολύνσεις δεν επανασυνδέεται». «Εσύ όμως, σεβάσμιε Ναγκασένα, θα επανασυνδεθείς;» «Αν, μεγάλη βασιλιά, θα είμαι με προσκόλληση, θα επανασυνδεθώ· αν θα είμαι χωρίς προσκόλληση, δεν θα επανασυνδεθώ».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί σύλληψης, έκτη.

7. Ερώτηση περί συνετής προσοχής

7. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που δεν επανασυνδέεται, δεν είναι αλήθεια ότι αυτός δεν επανασυνδέεται με τη συνετή προσοχή;» «Με τη συνετή προσοχή, μεγάλη βασιλιά, και με τη σοφία και με άλλες καλές νοητικές καταστάσεις». «Δεν είναι αλήθεια, σεβάσμιε κύριε, ότι η συνετή προσοχή είναι ακριβώς η σοφία;» «Όχι βέβαια, μεγάλη βασιλιά· άλλο είναι η προσοχή, άλλο είναι η σοφία· σε αυτά λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, τα κατσίκια, τα πρόβατα, τα βόδια, οι βούβαλοι, οι καμήλες και οι γαίδαροι υπάρχει προσοχή, αλλά σοφία σε αυτά δεν υπάρχει».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί συνετής προσοχής, έβδομη.

8. Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της προσοχής

8. Ο βασιλιάς είπε: «Ποιο είναι το χαρακτηριστικό, σεβάσμιε Ναγκασένα, της προσοχής, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της σοφίας;» «Το χαρακτηριστικό της συγκράτησης λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, έχει η προσοχή, το χαρακτηριστικό του κοψίματος έχει η σοφία».

«Πώς η προσοχή έχει το χαρακτηριστικό της συγκράτησης, πώς η σοφία έχει το χαρακτηριστικό του κοψίματος; Κάνε μια παρομοίωση». «Γνωρίζεις, εσύ μεγάλε βασιλιά, τους θεριστές κριθαριού;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, γνωρίζω». «Πώς, μεγάλε βασιλιά, οι θεριστές κριθαριού θερίζουν το κριθάρι;» «Με το αριστερό χέρι, σεβάσμιε κύριε, αφού πιάσουν δεμάτι κριθάρι και με το δεξί χέρι αφού πιάσουν το δρεπάνι, κόβουν με το δρεπάνι».

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο θεριστής κριθαριού, αφού πιάσει με το αριστερό χέρι δεμάτι κριθάρι και αφού πιάσει με το δεξί χέρι το δρεπάνι, κόβει το κριθάρι, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο ασκούμενος στον διαλογισμό, αφού συγκρατήσει τον νου με την προσοχή, κόβει τις νοητικές μολύνσεις με τη σοφία· έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η προσοχή έχει το χαρακτηριστικό της συγκράτησης, έτσι η σοφία έχει το χαρακτηριστικό του κοψίματος».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της προσοχής, όγδοη.

9. Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της ηθικής

9. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'και με άλλες καλές νοητικές καταστάσεις', ποιες είναι αυτές οι καλές νοητικές καταστάσεις;» «Η ηθική, μεγάλε βασιλιά, η πίστη, η ενεργητικότητα, η μνήμη, η αυτοσυγκέντρωση· αυτές είναι οι καλές νοητικές καταστάσεις». «Ποιο είναι το χαρακτηριστικό, σεβάσμιε κύριε, της ηθικής;» «Η ηθική, μεγάλε βασιλιά, έχει το χαρακτηριστικό της εδραίωσης όλων των καλών νοητικών καταστάσεων· η ηθική είναι η εδραίωση των ικανοτήτων, των δυνάμεων, των παραγόντων της φώτισης, των παραγόντων της οδού, των εφαρμογών της μνήμης, των ορθών επίμονων προσπαθειών, των βάσεων πνευματικής δύναμης, των διαλογιστικών εκστάσεων, των απολυτρώσεων, των αυτοσυγκεντρώσεων, των διαλογιστικών επιτεύξεων· ο ασκούμενος στον διαλογισμό, μεγάλε βασιλιά, εδραιωμένος στην ηθική, στηριζόμενος στην ηθική, εδραιωμένος στην ηθική, αναπτύσσει τις πέντε πνευματικές ικανότητες - την ικανότητα της πίστης, την ικανότητα της ενεργητικότητας, την ικανότητα της μνήμης, την ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης, την ικανότητα της σοφίας· όλες οι καλές νοητικές καταστάσεις δεν παρακμάζουν». «Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, όποιοι σπόροι και αναπτυσσόμενα φυτά φτάνουν σε ανάπτυξη, αύξηση και επέκταση, όλα αυτά στηριζόμενα στη γη, εδραιωμένα στη γη, φτάνουν σε ανάπτυξη, αύξηση και επέκταση. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο ασκούμενος στον διαλογισμό στηριζόμενος στην ηθική, εδραιωμένος στην ηθική, αναπτύσσει τις πέντε πνευματικές ικανότητες - την ικανότητα της πίστης, την ικανότητα της ενεργητικότητας, την ικανότητα της μνήμης, την ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης, την ικανότητα της σοφίας».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, όποιες δραστηριότητες που απαιτούν δύναμη εκτελούνται, όλες αυτές στηριζόμενες στη γη, εδραιωμένες στη γη, εκτελούνται. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο ασκούμενος στον

διαλογισμό στηριζόμενος στην ηθική, εδραιωμένος στην ηθική, αναπτύσσει τις πέντε πνευματικές ικανότητες - την ικανότητα της πίστης, την ικανότητα της ενεργητικότητας, την ικανότητα της μνήμης, την ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης, την ικανότητα της σοφίας».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας αρχιτέκτονας πόλεων που επιθυμεί να κατασκευάσει μια πόλη, πρώτα αφού καθαρίσει τον τόπο της πόλης, αφού απομακρύνει τα κούτσουρα και τα αγκάθια, αφού ισοπεδώσει το έδαφος, έπειτα αργότερα αφού το διαιρέσει με οριοθέτηση δρόμων, τετράγωνων, σταυροδρομιών και τα λοιπά, κατασκευάζει την πόλη. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο ασκούμενος στον διαλογισμό στηριζόμενος στην ηθική, εδραιωμένος στην ηθική, αναπτύσσει τις πέντε πνευματικές ικανότητες - την ικανότητα της πίστης, την ικανότητα της ενεργητικότητας, την ικανότητα της μνήμης, την ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης, την ικανότητα της σοφίας».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας ακροβάτης που επιθυμεί να επιδείξει την τέχνη του, αφού σκάψει τη γη, αφού απομακρύνει τα χαλίκια και τις πέτρες, αφού ισοπεδώσει το έδαφος, επιδεικνύει την τέχνη του σε μαλακό έδαφος. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο ασκούμενος στον διαλογισμό στηριζόμενος στην ηθική, εδραιωμένος στην ηθική, αναπτύσσει τις πέντε πνευματικές ικανότητες - την ικανότητα της πίστης, την ικανότητα της ενεργητικότητας, την ικανότητα της μνήμης, την ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης, την ικανότητα της σοφίας. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο -

‘Εδραιωμένος στην ηθική ο σοφός άνθρωπος, αναπτύσσοντας τη συνείδηση και τη σοφία· ενεργητικός, συνετός μοναχός, αυτός θα ξεμπλέξει αυτό το πλέγμα’.

‘Αυτή είναι η εδραίωση σαν τη γη για τα ζωντανά, και αυτή είναι η ρίζα για την πρόοδο του καλού· και αυτό είναι το στόμα σε όλη τη διδασκαλία των Νικητών, το συνάθροισμα της ηθικής, ο έξοχος κύριος μοναστικός κώδικας’».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της ηθικής, ένατη.

10. Ερώτηση περί πίστης με χαρακτηριστικό την εμπιστοσύνη

10. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της πίστης;» «Η πίστη, μεγάλε βασιλιά, έχει το χαρακτηριστικό της ηρεμίας και το χαρακτηριστικό της ορμής». «Πώς, σεβάσμιε κύριε, η πίστη έχει το χαρακτηριστικό της ηρεμίας;» «Η πίστη, μεγάλε βασιλιά, όταν εγείρεται καταστέλλει τα νοητικά εμπόδια· η συνείδηση χωρίς νοητικά εμπόδια γίνεται διαυγής, καθαρή, χωρίς θολούρα. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η πίστη έχει το χαρακτηριστικό της ηρεμίας».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας βασιλιάς παγκόσμιος μονάρχης, ταξιδεύοντας στον κεντρικό δρόμο μαζί με τον στρατό τεσσάρων σωμάτων, θα διέσχιζε λίγο νερό· εκείνο το νερό θα γινόταν αναταραγμένο από τους ελέφαντες και τα άλογα και τα άρματα και τους πεζούς, θολό, ταραγμένο,

λασπωμένο. Και αφού πέρασε πέρα ο βασιλιάς παγκόσμιος μονάρχης θα διέταζε τους ανθρώπους: 'φέρτε, αγαπητοί, πόσιμο νερό, θα πιω'· και ο βασιλιάς θα είχε ένα πολύτιμο λίθο που καθαρίζει το νερό. 'Ναι, μεγαλειότατε', εκείνοι οι άνθρωποι, αφού υποσχέθηκαν στον βασιλιά παγκόσμιο μονάρχη, θα έριχναν εκείνο τον πολύτιμο λίθο που καθαρίζει το νερό στο νερό· μόλις ριχνόταν σε εκείνο το νερό, τα κοχύλια και τα φύκια και τα υδρόβια φυτά θα εξαφανίζονταν, και η λάσπη θα καθιζάνε, το νερό θα γινόταν διαυγές, καθαρό, χωρίς θολούρα. Τότε θα πρόσφεραν πόσιμο νερό στον βασιλιά παγκόσμιο μονάρχη: 'πιες, μεγαλειότατε, πόσιμο νερό'.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, το νερό, έτσι πρέπει να θεωρείται η συνείδηση· όπως εκείνοι οι άνθρωποι, έτσι πρέπει να θεωρείται ο ασκούμενος στον διαλογισμό· όπως τα κοχύλια και τα φύκια και τα υδρόβια φυτά και η λάσπη, έτσι πρέπει να θεωρούνται οι νοητικές μολύνσεις. Όπως ο πολύτιμος λίθος που καθαρίζει το νερό, έτσι πρέπει να θεωρείται η πίστη· όπως μόλις ριχτεί ο πολύτιμος λίθος που καθαρίζει το νερό στο νερό, τα κοχύλια και τα φύκια και τα υδρόβια φυτά θα εξαφανίζονταν, και η λάσπη θα καθιζάνε, το νερό θα γινόταν διαυγές, καθαρό, χωρίς θολούρα, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η πίστη όταν εγείρεται καταστέλλει τα νοητικά εμπόδια· η συνείδηση χωρίς νοητικά εμπόδια γίνεται διαυγής, καθαρή, χωρίς θολούρα· έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η πίστη έχει το χαρακτηριστικό της ηρεμίας».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί πίστης με χαρακτηριστικό την εμπιστοσύνη, δέκατη.

11. Ερώτηση περί πίστης με χαρακτηριστικό την εισόρμηση

11. «Πώς, σεβάσμιε κύριε, η πίστη έχει το χαρακτηριστικό της ορμής;» «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο ασκούμενος στον διαλογισμό, αφού δει τον νου των άλλων απελευθερωμένο, ορμά προς τον καρπό της εισόδου στο ρεύμα ή τον καρπό της άπαξ επιστροφής ή τον καρπό της μη-επιστροφής ή την Αξιότητα, κάνει συνεχή προσπάθεια για την επίτευξη του μη επιτευχθέντος, για το επίτευγμα του μη αποκτηθέντος, για την πραγμάτωση του μη πραγματωμένου. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η πίστη έχει το χαρακτηριστικό της ορμής».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, μια μεγάλη καταιγίδα θα έβρεχε στο επάνω βουνό, εκείνο το νερό κυλώντας κατά την κλίση, αφού γέμιζε τις σχισμές, τις ρωγμές και τα ρυάκια του βουνού, θα γέμιζε τον ποταμό· εκείνος θα κυλούσε ξεχειλίζοντας και στις δύο όχθες· τότε ένα μεγάλο πλήθος ανθρώπων, αφού ερχόταν, μη γνωρίζοντας αν εκείνος ο ποταμός είναι ρηχός ή βαθύς, φοβισμένο και τρομαγμένο θα στεκόταν στην όχθη· τότε κάποιος άνδρας, αφού ερχόταν, βλέποντας τη δική του σθεναρότητα και δύναμη, αφού έδενε σφιχτά τη ζώνη του και αφού ορμούσε, θα διέσχιζε· βλέποντας αυτόν που διέσχισε, και το μεγάλο πλήθος ανθρώπων θα διέσχιζε. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο ασκούμενος στον διαλογισμό, αφού δει τον νου των άλλων απελευθερωμένο, ορμά προς τον καρπό της εισόδου στο ρεύμα ή τον καρπό της άπαξ επιστροφής ή τον καρπό της μη-επιστροφής ή την Αξιότητα, κάνει συνεχή προσπάθεια για την επίτευξη του μη επιτευχθέντος, για το επίτευγμα του μη αποκτηθέντος, για την πραγμάτωση του μη πραγματωμένου. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η πίστη έχει το χαρακτηριστικό της ορμής. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο στην εξαίρετη Συνδεσμένη Συλλογή -

‘Με την πίστη διαβαίνει κανείς τη νοητική πλημμύρα, με την επιμέλεια τον ωκεανό·

με την ενεργητικότητα ξεπερνά κανείς τον υπαρξιακό πόνο, με τη σοφία εξαγνίζεται κανείς’».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί πίστης με χαρακτηριστικό την εισόρμηση, ενδέκατη.

12. Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της ενεργητικότητας

12. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της ενεργητικότητας;» «Η ενεργητικότητα, μεγάλη βασιλιά, έχει το χαρακτηριστικό της υποστήριξης· υποστηριζόμενες από την ενεργητικότητα, όλες οι καλές νοητικές καταστάσεις δεν παρακμάζουν».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας άνθρωπος θα υποστήριζε ένα σπίτι που πέφτει με ένα άλλο ξύλο, και αφού υποστηριχθεί, έτσι εκείνο το σπίτι δεν θα έπεφτε. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, η ενεργητικότητα έχει το χαρακτηριστικό της υποστήριξης· υποστηριζόμενες από την ενεργητικότητα, όλες οι καλές νοητικές καταστάσεις δεν παρακμάζουν».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας μεγάλος στρατός θα νικούσε έναν μικρό στρατό, τότε ο βασιλιάς θα υπενθύμιζε αμοιβαία, θα έστελνε ενισχύσεις, θα έδινε δύναμη διαδοχικά στον μικρό στρατό του, και μαζί με αυτήν ο μικρός στρατός θα νικούσε τον μεγάλο στρατό. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, η ενεργητικότητα έχει το χαρακτηριστικό της υποστήριξης· υποστηριζόμενες από την ενεργητικότητα, όλες οι καλές νοητικές καταστάσεις δεν παρακμάζουν. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο -'ο ενεργητικός ευγενής μαθητής, μοναχοί, εγκαταλείπει το φαύλο, αναπτύσσει το καλό. Εγκαταλείπει το επιλήψιμο, αναπτύσσει το ανεπίληπτο. Διατηρεί τον εαυτό του αγνό'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της ενεργητικότητας, δωδέκατη.

13. Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της μνήμης

13. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της μνήμης;» «Η μνήμη, μεγάλη βασιλιά, έχει το χαρακτηριστικό της μη λησμόνησης και το χαρακτηριστικό της υποστήριξης». «Πώς, σεβάσμιε κύριε, η μνήμη έχει το χαρακτηριστικό της μη λησμόνησης;» «Η μνήμη, μεγάλη βασιλιά, όταν εγείρεται δεν αφήνει να ξεχαστούν τα φαινόμενα που είναι καλά και φαύλα, επιλήψιμα και ανεπίληπτα, κατώτερα και ανώτερα, σκοτεινά και φωτεινά, και τα αντίστοιχά τους: 'αυτές είναι οι τέσσερις εφαρμογές της μνήμης, αυτές είναι οι τέσσερις ορθές επίμονες προσπάθειες, αυτές είναι οι τέσσερις βάσεις πνευματικής δύναμης, αυτές είναι οι πέντε πνευματικές ικανότητες, αυτές είναι οι πέντε δυνάμεις, αυτοί είναι οι επτά παράγοντες της φώτισης, αυτή είναι η ευγενής οκταμελής οδός, αυτή είναι η νοητική ηρεμία, αυτή είναι η διόραση, αυτή είναι η αληθινή γνώση, αυτή είναι η απελευθέρωση'. Τότε ο ασκούμενος στον διαλογισμό ακολουθεί τα φαινόμενα που πρέπει να ακολουθεί, δεν ακολουθεί τα φαινόμενα που δεν πρέπει να ακολουθεί».

Αναζητά τα φαινόμενα που πρέπει να αναζητά, δεν αναζητά τα φαινόμενα που δεν πρέπει να αναζητά. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η μνήμη έχει το χαρακτηριστικό της μη λησμώνησης».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο αποθηκάρχος του βασιλιά παγκόσμιου μονάρχη υπενθυμίζει στον βασιλιά παγκόσμιο μονάρχη βράδυ και πρωί τη δόξα του: 'τόσοι, μεγαλειότατε, είναι οι ελέφαντές σου, τόσα τα άλογα, τόσα τα άρματα, τόσοι οι πεζοί, τόσο το ασήμι, τόσο το χρυσάφι, τόση η περιουσία· ας το θυμάται η μεγαλειότητά σας' - έτσι δεν αφήνει να ξεχαστεί η περιουσία του βασιλιά. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η μνήμη όταν εγείρεται δεν αφήνει να ξεχαστούν τα φαινόμενα που είναι καλά και φαύλα, επιλήψιμα και ανεπίληπτα, κατώτερα και ανώτερα, σκοτεινά και φωτεινά, και τα αντίστοιχά τους: 'αυτές είναι οι τέσσερις εφαρμογές της μνήμης, αυτές είναι οι τέσσερις ορθές επίμονες προσπάθειες, αυτές είναι οι τέσσερις βάσεις πνευματικής δύναμης, αυτές είναι οι πέντε πνευματικές ικανότητες, αυτές είναι οι πέντε δυνάμεις, αυτοί είναι οι επτά παράγοντες της φώτισης, αυτή είναι η ευγενής οκταμελής οδός, αυτή είναι η νοητική ηρεμία, αυτή είναι η διόραση, αυτή είναι η αληθινή γνώση, αυτή είναι η απελευθέρωση'. Τότε ο ασκούμενος στον διαλογισμό ακολουθεί τα φαινόμενα που πρέπει να ακολουθεί, δεν ακολουθεί τα φαινόμενα που δεν πρέπει να ακολουθεί. Αναζητά τα φαινόμενα που πρέπει να αναζητά, δεν αναζητά τα φαινόμενα που δεν πρέπει να αναζητά. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η μνήμη έχει το χαρακτηριστικό της μη λησμώνησης».

«Πώς, σεβάσμιε κύριε, η μνήμη έχει το χαρακτηριστικό της υποστήριξης;» «Η μνήμη, μεγάλε βασιλιά, όταν εγείρεται εξετάζει τους προορισμούς των φαινομένων που είναι ωφέλιμα και ανωφελή: 'αυτά τα φαινόμενα είναι ωφέλιμα, αυτά τα φαινόμενα είναι ανωφελή. Αυτά τα φαινόμενα είναι βοηθητικά, αυτά τα φαινόμενα είναι μη βοηθητικά'. Τότε ο ασκούμενος στον διαλογισμό απομακρύνει τα ανωφελή φαινόμενα, υποστηρίζει τα ωφέλιμα φαινόμενα. Απομακρύνει τα μη βοηθητικά φαινόμενα, υποστηρίζει τα βοηθητικά φαινόμενα. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η μνήμη έχει το χαρακτηριστικό της υποστήριξης».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, το κόσμημα του συμβούλου του βασιλιά παγκόσμιου μονάρχη γνωρίζει τι είναι ωφέλιμο και ανωφελές για τον βασιλιά: 'αυτά είναι ωφέλιμα για τον βασιλιά, αυτά είναι ανωφελή. Αυτά είναι βοηθητικά, αυτά είναι μη βοηθητικά'. Τότε απομακρύνει τα ανωφελή, υποστηρίζει τα ωφέλιμα. Απομακρύνει τα μη βοηθητικά, υποστηρίζει τα βοηθητικά. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η μνήμη όταν εγείρεται εξετάζει τους προορισμούς των φαινομένων που είναι ωφέλιμα και ανωφελή: 'αυτά τα φαινόμενα είναι ωφέλιμα, αυτά τα φαινόμενα είναι ανωφελή. Αυτά τα φαινόμενα είναι βοηθητικά, αυτά τα φαινόμενα είναι μη βοηθητικά'. Τότε ο ασκούμενος στον διαλογισμό απομακρύνει τα ανωφελή φαινόμενα, υποστηρίζει τα ωφέλιμα φαινόμενα. Απομακρύνει τα μη βοηθητικά φαινόμενα, υποστηρίζει τα βοηθητικά φαινόμενα. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η μνήμη έχει το χαρακτηριστικό της υποστήριξης. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο - 'Τη μνήμη όμως, μοναχοί, τη λέω χρήσιμη παντού'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της μνήμης, δέκατη τρίτη.

14. Ερώτηση περί αυτοσυγκέντρωσης

14. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της αυτοσυγκέντρωσης;» «Το χαρακτηριστικό του επικεφαλής, μεγάλε βασιλιά, έχει η αυτοσυγκέντρωση· όποιες καλές νοητικές καταστάσεις υπάρχουν, όλες αυτές έχουν ως επικεφαλής την αυτοσυγκέντρωση, είναι επιρρεπείς στην αυτοσυγκέντρωση, κεκλιμένες προς την αυτοσυγκέντρωση, με κλίση προς την αυτοσυγκέντρωση».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ενός θολωτού δωματίου όποια δοκάρια στέγης υπάρχουν, όλα αυτά κατευθύνονται προς την κορυφή, κλίνουν προς την κορυφή, συγκλίνουν στην κορυφή, η κορυφή φαίνεται ως η ανώτατη μεταξύ τους. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, όποιες καλές νοητικές καταστάσεις υπάρχουν, όλες αυτές έχουν ως επικεφαλής την αυτοσυγκέντρωση, είναι επιρρεπείς στην αυτοσυγκέντρωση, κεκλιμένες προς την αυτοσυγκέντρωση, με κλίση προς την αυτοσυγκέντρωση».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος βασιλιάς μαζί με τον στρατό τεσσάρων σωμάτων θα έμπαινε σε μάχη, ολόκληρος ο στρατός - οι ελέφαντες και τα άλογα και τα άρματα και οι πεζοί - θα είχαν αυτόν ως επικεφαλής, θα ήταν επιρρεπείς σε αυτόν, κεκλιμένοι προς αυτόν, με κλίση προς αυτόν, θα ακολουθούσαν ακριβώς εκείνον. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, όποιες καλές νοητικές καταστάσεις υπάρχουν, όλες αυτές έχουν ως επικεφαλής την αυτοσυγκέντρωση, είναι επιρρεπείς στην αυτοσυγκέντρωση, κεκλιμένες προς την αυτοσυγκέντρωση, με κλίση προς την αυτοσυγκέντρωση. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η αυτοσυγκέντρωση έχει το χαρακτηριστικό του επικεφαλής. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο - 'Αναπτύσσετε, μοναχοί, την αυτοσυγκέντρωση· ένας αυτοσυγκεντρωμένος μοναχός, μοναχοί, κατανοεί όπως πραγματικά είναι'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί αυτοσυγκέντρωσης, δέκατη τέταρτη.

15. Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της σοφίας

15. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της σοφίας;» «Προηγουμένως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ειπώθηκε από εμένα ότι 'η σοφία έχει το χαρακτηριστικό του κοψίματος', αλλά επίσης η σοφία έχει το χαρακτηριστικό του φωτισμού». «Πώς, σεβάσμιε κύριε, η σοφία έχει το χαρακτηριστικό του φωτισμού;» «Η σοφία, μεγάλε βασιλιά, όταν εγείρεται διασκορπίζει το σκοτάδι της άγνοιας, παράγει το φως της αληθινής γνώσης, δείχνει το φως της γνώσης, κάνει τις ευγενείς αλήθειες φανερές. Τότε ο ασκούμενος στον διαλογισμό βλέπει με ορθή σοφία είτε 'παροδικό' είτε 'οδύνη' είτε 'μη-εαυτός'».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος θα έβαζε ένα λυχνάρι σε ένα σκοτεινό σπίτι, το λυχνάρι που μπήκε διασκορπίζει το σκοτάδι, παράγει φως, δείχνει φωτεινότητα, κάνει τα υλικά φαινόμενα φανερά. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η σοφία όταν εγείρεται διασκορπίζει το σκοτάδι της άγνοιας, παράγει το φως της αληθινής γνώσης, δείχνει το φως της γνώσης, κάνει τις

ευγενείς αλήθειες φανερές. Τότε ο ασκούμενος στον διαλογισμό βλέπει με ορθή σοφία είτε 'παροδικό' είτε 'οδύνη' είτε 'μη-εαυτός'. Έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, η σοφία έχει το χαρακτηριστικό του φωτισμού».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί χαρακτηριστικού της σοφίας, δέκατη πέμπτη.

16. Ερώτηση περί επίτευξης μίας λειτουργίας από διάφορες καταστάσεις

16. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτά τα φαινόμενα όντας διαφορετικά επιτυγχάνουν έναν σκοπό;» «Ναι, μεγάλη βασιλιά, αυτά τα φαινόμενα όντας διαφορετικά επιτυγχάνουν έναν σκοπό, καταστρέφουν τις νοητικές μολύνσεις».

«Πώς, σεβάσμιε κύριε, αυτά τα φαινόμενα όντας διαφορετικά επιτυγχάνουν έναν σκοπό, καταστρέφουν τις νοητικές μολύνσεις; Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, ο στρατός όντας διαφορετικός - οι ελέφαντες και τα άλογα και τα άρματα και οι πεζοί - επιτυγχάνει έναν σκοπό, νικά τον εχθρικό στρατό στη μάχη. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, αυτά τα φαινόμενα όντας διαφορετικά επιτυγχάνουν έναν σκοπό, καταστρέφουν τις νοητικές μολύνσεις».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί επίτευξης μίας λειτουργίας από διάφορες καταστάσεις, δέκατη έκτη.

Μεγάλο κεφάλαιο, πρώτο.

Σε αυτό το κεφάλαιο δεκαέξι ερωτήσεις.

2. Το κεφάλαιο για την πορεία

1. Ερώτηση περί συνεχούς ροής καταστάσεων

1. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που εγείρεται, είναι ο ίδιος αυτός, ή είναι άλλος;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Ούτε ο ίδιος, ούτε άλλος».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλη βασιλιά, όταν εσύ ήσουν νεαρός, τρυφερός, ανόητος, ξαπλωμένος ανάσκελα, εσύ ο ίδιος είσαι τώρα μεγάλος;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· άλλος ήταν εκείνος ο νεαρός, τρυφερός, ανόητος, ξαπλωμένος ανάσκελα, άλλος είμαι εγώ τώρα μεγάλος». «Αφού έτσι έχουν τα πράγματα λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν θα υπάρχει μητέρα, δεν θα υπάρχει πατέρας, δεν θα υπάρχει δάσκαλος, δεν θα υπάρχει τεχνίτης, δεν θα υπάρχει ηθικός, δεν θα υπάρχει σοφός. Μήπως άραγε λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, άλλη είναι η μητέρα του εμβρύου, άλλη η μητέρα του φυσαλιδώδους σταδίου, άλλη η μητέρα του σαρκώδους σταδίου, άλλη η μητέρα του συμπαγούς σταδίου, άλλη η μητέρα του μικρού, άλλη η μητέρα του μεγάλου, άλλος μαθαίνει την τέχνη, άλλος γίνεται εκπαιδευμένος, άλλος διαπράττει κακόβουλη πράξη, σε άλλον κόβονται τα χέρια και τα πόδια;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε. Εσύ όμως, σεβάσμιε κύριε, όταν αυτό ειπώθηκε, τι θα έλεγες;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Εγώ ο ίδιος λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ήμουν νεαρός, τρυφερός, ανόητος, ξαπλωμένος ανάσκελα, εγώ ο ίδιος τώρα είμαι μεγάλος· σε εξάρτηση από αυτό ακριβώς το σώμα όλα αυτά περιλαμβάνονται σε ένα».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, κάποιος άνθρωπος θα άναβε ένα λυχνάρι, θα έκαιγε αυτό όλη τη νύχτα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα έκαιγε

όλη τη νύχτα». «Μήπως άραγε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η φλόγα της πρώτης περιόδου της νύχτας είναι η ίδια με τη φλόγα της μεσαίας περιόδου της νύχτας;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Η φλόγα της μεσαίας περιόδου της νύχτας είναι η ίδια με τη φλόγα της τελευταίας περιόδου της νύχτας;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως άραγε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, άλλο ήταν το λυχνάρι της πρώτης περιόδου της νύχτας, άλλο το λυχνάρι της μεσαίας περιόδου της νύχτας, άλλο το λυχνάρι της τελευταίας περιόδου της νύχτας;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· σε εξάρτηση από εκείνο ακριβώς έκαιγε όλη τη νύχτα». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η συνεχής ροή των φαινομένων συνδέεται· άλλο εγείρεται, άλλο καταπαύει· συνδέεται σαν να μην υπάρχει πριν ούτε μετά· γι' αυτό ούτε ο ίδιος, ούτε άλλος· η μεταγενέστερη συνείδηση περιλαμβάνεται στην προηγούμενη συνείδηση».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, το γάλα που αρμέγεται με το πέρασμα του χρόνου θα μετατρεπόταν σε γιαούρτι, από το γιαούρτι σε βούτυρο, από το βούτυρο σε βουτυρέλαιο θα μετατρεπόταν· αν κάποιος λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, έλεγε έτσι 'αυτό ακριβώς το γάλα είναι αυτό ακριβώς το γιαούρτι, αυτό ακριβώς το γιαούρτι είναι αυτό ακριβώς το βούτυρο, αυτό ακριβώς το βούτυρο είναι αυτό ακριβώς το βουτυρέλαιο', άραγε εκείνος, μεγάλε βασιλιά, μιλώντας έτσι θα μιλούσε σωστά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· σε εξάρτηση από εκείνο ακριβώς δημιουργήθηκε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η συνεχής ροή των φαινομένων συνδέεται· άλλο εγείρεται, άλλο καταπαύει· συνδέεται σαν να μην υπάρχει πριν ούτε μετά· γι' αυτό ούτε ο ίδιος, ούτε άλλος· η μεταγενέστερη συνείδηση περιλαμβάνεται στην προηγούμενη συνείδηση».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί συνεχούς ροής καταστάσεων, πρώτη.

2. Ερώτηση περί συνένωσης

2. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που δεν επανασυνδέεται, γνωρίζει αυτός ότι 'δεν θα επανασυνδεθώ';» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, αυτός που δεν επανασυνδέεται, γνωρίζει αυτός ότι 'δεν θα επανασυνδεθώ'». «Πώς, σεβάσμιε κύριε, γνωρίζει;» «Όποια αιτία, όποια συνθήκη, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει για την επανασύνδεση, με την παύση εκείνης της αιτίας, εκείνης της συνθήκης, γνωρίζει αυτός ότι 'δεν θα επανασυνδεθώ'».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας αγρότης οικοδεσπότης, αφού οργώσει και σπείρει, θα γέμιζε την αποθήκη σιτηρών. Αυτός αργότερα ούτε θα όργωνε ούτε θα έσπερνε, και τα δημητριακά που είχε συγκεντρώσει θα τα κατανάλωνε ή θα τα πουλούσε ή θα τα χρησιμοποιούσε όπως ήθελε· θα γνώριζε αυτός, μεγάλε βασιλιά, ο αγρότης οικοδεσπότης ότι 'η αποθήκη σιτηρών μου δεν θα γεμίσει';» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γνώριζε». «Πώς θα γνώριζε;» «Όποια αιτία, όποια συνθήκη υπάρχει για το γέμισμα της αποθήκης σιτηρών, με την παύση εκείνης της αιτίας, εκείνης της συνθήκης, γνωρίζει ότι 'η αποθήκη σιτηρών μου δεν θα γεμίσει'». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όποια αιτία, όποια συνθήκη υπάρχει για την επανασύνδεση, με την παύση εκείνης της αιτίας, εκείνης της συνθήκης, γνωρίζει αυτός ότι 'δεν θα επανασυνδεθώ'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

3. Ερώτηση περί γνώσης και σοφίας

3. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, σε αυτόν που εγέρθηκε η γνώση, σε αυτόν εγέρθηκε η σοφία;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, σε αυτόν που εγέρθηκε η γνώση, σε αυτόν εγέρθηκε η σοφία». «Τι, σεβάσμιε κύριε, ό,τι ακριβώς είναι η γνώση, αυτή ακριβώς είναι η σοφία;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, ό,τι ακριβώς είναι η γνώση, αυτή ακριβώς είναι η σοφία». «Σε αυτόν όμως, σεβάσμιε κύριε, που εγέρθηκε αυτή ακριβώς η γνώση, αυτή ακριβώς η σοφία, θα συγχυζόταν αυτός, ή δεν θα συγχυζόταν;» «Κάπου, μεγάλε βασιλιά, θα συγχυζόταν, κάπου δεν θα συγχυζόταν». «Πού, σεβάσμιε κύριε, θα συγχυζόταν;» «Σε τομείς τεχνών που δεν είχε γνωρίσει πριν, μεγάλε βασιλιά, ή σε κατεύθυνση που δεν είχε πάει πριν, ή σε έννοια-ως-όνομα που δεν είχε ακούσει πριν, θα συγχυζόταν». «Πού δεν θα συγχυζόταν;» «Ό,τι όμως, μεγάλε βασιλιά, έχει γίνει με αυτή τη σοφία, είτε 'παροδικό' είτε 'οδύνη' είτε 'μη-εαυτός', εκεί δεν θα συγχυζόταν». «Η αυταπάτη του όμως, σεβάσμιε κύριε, πού πηγαίνει;» «Η αυταπάτη, μεγάλε βασιλιά, μόλις εγερθεί η γνώση, εκεί ακριβώς καταπαύει».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος θα άναβε ένα λυχνάρι σε ένα σκοτεινό σπίτι, τότε το σκοτάδι θα κατέπαυε, το φως θα εμφανιζόταν. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, μόλις εγερθεί η γνώση, η αυταπάτη εκεί ακριβώς καταπαύει».

«Η σοφία όμως, σεβάσμιε κύριε, πού πηγαίνει;» «Η σοφία επίσης, μεγάλε βασιλιά, αφού εκτελέσει τη λειτουργία της, εκεί ακριβώς καταπαύει· ό,τι όμως έχει γίνει με αυτή τη σοφία, είτε 'παροδικό' είτε 'οδύνη' είτε 'μη-εαυτός', αυτό δεν καταπαύει».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'η σοφία αφού εκτελέσει τη λειτουργία της εκεί ακριβώς καταπαύει, ό,τι όμως έχει γίνει με αυτή τη σοφία, είτε «παροδικό» είτε «οδύνη» είτε «μη-εαυτός», αυτό δεν καταπαύει', κάνε μια παρομοίωση γι' αυτό». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, όποιος άνθρωπος θέλοντας να στείλει ένα γράμμα τη νύχτα, αφού καλούσε έναν γραφέα, αφού άναβε ένα λυχνάρι, έγραφε το γράμμα· αφού γραφόταν όμως το γράμμα, έσβηνε το λυχνάρι· ακόμη και αφού σβηνόταν το λυχνάρι, το γράμμα δεν θα χανόταν. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η σοφία αφού εκτελέσει τη λειτουργία της εκεί ακριβώς καταπαύει· ό,τι όμως έχει γίνει με αυτή τη σοφία, είτε 'παροδικό' είτε 'οδύνη' είτε 'μη-εαυτός', αυτό δεν καταπαύει».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, στις ανατολικές περιοχές οι άνθρωποι τοποθετούν σε κάθε σπίτι πέντε πέντε δοχεία νερού για να σβήσουν πυρκαγιά· όταν το σπίτι πιάσει φωτιά, ρίχνουν εκείνα τα πέντε δοχεία νερού πάνω στο σπίτι, τότε η φωτιά σβήνει· άραγε, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνους τους ανθρώπους έρχεται αυτή η σκέψη 'πάλι με αυτά τα δοχεία θα κάνουμε τη λειτουργία των δοχείων';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, αρκούν αυτά τα δοχεία, τι χρειάζονται αυτά τα δοχεία;» «Όπως, μεγάλε βασιλιά, τα πέντε δοχεία νερού, έτσι πρέπει να θεωρούνται οι πέντε πνευματικές ικανότητες - η ικανότητα της πίστης, η ικανότητα της ενεργητικότητας, η ικανότητα της μνήμης, η ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης, η ικανότητα της σοφίας. Όπως εκείνοι οι άνθρωποι, έτσι πρέπει να θεωρείται ο ασκούμενος στον διαλογισμό. Όπως η φωτιά, έτσι πρέπει να θεωρούνται οι νοητικές μολύνσεις. Όπως με τα πέντε δοχεία νερού η φωτιά σβήνεται, έτσι με τις πέντε πνευματικές ικανότητες οι νοητικές μολύνσεις σβήνονται· και αφού σβηστούν οι

νοητικές μολύνσεις, δεν εμφανίζονται ξανά. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η σοφία αφού εκτελέσει τη λειτουργία της εκεί ακριβώς καταπαύει· ό,τι όμως έχει γίνει με αυτή τη σοφία, είτε 'παροδικό' είτε 'οδύνη' είτε 'μη-εαυτός', αυτό δεν καταπαύει».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας ιατρός αφού πάρει φάρμακα από πέντε ρίζες, αφού πλησιάσει τον άρρωστο, αφού αλέσει εκείνα τα φάρμακα από πέντε ρίζες, θα τα έδινε να πιει στον άρρωστο, και με αυτά οι ασθένειες θα εκδιώκονταν· άραγε, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνον τον ιατρό έρχεται αυτή η σκέψη 'πάλι με αυτά τα φάρμακα από πέντε ρίζες θα κάνω τη λειτουργία του φαρμάκου';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, αρκούν αυτά τα φάρμακα από πέντε ρίζες, τι χρειάζονται αυτά τα φάρμακα από πέντε ρίζες;» «Όπως, μεγάλε βασιλιά, τα φάρμακα από πέντε ρίζες, έτσι πρέπει να θεωρούνται οι πέντε πνευματικές ικανότητες - η ικανότητα της πίστης, η ικανότητα της ενεργητικότητας, η ικανότητα της μνήμης, η ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης, η ικανότητα της σοφίας· όπως ο ιατρός, έτσι πρέπει να θεωρείται ο ασκούμενος στον διαλογισμό. Όπως η ασθένεια, έτσι πρέπει να θεωρούνται οι νοητικές μολύνσεις. Όπως ο άρρωστος άνθρωπος, έτσι πρέπει να θεωρείται ο κοινός άνθρωπος. Όπως με τα φάρμακα από πέντε ρίζες οι ασθένειες του αρρώστου εκδιώχθηκαν, και αφού εκδιωχθούν οι ασθένειες ο άρρωστος γίνεται υγιής, έτσι με τις πέντε πνευματικές ικανότητες οι νοητικές μολύνσεις εκδιώκονται· και αφού εκδιωχθούν οι νοητικές μολύνσεις, δεν εμφανίζονται ξανά. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η σοφία αφού εκτελέσει τη λειτουργία της εκεί ακριβώς καταπαύει· ό,τι όμως έχει γίνει με αυτή τη σοφία, είτε 'παροδικό' είτε 'οδύνη' είτε 'μη-εαυτός', αυτό δεν καταπαύει».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας πολεμιστής έμπειρος στη μάχη, αφού πάρει πέντε βέλη, θα έμπαινε στη μάχη για να νικήσει τον εχθρικό στρατό, αυτός που πήγε στη μάχη θα εκτόξευε εκείνα τα πέντε βέλη, και με αυτά ο εχθρικός στρατός θα διαλυόταν· άραγε, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνον τον πολεμιστή έμπειρο στη μάχη έρχεται αυτή η σκέψη 'πάλι με αυτά τα βέλη θα κάνω τη λειτουργία των βελών';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, αρκούν αυτά τα βέλη· τι χρειάζονται αυτά τα βέλη;» «Όπως, μεγάλε βασιλιά, τα πέντε βέλη, έτσι πρέπει να θεωρούνται οι πέντε πνευματικές ικανότητες - η ικανότητα της πίστης, η ικανότητα της ενεργητικότητας, η ικανότητα της μνήμης, η ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης, η ικανότητα της σοφίας. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο πολεμιστής έμπειρος στη μάχη, έτσι πρέπει να θεωρείται ο ασκούμενος στον διαλογισμό. Όπως ο εχθρικός στρατός, έτσι πρέπει να θεωρούνται οι νοητικές μολύνσεις. Όπως με τα πέντε βέλη ο εχθρικός στρατός διαλύεται, έτσι με τις πέντε πνευματικές ικανότητες οι νοητικές μολύνσεις διαλύονται, και οι νοητικές μολύνσεις που έχουν διαλυθεί δεν εμφανίζονται ξανά. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η σοφία αφού εκτελέσει τη λειτουργία της εκεί ακριβώς καταπαύει· ό,τι όμως έχει γίνει με αυτή τη σοφία, είτε 'παροδικό' είτε 'οδύνη' είτε 'μη-εαυτός', αυτό δεν καταπαύει».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί γνώσης και σοφίας, τρίτη.

4. Ερώτηση περί βίωσης του ατόμου που συνενώνεται

4. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που δεν επανασυνδέεται, βιώνει αυτός κάποιο δυσάρεστο αίσθημα;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Κάτι βιώνει, κάτι δεν βιώνει». «Τι βιώνει, τι δεν βιώνει;» «Σωματικό αίσθημα, μεγάλη βασιλιά, βιώνει, νοητικό αίσθημα δεν βιώνει». «Πώς, σεβάσμιε κύριε, βιώνει σωματικό αίσθημα, πώς δεν βιώνει νοητικό αίσθημα;» «Όποια αιτία, όποια συνθήκη υπάρχει για την έγερση σωματικού δυσάρεστου αισθήματος, με τη μη παύση εκείνης της αιτίας, εκείνης της συνθήκης, βιώνει σωματικό δυσάρεστο αίσθημα· όποια αιτία, όποια συνθήκη υπάρχει για την έγερση νοητικού δυσάρεστου αισθήματος, με την παύση εκείνης της αιτίας, εκείνης της συνθήκης, δεν βιώνει νοητικό δυσάρεστο αίσθημα. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο - 'αυτός βιώνει ένα αίσθημα, σωματικό, όχι νοητικό'».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που βιώνει δυσάρεστο αίσθημα, γιατί αυτός δεν επιτυγχάνει το τελικό Νιμπάνα;» «Δεν υπάρχει, μεγάλη βασιλιά, για τον Άξιο ούτε κλίση ούτε αποστροφή· και οι Άξιοι δεν ρίχνουν το ανώριμο, περιμένουν την ωρίμανση, οι σοφοί. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον πρεσβύτερο μοναχό Σαριπούττα, τον στρατηγό της Διδασκαλίας -

‘Δεν απολαμβάνω τον θάνατο, δεν απολαμβάνω τη ζωή·
και τον χρόνο αναμένω, όπως μισθωτός που κερδίζει τα προς το ζην.

‘Δεν απολαμβάνω τον θάνατο, δεν απολαμβάνω τη ζωή·
και τον χρόνο αναμένω, με πλήρη επίγνωση και μνήμων'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί βίωσης του ατόμου που συνενώνεται, τέταρτη.

5. Ερώτηση περί αισθήματος

5. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, το ευχάριστο αίσθημα είναι καλό ή φαύλο ή απροσδιόριστο;» «Μπορεί να είναι, μεγάλη βασιλιά, καλό, μπορεί να είναι φαύλο, μπορεί να είναι απροσδιόριστο». «Αν, σεβάσμιε κύριε, το καλό δεν είναι δυστυχία, αν η δυστυχία δεν είναι καλό, δεν εγείρεται ότι το καλό είναι δυστυχία». «Τι νομίζεις, μεγάλη βασιλιά, ας υποθέσουμε ότι κάποιος τοποθετούσε στο χέρι ενός ανθρώπου μια πυρακτωμένη σιδερένια σφαίρα, και στο δεύτερο χέρι τοποθετούσε μια κρύα μπάλα πάγου· μήπως, μεγάλη βασιλιά, και τα δύο αυτά θα έκαιγαν;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, και τα δύο αυτά θα έκαιγαν». «Μήπως άραγε, μεγάλη βασιλιά, και τα δύο αυτά είναι ζεστά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως όμως, μεγάλη βασιλιά, και τα δύο αυτά είναι κρύα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Κατανόησε την αναίρεση· αν το πυρακτωμένο καίει, και τα δύο αυτά δεν είναι ζεστά, γι' αυτό δεν εγείρεται. Αν το κρύο καίει, και τα δύο αυτά δεν είναι κρύα, γι' αυτό δεν εγείρεται. Γιατί λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, και τα δύο αυτά καίνε, ενώ και τα δύο αυτά δεν είναι ζεστά, και τα δύο αυτά δεν είναι κρύα; Το ένα είναι ζεστό, το ένα είναι κρύο, και τα δύο αυτά καίνε, γι' αυτό δεν εγείρεται». «Δεν είμαι ικανός να συνομιλήσω μαζί σου που είσαι διαλεκτικός· καλώς, εξήγησε το νόημα». Τότε ο πρεσβύτερος μοναχός ενημέρωσε τον βασιλιά Μένανδρο με μια ομιλία συνδεδεμένη με την ανώτερη διδασκαλία -

«Αυτές οι έξι, μεγάλη βασιλιά, είναι ευαρέσκειες που βασίζονται στην οικογενειακή ζωή, έξι ευαρέσκειες που βασίζονται στην απάρνηση, έξι δυσαρέσκειες που βασίζονται στην οικογενειακή ζωή, έξι δυσαρέσκειες που βασίζονται στην απάρνηση,

έξι ουδετερότητες που βασίζονται στην οικογενειακή ζωή, έξι ουδετερότητες που βασίζονται στην απάρνηση· αυτές είναι οι έξι εξάδες· και στο παρελθόν τριάντα έξι είδη αισθημάτων, και στο μέλλον τριάντα έξι είδη αισθημάτων, και στο παρόν τριάντα έξι είδη αισθημάτων· αφού τα συγκεντρώσουμε και τα συνενώσουμε όλα μαζί, γίνονται εκατόν οκτώ αισθήματα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί αισθήματος, πέμπτη.

6. Ερώτηση περί ενότητας και ποικιλομορφίας νοητικότητας και υλικότητας

6. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιος επανασυνδέεται;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Η νοητικότητα και υλικότητα, μεγάλε βασιλιά, επανασυνδέεται». «Αυτή ακριβώς η νοητικότητα και υλικότητα επανασυνδέεται;» «Όχι, μεγάλε βασιλιά, αυτή ακριβώς η νοητικότητα και υλικότητα δεν επανασυνδέεται· αλλά με αυτή τη νοητικότητα και υλικότητα, μεγάλε βασιλιά, κάνει πράξη είτε έξοχη είτε κακόβουλη, με εκείνη την πράξη άλλη νοητικότητα και υλικότητα επανασυνδέεται». «Αν, σεβάσμιε κύριε, αυτή ακριβώς η νοητικότητα και υλικότητα δεν επανασυνδέεται, δεν θα είναι αυτός απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Αν δεν επανασυνδεόταν, θα ήταν απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις. Επειδή όμως, μεγάλε βασιλιά, επανασυνδέεται, για αυτό δεν είναι απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος θα έκλεβε μάνγκο από κάποιον άλλο άνθρωπο, ο ιδιοκτήτης των μάνγκο αφού τον συλλάβει θα τον έφερνε στον βασιλιά λέγοντας 'από αυτόν τον άνθρωπο, μεγαλειότατε, τα μάνγκο μου κλάπηκαν', εκείνος θα έλεγε έτσι 'εγώ δεν κλέβω τα μάνγκο αυτού, μεγαλειότατε, άλλα είναι τα μάνγκο που φυτεύτηκαν από αυτόν, άλλα είναι τα μάνγκο που κλάπηκαν από μένα, δεν είμαι άξιος τιμωρίας'. Θα ήταν άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος άξιος τιμωρίας;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα ήταν άξιος τιμωρίας». «Για ποιο λόγο;» «Αν και αυτός θα έλεγε έτσι, σεβάσμιε κύριε, χωρίς να αρνηθεί το προηγούμενο μάνγκο, με το μεταγενέστερο μάνγκο εκείνος ο άνθρωπος θα ήταν άξιος τιμωρίας». «Ακριβώς έτσι, μεγάλε βασιλιά, με αυτή τη νοητικότητα και υλικότητα κάνει πράξη είτε έξοχη είτε κακόβουλη, με εκείνη την πράξη άλλη νοητικότητα και υλικότητα επανασυνδέεται, για αυτό δεν είναι απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος θα έκλεβε ρύζι από κάποιον άλλο άνθρωπο... κ.λπ... θα έκλεβε ζαχαροκάλαμο... κ.λπ... όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος τη χειμερινή εποχή αφού άναβε φωτιά, αφού την ξεδίπλωνε, αφού την άφηνε ασβέστη, θα έφευγε, τότε εκείνη η φωτιά θα έκαιγε το χωράφι κάποιου άλλου ανθρώπου, ο ιδιοκτήτης του χωραφιού αφού τον συλλάβει θα τον έφερνε στον βασιλιά λέγοντας 'από αυτόν τον άνθρωπο, μεγαλειότατε, το χωράφι μου κάηκε'. Εκείνος θα έλεγε έτσι 'εγώ δεν καίω το χωράφι αυτού, μεγαλειότατε, άλλη είναι η φωτιά που αφέθηκε ασβέστη από μένα, άλλη είναι η φωτιά με την οποία το χωράφι αυτού κάηκε, δεν είμαι άξιος τιμωρίας'. Θα ήταν άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος άξιος τιμωρίας;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα ήταν άξιος τιμωρίας». «Για ποιο λόγο;» «Αν και αυτός θα έλεγε έτσι, σεβάσμιε κύριε, χωρίς να αρνηθεί την προηγούμενη φωτιά, με τη μεταγενέστερη φωτιά

εκείνος ο άνθρωπος θα ήταν άξιος τιμωρίας». «Ακριβώς έτσι, μεγάλε βασιλιά, με αυτή τη νοητικότητα και υλικότητα κάνει πράξη είτε έξοχη είτε κακόβουλη, με εκείνη την πράξη άλλη νοητικότητα και υλικότητα επανασυνδέεται, για αυτό δεν είναι απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος παίρνοντας λυχνάρι, αφού ανέβηκε στο μέγαρο, θα έτρωγε, το λυχνάρι καίγοντας θα έκαιγε το χορτάρι, το χορτάρι καίγοντας θα έκαιγε το σπίτι, το σπίτι καίγοντας θα έκαιγε το χωριό, οι κάτοικοι του χωριού αφού συλλάβουν εκείνον τον άνθρωπο θα έλεγαν έτσι 'γιατί εσύ, αγαπητέ άνθρωπε, έκαψες το χωριό;', εκείνος θα έλεγε έτσι 'εγώ δεν καίω το χωριό, αγαπητοί, άλλη είναι η φωτιά του λυχναριού με το φως της οποίας έτρωγα, άλλη είναι η φωτιά με την οποία το χωριό κάηκε', αυτοί διαφωνώντας θα έρχονταν κοντά σου· σε ποιον εσύ, μεγάλε βασιλιά, θα έδινες δίκιο;» «Στους κατοίκους του χωριού, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιο λόγο;» «Αν και αυτός θα έλεγε έτσι, αλλά από εκείνη ακριβώς η φωτιά γεννήθηκε». «Ακριβώς έτσι, μεγάλε βασιλιά, αν και άλλη είναι η νοητικότητα και υλικότητα κοντά στον θάνατο, άλλη είναι η νοητικότητα και υλικότητα στη σύλληψη, αλλά από εκείνη ακριβώς αυτή γεννήθηκε, για αυτό δεν είναι απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος αφού έκανε πρόταση γάμου σε ένα νεαρό κορίτσι και αφού έδωσε την προίκα, θα έφευγε. Αυτή αργότερα θα ήταν μεγάλη, ώριμη σε ηλικία· τότε ένας άλλος άνθρωπος αφού έδωσε την προίκα θα έκανε τη διευθέτηση γάμου· ο πρώτος ερχόμενος θα έλεγε έτσι 'γιατί λοιπόν εσύ, ε άνθρωπε, παίρνεις τη σύζυγό μου;' Αυτός θα έλεγε έτσι 'εγώ δεν παίρνω τη σύζυγό σου· άλλο ήταν εκείνο το κορίτσι, νεαρό, τρυφερό, που αρραβωνιάστηκε από σένα και για το οποίο δόθηκε η προίκα· άλλο είναι αυτό το κορίτσι, μεγάλο, ώριμο σε ηλικία, που αρραβωνιάστηκε από μένα και για το οποίο δόθηκε η προίκα'. αυτοί διαφωνώντας θα έρχονταν κοντά σου. Σε ποιον εσύ, μεγάλε βασιλιά, θα έδινες δίκιο;» «Στον πρώτο, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιο λόγο;» «Αν και αυτός θα έλεγε έτσι, αλλά από εκείνη ακριβώς αυτή η μεγάλη γεννήθηκε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αν και άλλη είναι η νοητικότητα και υλικότητα κοντά στον θάνατο, άλλη η νοητικότητα και υλικότητα στη σύλληψη, αλλά από εκείνη ακριβώς αυτή γεννήθηκε· για αυτό δεν είναι απελευθερωμένος από τις κακές πράξεις».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος αφού αγόρασε από το χέρι ενός βοσκού μια στάμνα γάλα και αφού την άφησε στα χέρια εκείνου ακριβώς, θα έφευγε λέγοντας 'αύριο αφού το πάρω θα φύγω'. αυτό την επόμενη μέρα θα γινόταν γιαούρτι. Αυτός ερχόμενος θα έλεγε έτσι 'δώσε μου τη στάμνα με το γάλα'. Αυτός θα του έδινε το γιαούρτι. Ο άλλος θα έλεγε έτσι 'εγώ δεν αγοράζω γιαούρτι από το χέρι σου· δώσε μου τη στάμνα με το γάλα'. Αυτός θα έλεγε έτσι 'χωρίς να το γνωρίζεις εσύ, το γάλα έγινε γιαούρτι'. αυτοί διαφωνώντας θα έρχονταν κοντά σου· σε ποιον εσύ, μεγάλε βασιλιά, θα έδινες δίκιο;» «Στον βοσκό, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιο λόγο;» «Αν και αυτός θα έλεγε έτσι, αλλά από εκείνο ακριβώς αυτό γεννήθηκε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αν και άλλη είναι η νοητικότητα και υλικότητα κοντά στον θάνατο, άλλη η νοητικότητα και υλικότητα στη σύλληψη, αλλά από εκείνη ακριβώς αυτή γεννήθηκε· για αυτό δεν είναι απελευθερωμένος από τις κακές πράξεις».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

7. Ερώτηση περί συνένωσης και μη συνένωσης του πρεσβύτερου μοναχού

7. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσύ όμως θα επανασυνδεθείς;» «Αρκεί, μεγάλε βασιλιά, τι σου χρειάζεται αυτή η ερώτηση; Δεν σου το είπα εκ των προτέρων: 'αν, μεγάλε βασιλιά, θα είμαι με προσκόλληση, θα επανασυνδεθώ· αν θα είμαι χωρίς προσκόλληση, δεν θα επανασυνδεθώ';»

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος θα εκτελούσε μια αξιόπαινη πράξη για τον βασιλιά. Ο βασιλιάς ευχαριστημένος θα του έδινε ένα αξίωμα· αυτός με εκείνο το αξίωμα, προικισμένος και εφοδιασμένος με τα πέντε είδη αισθησιακής ηδονής, θα απολάμβανε τη ζωή· αν αυτός ανέφερε στον κόσμο: 'ο βασιλιάς δεν μου ανταποδίδει τίποτε'. Θα ήταν άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος δίκαιος στις πράξεις του;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τι σου χρειάζεται αυτή η ερώτηση; Δεν σου το είπα εκ των προτέρων: 'αν θα είμαι με προσκόλληση, θα επανασυνδεθώ· αν θα είμαι χωρίς προσκόλληση, δεν θα επανασυνδεθώ';»

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί συνένωσης και μη συνένωσης του πρεσβύτερου μοναχού, έβδομη.

8. Ερώτηση περί συνένωσης νοητικότητας και υλικότητας

8. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'νοητικότητα και υλικότητα', εκεί τι είναι η νοητικότητα, τι είναι η υλικότητα;» «Ό,τι εκεί, μεγάλε βασιλιά, είναι χονδροειδές, αυτό είναι υλικότητα· όσα εκεί είναι λεπτοφυή φαινόμενα της συνείδησης και των νοητικών παραγόντων, αυτό είναι νοητικότητα». «Σεβάσμιε Ναγκασένα, για ποιον λόγο μόνο η νοητικότητα δεν επανασυνδέεται, ή μόνο η υλικότητα;» «Αμοιβαία εξαρτώμενα, μεγάλε βασιλιά, αυτά τα φαινόμενα εγείρονται μαζί».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, αν δεν υπήρχε το έμβρυο της κότας, δεν θα υπήρχε ούτε το αυγό· και ό,τι εκεί είναι έμβρυο και ό,τι είναι αυγό, και τα δύο αυτά αμοιβαία εξαρτώμενα, μαζί γίνεται η έγερσή τους. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αν εκεί δεν υπήρχε η νοητικότητα, δεν θα υπήρχε ούτε η υλικότητα· και ό,τι εκεί είναι νοητικότητα και ό,τι είναι υλικότητα, και τα δύο αυτά αμοιβαία εξαρτώμενα, μαζί γίνεται η έγερσή τους. Έτσι αυτό έχει περιπλανηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί συνένωσης νοητικότητας και υλικότητας, όγδοη.

9. Ερώτηση περί πορείας

9. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'μεγάλο χρονικό διάστημα', τι ονομάζεται αυτή η περίοδος;» «Η παρελθούσα, μεγάλε βασιλιά, περίοδος, η μελλοντική περίοδος, η παρούσα περίοδος». «Και υπάρχουν, σεβάσμιε κύριε, όλες οι περίοδοι;» «Κάποια, μεγάλε βασιλιά, περίοδος υπάρχει, κάποια δεν υπάρχει». «Ποια όμως, σεβάσμιε κύριε, υπάρχει, ποια δεν υπάρχει;» «Όσες, μεγάλε βασιλιά, δραστηριότητες είναι παρελθόν, εξαφανίστηκαν, κατέπαυσαν,

μεταβλήθηκαν, αυτή η περίοδος δεν υπάρχει· όσες καταστάσεις είναι επακόλουθα, και όσες είναι καταστάσεις με επακόλουθη ιδιότητα, και όσες αλλού δίνουν σύλληψη, αυτή η περίοδος υπάρχει. Όσα όντα πέθαναν και αλλού γεννήθηκαν, αυτή η περίοδος υπάρχει. Όσα όντα πέθαναν και αλλού δεν γεννήθηκαν, αυτή η περίοδος δεν υπάρχει. Και όσα όντα έχουν επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, αυτή η περίοδος δεν υπάρχει επειδή έχουν επιτύχει το τελικό Νιμπάνα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση περί πορείας, ένατη.

Κεφάλαιο της πορείας, δεύτερο.

Σε αυτό το κεφάλαιο εννέα ερωτήσεις.

3. Το κεφάλαιο για την εξέταση

1. Η ερώτηση για τη ρίζα της πορείας

1. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποια είναι η ρίζα της παρελθούσας πορείας, ποια είναι η ρίζα της μελλοντικής πορείας, ποια είναι η ρίζα της παρούσας πορείας;» «Της παρελθούσας πορείας, μεγάλη βασιλιά, και της μελλοντικής πορείας και της παρούσας πορείας η άγνοια είναι η ρίζα. Με την άγνοια ως συνθήκη υπάρχουν δραστηριότητες, με τις δραστηριότητες ως συνθήκη υπάρχει συνείδηση, με τη συνείδηση ως συνθήκη υπάρχει νοητικότητα και υλικότητα, με τη νοητικότητα και υλικότητα ως συνθήκη υπάρχουν οι έξι αισθητήριες βάσεις, με τις έξι αισθητήριες βάσεις ως συνθήκη υπάρχει επαφή, με την επαφή ως συνθήκη υπάρχει αίσθημα, με το αίσθημα ως συνθήκη υπάρχει επιθυμία, με την επιθυμία ως συνθήκη υπάρχει προσκόλληση, με την προσκόλληση ως συνθήκη υπάρχει γίνεσθαι, με το γίνεσθαι ως συνθήκη υπάρχει γέννηση, με τη γέννηση ως συνθήκη προκύπτουν γήρας και θάνατος, λύπη, θρήνος, πόνος, δυσαρέσκεια και άγχος. Έτσι η αρχή της πορείας αυτού του ολόκληρου συνόλου του υπαρξιακού πόνου δεν είναι εμφανής».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τη ρίζα της πορείας, πρώτη.

2. Η ερώτηση για την αρχική άκρη

2. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'η αρχή δεν είναι εμφανής', κάνε μια παρομοίωση γι' αυτό». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας άνθρωπος θα τοποθετούσε έναν μικρό σπόρο στη γη, από εκεί ένας βλαστός σηκώνόμενος, σταδιακά φτάνοντας σε ανάπτυξη, αύξηση και επέκταση, θα έδινε καρπό. Από εκεί παίρνοντας τον σπόρο θα τον φύτευε πάλι, και από εκεί επίσης ένας βλαστός σηκώνόμενος, σταδιακά φτάνοντας σε ανάπτυξη, αύξηση και επέκταση, θα έδινε καρπό. Έτσι αυτής της συνεχούς ροής υπάρχει τέλος;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, και της πορείας η αρχή δεν είναι εμφανής».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, μιας κότας θα υπήρχε αυγό, από το αυγό κότα, από την κότα αυγό. Έτσι αυτής της συνεχούς ροής υπάρχει τέλος;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, και της πορείας η αρχή δεν είναι εμφανής».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». Ο πρεσβύτερος μοναχός, αφού σχεδίασε έναν κύκλο στη γη, είπε στον βασιλιά Μένανδρο: «Υπάρχει, μεγάλε βασιλιά, τέλος αυτού του κύκλου;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτοί οι κύκλοι ειπώθηκαν από τον Ευλογημένο: 'εξαρτώμενη από το μάτι και τα υλικά φαινόμενα εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση· η συνάντηση των τριών είναι επαφή· με την επαφή ως συνθήκη υπάρχει αίσθημα· με το αίσθημα ως συνθήκη υπάρχει επιθυμία· με την επιθυμία ως συνθήκη υπάρχει προσκόλληση· με την προσκόλληση ως συνθήκη υπάρχει πράξη· από την πράξη πάλι γεννιέται μάτι'. Έτσι αυτής της συνεχούς ροής υπάρχει τέλος;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε».

«'Εξαρτώμενη από το αυτί και τους ήχους... κ.λπ... εξαρτώμενη από τον νου και τα νοητικά αντικείμενα εγείρεται η νοητική συνείδηση· η συνάντηση των τριών είναι επαφή· με την επαφή ως συνθήκη υπάρχει αίσθημα· με το αίσθημα ως συνθήκη υπάρχει επιθυμία· με την επιθυμία ως συνθήκη υπάρχει προσκόλληση· με την προσκόλληση ως συνθήκη υπάρχει πράξη· από την πράξη πάλι γεννιέται νους'. Έτσι αυτής της συνεχούς ροής υπάρχει τέλος;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, και της πορείας η αρχή δεν είναι εμφανής».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την αρχική άκρη, δεύτερη.

3. Η ερώτηση για τη γνώση της άκρης

3. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'η αρχή δεν είναι εμφανής', ποια είναι αυτή η αρχή;» «Όποια λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, παρελθούσα περίοδος, αυτή είναι η αρχή». «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'η αρχή δεν είναι εμφανής', μήπως όμως, σεβάσμιε κύριε, ολόκληρη η αρχή δεν είναι εμφανής;» «Κάποια, μεγάλε βασιλιά, είναι εμφανής, κάποια δεν είναι εμφανής». «Ποια, σεβάσμιε κύριε, είναι εμφανής, ποια δεν είναι εμφανής;» «Πριν από τώρα, μεγάλε βασιλιά, πλήρως, με κάθε τρόπο, εξολοκλήρου, η άγνοια δεν υπήρχε - αυτή η αρχή δεν είναι εμφανής· αυτό που μη υπάρχοντας εμφανίζεται, αφού υπήρξε εξαφανίζεται - αυτή η αρχή είναι εμφανής».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό που μη υπάρχοντας εμφανίζεται, αφού υπήρξε εξαφανίζεται, δεν είναι αλήθεια ότι αυτό κομμένο και από τις δύο πλευρές πηγαίνει στο τέλος του;» «Αν, μεγάλε βασιλιά, κομμένο και από τις δύο πλευρές πηγαίνει στο τέλος του, μπορεί αυτό που είναι κομμένο και από τις δύο πλευρές να αυξηθεί;» «Ναι, και αυτό μπορεί να αυξηθεί». «Δεν ρωτώ αυτό, σεβάσμιε κύριε· μπορεί να αυξηθεί από την αρχή;» «Ναι, μπορεί να αυξηθεί».

«Κάνε μια παρομοίωση». Ο πρεσβύτερος μοναχός του έκανε την παρομοίωση του δέντρου, και τα συναθροίσματα είναι οι σπόροι του ολόκληρου συνόλου του υπαρξιακού πόνου».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τη γνώση της άκρης, τρίτη.

4. Η ερώτηση για τις δραστηριότητες που γεννιούνται

4. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που γεννιούνται;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, υπάρχουν δραστηριότητες που γεννιούνται».

«Ποιες είναι αυτές, σεβάσμιε κύριε;» «Όταν υπάρχει το μάτι, μεγάλη βασιλιά, και υπάρχουν υλικά φαινόμενα, υπάρχει οφθαλμική συνείδηση· όταν υπάρχει οφθαλμική συνείδηση, υπάρχει οφθαλμική επαφή· όταν υπάρχει οφθαλμική επαφή, υπάρχει αίσθημα· όταν υπάρχει αίσθημα, υπάρχει επιθυμία· όταν υπάρχει επιθυμία, υπάρχει προσκόλληση· όταν υπάρχει προσκόλληση, υπάρχει γίγνεσθαι· όταν υπάρχει γίγνεσθαι, υπάρχει γέννηση· όταν υπάρχει γέννηση, προκύπτουν γήρας και θάνατος, λύπη, θρήνος, πόνος, δυσσρέσκεια και άγχος· έτσι υπάρχει η προέλευση αυτού του ολόκληρου συνόλου του υπαρξιακού πόνου. Όταν δεν υπάρχει το μάτι, μεγάλη βασιλιά, και δεν υπάρχουν υλικά φαινόμενα, δεν υπάρχει οφθαλμική συνείδηση· όταν δεν υπάρχει οφθαλμική συνείδηση, δεν υπάρχει οφθαλμική επαφή· όταν δεν υπάρχει οφθαλμική επαφή, δεν υπάρχει αίσθημα· όταν δεν υπάρχει αίσθημα, δεν υπάρχει επιθυμία· όταν δεν υπάρχει επιθυμία, δεν υπάρχει προσκόλληση· όταν δεν υπάρχει προσκόλληση, δεν υπάρχει γίγνεσθαι· όταν δεν υπάρχει γίγνεσθαι, δεν υπάρχει γέννηση· όταν δεν υπάρχει γέννηση, δεν υπάρχουν γήρας και θάνατος, λύπη, θρήνος, πόνος, δυσσρέσκεια και άγχος· έτσι υπάρχει η παύση αυτού του ολόκληρου συνόλου του υπαρξιακού πόνου».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τις δραστηριότητες που γεννιούνται, τέταρτη.

5. Η ερώτηση για τις δραστηριότητες που γεννιούνται στην ύπαρξη

5. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται;» «Δεν υπάρχουν, μεγάλη βασιλιά, κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται· υπάρχοντας ακριβώς λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, οι δραστηριότητες γεννιούνται».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλη βασιλιά, αυτό το σπίτι μη υπάρχον γεννήθηκε, όπου εσύ κάθесαι;» «Δεν υπάρχει τίποτε, σεβάσμιε κύριε, εδώ που μη υπάρχον γεννήθηκε· υπάρχον ακριβώς γεννήθηκε· αυτά λοιπόν, σεβάσμιε κύριε, τα ξύλα ήταν στο δάσος, και αυτός ο πηλός ήταν στη γη, και με την κατάλληλη προσπάθεια γυναικών και ανδρών έτσι αυτό το σπίτι παράχθηκε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται· υπάρχοντας ακριβώς οι δραστηριότητες γεννιούνται».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, όποιοι σπόροι και αναπτυσσόμενα φυτά τοποθετημένα στη γη, σταδιακά φτάνοντας σε ανάπτυξη, αύξηση και επέκταση, θα έδιναν άνθη και καρπούς, αυτά τα δέντρα δεν γεννήθηκαν μη υπάρχοντα· υπάρχοντα ακριβώς αυτά τα δέντρα γεννήθηκαν. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται· υπάρχοντας ακριβώς αυτές οι δραστηριότητες γεννιούνται».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, ο αγγειοπλάστης αφού βγάλει πηλό από τη γη φτιάχνει διάφορα δοχεία, αυτά τα δοχεία δεν γεννήθηκαν μη υπάρχοντα· υπάρχοντα ακριβώς γεννήθηκαν. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται· υπάρχοντας ακριβώς οι δραστηριότητες γεννιούνται».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, αν της βίνας δεν υπήρχε το ηχείο, δεν υπήρχε το δέρμα, δεν υπήρχε ο αυλός, δεν υπήρχε η λαβή, δεν υπήρχαν οι καβίλιες, δεν υπήρχαν οι χορδές, δεν υπήρχε το πλήκτρο, και δεν υπήρχε η κατάλληλη προσπάθεια ενός ανθρώπου, θα γεννιόταν ήχος;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Όταν όμως λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, της βίνας υπάρχει το ηχείο, υπάρχει το δέρμα, υπάρχει ο αυλός, υπάρχει η λαβή, υπάρχουν οι καβίλιες, υπάρχουν οι χορδές, υπάρχει το πλήκτρο, και υπάρχει η κατάλληλη προσπάθεια ενός ανθρώπου, θα γεννιόταν ήχος;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γεννιόταν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται· υπάρχοντας ακριβώς λοιπόν οι δραστηριότητες γεννιούνται».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, αν δεν υπήρχε το κάτω ξύλο για άναμμα φωτιάς, δεν υπήρχε το στέλεχος του ξύλου, δεν υπήρχε το σχοινί του ξύλου, δεν υπήρχε το πάνω ξύλο για άναμμα φωτιάς, δεν υπήρχε το κομμάτι υφάσματος, και δεν υπήρχε η κατάλληλη προσπάθεια ενός ανθρώπου, θα γεννιόταν εκείνη η φωτιά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Όταν όμως λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, υπάρχει το κάτω ξύλο για άναμμα φωτιάς, υπάρχει το στέλεχος του ξύλου, υπάρχει το σχοινί του ξύλου, υπάρχει το πάνω ξύλο για άναμμα φωτιάς, υπάρχει το κομμάτι υφάσματος, και υπάρχει η κατάλληλη προσπάθεια ενός ανθρώπου, θα γεννιόταν εκείνη η φωτιά;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γεννιόταν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται· υπάρχοντας ακριβώς λοιπόν οι δραστηριότητες γεννιούνται».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, αν δεν υπήρχε πολύτιμος λίθος, δεν υπήρχε ζέση του ήλιου, δεν υπήρχε κοπριά, θα γεννιόταν εκείνη η φωτιά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Όταν όμως λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, υπάρχει πολύτιμος λίθος, υπάρχει ζέση του ήλιου, υπάρχει κοπριά, θα γεννιόταν εκείνη η φωτιά;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γεννιόταν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται· υπάρχοντας ακριβώς λοιπόν οι δραστηριότητες γεννιούνται».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, αν δεν υπήρχε καθρέφτης, δεν υπήρχε φως, δεν υπήρχε πρόσωπο, θα γεννιόταν η αντανάκλαση;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Όταν όμως, μεγάλη βασιλιά, υπάρχει καθρέφτης, υπάρχει φως, υπάρχει πρόσωπο, θα γεννιόταν η αντανάκλαση;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γεννιόταν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μη υπάρχοντας γεννιούνται· υπάρχοντας ακριβώς λοιπόν οι δραστηριότητες γεννιούνται».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τις δραστηριότητες που γεννιούνται στην ύπαρξη, πέμπτη.

6. Η ερώτηση για αυτόν που έφτασε στη γνώση

6. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, βρίσκεται ο γνώστης;» «Ποιος λοιπόν είναι αυτός, μεγάλη βασιλιά, που ονομάζεται γνώστης;» «Αυτός, σεβάσμιε κύριε, η ψυχή στο εσωτερικό, που με το μάτι βλέπει την ύλη, με το αυτί ακούει τον ήχο, με τη μύτη μυρίζει την οσμή, με τη γλώσσα γεύεται τη γεύση, με το σώμα αγγίζει το απτό αντικείμενο, με τον νου συνειδητοποιεί το νοητικό φαινόμενο· όπως εμείς εδώ καθισμένοι στο παλάτι, από όποιο παράθυρο θα θέλαμε να δούμε, από εκείνο το

παράθυρο θα βλέπαμε· και από το ανατολικό παράθυρο θα βλέπαμε, και από το δυτικό παράθυρο θα βλέπαμε, και από το βόρειο παράθυρο θα βλέπαμε, και από το νότιο παράθυρο θα βλέπαμε. Ακριβώς έτσι λοιπόν, σεβάσμιε κύριε, αυτή η ψυχή στο εσωτερικό, από όποια θύρα επιθυμεί να δει, από εκείνη τη θύρα βλέπει».

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Θα μιλήσω για τις πέντε θύρες, μεγάλε βασιλιά· άκουσέ το, πρόσεχε καλά· αν η ψυχή στο εσωτερικό βλέπει την ύλη με το μάτι, όπως εμείς εδώ καθισμένοι στο παλάτι, από όποιο παράθυρο θα θέλαμε να δούμε, από εκείνο το παράθυρο θα βλέπαμε μόνο ύλη· και από το ανατολικό παράθυρο θα βλέπαμε μόνο ύλη, και από το δυτικό παράθυρο θα βλέπαμε μόνο ύλη, και από το βόρειο παράθυρο θα βλέπαμε μόνο ύλη, και από το νότιο παράθυρο θα βλέπαμε μόνο ύλη· έτσι από αυτή την ψυχή στο εσωτερικό και με το αυτί θα έπρεπε να βλέπεται μόνο ύλη, και με τη μύτη θα έπρεπε να βλέπεται μόνο ύλη, και με τη γλώσσα θα έπρεπε να βλέπεται μόνο ύλη, και με το σώμα θα έπρεπε να βλέπεται μόνο ύλη, και με τον νου θα έπρεπε να βλέπεται μόνο ύλη· και με το μάτι θα έπρεπε να ακούγεται μόνο ήχος, και με τη μύτη θα έπρεπε να ακούγεται μόνο ήχος, και με τη γλώσσα θα έπρεπε να ακούγεται μόνο ήχος, και με το σώμα θα έπρεπε να ακούγεται μόνο ήχος, και με τον νου θα έπρεπε να ακούγεται μόνο ήχος· και με το μάτι θα έπρεπε να μυρίζεται μόνο οσμή, και με το αυτί θα έπρεπε να μυρίζεται μόνο οσμή, και με τη γλώσσα θα έπρεπε να μυρίζεται μόνο οσμή, και με το σώμα θα έπρεπε να μυρίζεται μόνο οσμή, και με τον νου θα έπρεπε να μυρίζεται μόνο οσμή· και με το μάτι θα έπρεπε να γεύεται μόνο γεύση, και με το αυτί θα έπρεπε να γεύεται μόνο γεύση, και με τη μύτη θα έπρεπε να γεύεται μόνο γεύση, και με το σώμα θα έπρεπε να γεύεται μόνο γεύση, και με τον νου θα έπρεπε να γεύεται μόνο γεύση· και με το μάτι θα έπρεπε να αγγίζεται μόνο από αντικείμενο, και με το αυτί θα έπρεπε να αγγίζεται μόνο από αντικείμενο, και με τη μύτη θα έπρεπε να αγγίζεται μόνο από αντικείμενο, και με τη γλώσσα θα έπρεπε να αγγίζεται μόνο από αντικείμενο, και με τον νου θα έπρεπε να αγγίζεται μόνο από αντικείμενο· και με το μάτι θα έπρεπε να συνειδητοποιείται μόνο νοητικό φαινόμενο, και με το αυτί θα έπρεπε να συνειδητοποιείται μόνο νοητικό φαινόμενο, και με τη μύτη θα έπρεπε να συνειδητοποιείται μόνο νοητικό φαινόμενο, και με τη γλώσσα θα έπρεπε να συνειδητοποιείται μόνο νοητικό φαινόμενο, και με το σώμα θα έπρεπε να συνειδητοποιείται μόνο νοητικό φαινόμενο;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε».

«Δεν συνδέεται λοιπόν για σένα, μεγάλε βασιλιά, το προηγούμενο με το επόμενο ή το επόμενο με το προηγούμενο· όπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εμείς εδώ καθισμένοι στο παλάτι, όταν αυτά τα παράθυρα με δικτυωτό ανοίγονται, με τον μεγάλο χώρο στραμμένοι προς τα έξω βλέπουμε καλύτερα την ύλη· έτσι από αυτή την ψυχή στο εσωτερικό, όταν οι θύρες των ματιών ανοίγονται, με τον μεγάλο χώρο θα έπρεπε να βλέπεται καλύτερα η ύλη· όταν τα αυτιά ανοίγονται... κ.λπ... όταν η μύτη ανοίγεται... κ.λπ... όταν η γλώσσα ανοίγεται... κ.λπ... όταν το σώμα ανοίγεται, με τον μεγάλο χώρο θα έπρεπε να ακούγεται καλύτερα ο ήχος, να μυρίζεται η οσμή, να γεύεται η γεύση, να αγγίζεται το από αντικείμενο;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε».

«Δεν συνδέεται λοιπόν για σένα, μεγάλε βασιλιά, το προηγούμενο με το επόμενο ή το επόμενο με το προηγούμενο· όπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτός ο Ντίννα αφού βγει θα στεκόταν στο εξωτερικό πρόπυλο της πόρτας, γνωρίζεις εσύ, μεγάλε βασιλιά, 'αυτός ο Ντίννα αφού βγήκε στέκεται στο εξωτερικό πρόπυλο της πόρτας';» «Ναι,

σεβάσμιε κύριε, γνωρίζω». «Όπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτός ο Ντίννα αφού μπει μέσα θα στεκόταν μπροστά σου, γνωρίζεις εσύ, μεγάλε βασιλιά, 'αυτός ο Ντίννα αφού μπήκε μέσα στέκεται μπροστά μου';» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, γνωρίζω». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτή η ψυχή στο εσωτερικό, όταν η γεύση τοποθετείται στη γλώσσα, θα γνώριζε την ξινίλα ή την αλμυρότητα ή την πικρότητα ή την καυστικότητα ή τη στυφότητα ή τη γλυκύτητα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γνώριζε». «Όταν αυτές οι γεύσεις μπουν μέσα, θα γνώριζε την ξινίλα ή την αλμυρότητα ή την πικρότητα ή την καυστικότητα ή τη στυφότητα ή τη γλυκύτητα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε».

«Δεν συνδέεται λοιπόν για σένα, μεγάλε βασιλιά, το προηγούμενο με το επόμενο ή το επόμενο με το προηγούμενο· όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος αφού φέρει εκατό δοχεία μέλι και αφού γεμίσει μια σκάφη με μέλι, αφού κλείσει το στόμα ενός ανθρώπου, τον βάλει στη σκάφη με μέλι, θα γνώριζε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος αν το μέλι είναι τέλειο ή όχι τέλειο;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιο λόγο;» «Διότι, σεβάσμιε κύριε, το μέλι δεν μπήκε στο στόμα του».

«Δεν συνδέεται λοιπόν για σένα, μεγάλε βασιλιά, το προηγούμενο με το επόμενο ή το επόμενο με το προηγούμενο». «Δεν είμαι ικανός να συνομιλήσω μαζί σου που είσαι διαλεκτικός· καλώς, σεβάσμιε κύριε, εξήγησε το νόημα».

Ο πρεσβύτερος μοναχός ενημέρωσε τον βασιλιά Μένανδρο με μια ομιλία συνδεδεμένη με την ανώτερη διδασκαλία - «Εδώ, μεγάλε βασιλιά, εξαρτώμενη από το μάτι και τα υλικά φαινόμενα εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση· συγγεννημένα με αυτήν είναι η επαφή, το αίσθημα, η αντίληψη, η βούληση, η ενιαία εστίαση του νου, η ζωτική ικανότητα, η προσοχή· έτσι αυτές οι νοητικές καταστάσεις γεννιούνται από συνθήκες· δεν βρίσκεται εδώ κάποιος γνώστης· εξαρτώμενη από το αυτί και τους ήχους... κ.λπ... εξαρτώμενη από τον νου και τα νοητικά αντικείμενα εγείρεται η νοητική συνείδηση· συγγεννημένα με αυτήν είναι η επαφή, το αίσθημα, η αντίληψη, η βούληση, η ενιαία εστίαση του νου, η ζωτική ικανότητα, η προσοχή· έτσι αυτές οι νοητικές καταστάσεις γεννιούνται από συνθήκες· δεν βρίσκεται εδώ κάποιος γνώστης».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για αυτόν που έφτασε στη γνώση, έκτη.

7. Η ερώτηση για την οφθαλμική συνείδηση και τα λοιπά

7. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εκεί όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, εκεί όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση».

«Τι άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, πρώτα εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση και μετά η νοητική συνείδηση, ή μήπως η νοητική συνείδηση εγείρεται πρώτα και μετά η οφθαλμική συνείδηση;» «Πρώτα, μεγάλε βασιλιά, εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, μετά η νοητική συνείδηση».

«Τι άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, η οφθαλμική συνείδηση διατάσσει τη νοητική συνείδηση 'εκεί όπου εγώ εγείρομαι, κι εσύ εκεί να εγερθείς', ή μήπως η νοητική συνείδηση διατάσσει την οφθαλμική συνείδηση 'εκεί όπου εσύ θα εγερθείς, κι εγώ

εκεί θα εγερθώ';» «Όχι πράγματι, μεγάλε βασιλιά, δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους».

«Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, εκεί όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση;» «Λόγω της κλίσης, μεγάλε βασιλιά, και λόγω της θύρας και λόγω της συνήθειας και λόγω της εξάσκησης».

«Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, λόγω της κλίσης εκεί όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση; Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, όταν ο ουρανός βρέχει, από πού θα πήγαινε το νερό;» «Από όπου, σεβάσμιε κύριε, υπάρχει κλίση, από εκεί θα πήγαινε». «Και αν αργότερα ο ουρανός έβρεχε, από πού θα πήγαινε εκείνο το νερό;» «Από όπου, σεβάσμιε κύριε, πήγε το προηγούμενο νερό, κι αυτό από εκεί θα πήγαινε».

«Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, το προηγούμενο νερό διατάσσει το επόμενο νερό 'από όπου εγώ πηγαίνω, κι εσύ από εκεί να πας', ή το επόμενο νερό διατάσσει το προηγούμενο νερό 'από όπου εσύ θα πας, κι εγώ από εκεί θα πάω';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους, λόγω της κλίσης πηγαίνουν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, λόγω της κλίσης εκεί όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση· η οφθαλμική συνείδηση δεν διατάσσει τη νοητική συνείδηση 'εκεί όπου εγώ εγείρομαι, κι εσύ εκεί να εγερθείς', ούτε η νοητική συνείδηση διατάσσει την οφθαλμική συνείδηση 'εκεί όπου εσύ θα εγερθείς, κι εγώ εκεί θα εγερθώ'· δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους, λόγω της κλίσης εγείρονται».

«Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, λόγω της θύρας εκεί όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση; Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, αν υπήρχε μια συνοριακή πόλη ενός βασιλιά με γερό τοίχο και πύλη, με μία πόρτα, και από εκεί ένας άνθρωπος ήθελε να βγει, από πού θα έβγαινε;» «Από την πόρτα, σεβάσμιε κύριε, θα έβγαινε». «Και αν ένας άλλος άνθρωπος ήθελε να βγει, από πού αυτός θα έβγαινε;» «Από όπου, σεβάσμιε κύριε, ο πρώτος άνθρωπος βγήκε, κι αυτός από εκεί θα έβγαινε».

«Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ο πρώτος άνθρωπος διατάσσει τον επόμενο άνθρωπο 'από όπου εγώ πηγαίνω, κι εσύ από εκεί να πας', ή ο επόμενος άνθρωπος διατάσσει τον πρώτο άνθρωπο 'από όπου εσύ θα πας, κι εγώ από εκεί θα πάω';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους, λόγω της θύρας πηγαίνουν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, λόγω της θύρας εκεί όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση· η οφθαλμική συνείδηση δεν διατάσσει τη νοητική συνείδηση 'εκεί όπου εγώ εγείρομαι, κι εσύ εκεί να εγερθείς', ούτε η νοητική συνείδηση διατάσσει την οφθαλμική συνείδηση 'εκεί όπου εσύ θα εγερθείς, κι εγώ εκεί θα εγερθώ'· δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους, λόγω της θύρας εγείρονται».

«Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, λόγω της συνήθειας εκεί όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση; Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, αν πρώτα πήγαινε ένα κάρο, και μετά ένα δεύτερο κάρο, από πού θα πήγαινε;» «Από όπου, σεβάσμιε κύριε, πήγε το πρώτο κάρο, κι αυτό από εκεί θα πήγαινε».

«Μήπως άραγε, μεγάλη βασιλιά, το μπροστινό κάρο διατάσσει το πίσω κάρο 'όπου εγώ πηγαίνω, κι εσύ εκεί πήγαινε', ή το πίσω κάρο διατάσσει το μπροστινό κάρο 'όπου εσύ θα πας, κι εγώ εκεί θα πάω';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους, λόγω της συνήθειας πηγαίνουν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, λόγω της συνήθειας όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση· η οφθαλμική συνείδηση δεν διατάσσει τη νοητική συνείδηση 'όπου εγώ εγείρομαι, κι εσύ εκεί να εγερθείς', ούτε η νοητική συνείδηση διατάσσει την οφθαλμική συνείδηση 'όπου εσύ θα εγερθείς, κι εγώ εκεί θα εγερθώ'· δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους, λόγω της συνήθειας εγείρονται».

«Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, λόγω της εξάσκησης όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση; Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, στις θέσεις των τεχνών της σφραγιδογλυφίας, της αριθμητικής, της λογιστικής και της γραφής, ο αρχάριος έχει βραδύτητα, αλλά αργότερα, με την προσεκτική εξάσκηση, λόγω της εξάσκησης υπάρχει απουσία βραδύτητας. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, λόγω της εξάσκησης όπου εγείρεται η οφθαλμική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση· η οφθαλμική συνείδηση δεν διατάσσει τη νοητική συνείδηση 'όπου εγώ εγείρομαι, κι εσύ εκεί να εγερθείς', ούτε η νοητική συνείδηση διατάσσει την οφθαλμική συνείδηση 'όπου εσύ θα εγερθείς, κι εγώ εκεί θα εγερθώ'· δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους, λόγω της εξάσκησης εγείρονται».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, όπου εγείρεται η ωτική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση;» κ.λπ... όπου εγείρεται η ρινική συνείδηση... κ.λπ... όπου εγείρεται η γλωσσική συνείδηση... κ.λπ... όπου εγείρεται η σωματική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση;» «Ναι, μεγάλη βασιλιά, όπου εγείρεται η σωματική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η νοητική συνείδηση».

«Μήπως άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, πρώτα εγείρεται η σωματική συνείδηση και μετά η νοητική συνείδηση, ή η νοητική συνείδηση εγείρεται πρώτα και μετά η σωματική συνείδηση;» «Η σωματική συνείδηση, μεγάλη βασιλιά, εγείρεται πρώτα, μετά η νοητική συνείδηση».

«Μήπως άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα,... κ.λπ... δεν υπάρχει συνομιλία μεταξύ τους, λόγω της εξάσκησης εγείρονται».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την οφθαλμική συνείδηση και τα λοιπά, έβδομη.

8. Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό της επαφής

8. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εκεί όπου εγείρεται η νοητική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η επαφή και το αίσθημα;» «Ναι, μεγάλη βασιλιά, εκεί όπου εγείρεται η νοητική συνείδηση, εκεί εγείρεται και η επαφή, εκεί εγείρεται και το αίσθημα, εκεί εγείρεται και η αντίληψη, εκεί εγείρεται και η βούληση, εκεί εγείρεται και ο λογισμός, εκεί εγείρεται και ο συλλογισμός, εκεί εγείρονται και όλες οι νοητικές καταστάσεις που έχουν επικεφαλής την επαφή».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της επαφής;» «Το χαρακτηριστικό του αγγίγματος, μεγάλη βασιλιά, έχει η επαφή».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, δύο κριάρια θα πολεμούσαν, μεταξύ αυτών όπως το ένα κριάρι, έτσι πρέπει να θεωρείται το μάτι· όπως το δεύτερο κριάρι, έτσι πρέπει να θεωρείται η ύλη. Όπως η συνάντησή τους, έτσι πρέπει να θεωρείται η επαφή».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, δύο χέρια θα χτυπούσαν, μεταξύ αυτών όπως το ένα χέρι, έτσι πρέπει να θεωρείται το μάτι. Όπως το δεύτερο χέρι, έτσι πρέπει να θεωρείται η ύλη. Όπως η συνάντησή τους, έτσι πρέπει να θεωρείται η επαφή».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, δύο κύμβαλα θα χτυπούσαν, μεταξύ αυτών όπως το ένα κύμβαλο, έτσι πρέπει να θεωρείται το μάτι. Όπως το δεύτερο κύμβαλο, έτσι πρέπει να θεωρείται η ύλη. Όπως η συνάντησή τους, έτσι πρέπει να θεωρείται η επαφή».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό της επαφής, όγδοη.

9. Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό του αισθήματος

9. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό του αισθήματος;» «Το αίσθημα, μεγάλε βασιλιά, έχει το χαρακτηριστικό του βιωμένου και το χαρακτηριστικό της εμπειρίας».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος θα εκτελούσε μια αξιόπαινη πράξη για τον βασιλιά, σε αυτόν ο βασιλιάς ευχαριστημένος θα έδινε ένα αξίωμα, αυτός με εκείνο το αξίωμα, προικισμένος και εφοδιασμένος με τα πέντε είδη αισθησιακής ηδονής, θα απολάμβανε τη ζωή, σε αυτόν θα ερχόταν αυτή η σκέψη: 'Εγώ προηγουμένως εκτέλεσα μια αξιόπαινη πράξη για τον βασιλιά, σε μένα ο βασιλιάς ευχαριστημένος έδωσε αξίωμα, έτσι εγώ εξαιτίας αυτού βιώνω αυτό το είδος αισθήματος'.

«Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος αφού έκανε καλή πράξη, με την κατάρρευση του σώματος κατά τον θάνατο θα επαναγεννιόταν στον καλότυχο κόσμο, στον ευδαιμονικό κόσμο, και αυτός εκεί, προικισμένος και εφοδιασμένος με τα πέντε θεϊκά είδη αισθησιακής ηδονής, θα απολάμβανε τη ζωή, σε αυτόν θα ερχόταν αυτή η σκέψη: 'Έτσι εγώ προηγουμένως έκανα καλή πράξη, εγώ εξαιτίας αυτού βιώνω αυτό το είδος αισθήματος'· έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, το αίσθημα έχει το χαρακτηριστικό του βιωμένου και το χαρακτηριστικό της εμπειρίας».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό του αισθήματος, ένατη.

10. Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό της αντίληψης

10. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της αντίληψης;» «Η αντιληπτικότητα είναι το χαρακτηριστικό της αντίληψης, μεγάλε βασιλιά. Τι αντιλαμβάνεται; Αντιλαμβάνεται το μπλε, αντιλαμβάνεται το κίτρινο, αντιλαμβάνεται το κόκκινο, αντιλαμβάνεται το λευκό, αντιλαμβάνεται το βαθυκόκκινο. Έτσι, μεγάλε βασιλιά, η αντιληπτικότητα είναι το χαρακτηριστικό της αντίληψης».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο αποθηκάριος του βασιλιά, αφού μπει στην αποθήκη και αφού δει τα μπλε, κίτρινα, κόκκινα, λευκά και βαθυκόκκινα βασιλικά υλικά αγαθά, τα αντιλαμβάνεται. Έτσι, μεγάλε βασιλιά, η αντιληπτικότητα είναι το χαρακτηριστικό της αντίληψης».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό της αντίληψης, δέκατη.

11. Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό της βούλησης

11. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της βούλησης;» «Η βούληση, μεγάλε βασιλιά, έχει το χαρακτηριστικό του βουλευτικού και το χαρακτηριστικό της νοητικής διαμόρφωσης».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος αφού παρασκευάσει δηλητήριο θα το έπινε ο ίδιος και θα το έδινε να πιουν και οι άλλοι, αυτός ο ίδιος θα γινόταν δυστυχισμένος και οι άλλοι επίσης θα γίνονταν δυστυχισμένοι. Ακριβώς έτσι, μεγάλε βασιλιά, εδώ κάποιο άτομο αφού σκεφτεί φαύλη πράξη με βούληση, με την κατάρρευση του σώματος κατά τον θάνατο θα επαναγεννιόταν στον κόσμο της αθλιότητας, στον κακότυχο κόσμο, στον κόσμο του ξεπεσμού, στην κόλαση. Και όσοι ακολουθούν το παράδειγμά του, αυτοί επίσης με την κατάρρευση του σώματος κατά τον θάνατο επαναγεννιούνται στον κόσμο της αθλιότητας, στον κακότυχο κόσμο, στον κόσμο του ξεπεσμού, στην κόλαση.

«Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος αφού αναμείξει βουτυρέλαιο, βούτυρο, λάδι, μέλι και μελάσα, θα το έπινε ο ίδιος και θα το έδινε να πιουν και οι άλλοι, αυτός ο ίδιος θα γινόταν ευτυχισμένος και οι άλλοι επίσης θα γίνονταν ευτυχισμένοι. Ακριβώς έτσι, μεγάλε βασιλιά, εδώ κάποιο άτομο αφού σκεφτεί καλή πράξη με βούληση, με την κατάρρευση του σώματος κατά τον θάνατο επαναγεννιέται στον καλότυχο κόσμο, στον ευδαιμονικό κόσμο. Και όσοι ακολουθούν το παράδειγμά του, αυτοί επίσης με την κατάρρευση του σώματος κατά τον θάνατο επαναγεννιούνται στον καλότυχο κόσμο, στον ευδαιμονικό κόσμο. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η βούληση έχει το χαρακτηριστικό του βουλευτικού και το χαρακτηριστικό της νοητικής διαμόρφωσης».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό της βούλησης, ενδέκατη.

12. Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό της συνείδησης

12. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό της συνείδησης;» «Η συνειδητοποίηση είναι το χαρακτηριστικό της συνείδησης, μεγάλε βασιλιά».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας φρουρός της πόλης καθισμένος στη μέση του σταυροδρομιού της πόλης θα έβλεπε έναν άνθρωπο να έρχεται από την ανατολική κατεύθυνση, θα έβλεπε έναν άνθρωπο να έρχεται από τη νότια κατεύθυνση, θα έβλεπε έναν άνθρωπο να έρχεται από τη δυτική κατεύθυνση, θα έβλεπε έναν άνθρωπο να έρχεται από τη βόρεια κατεύθυνση. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ό,τι ύλη βλέπει ένας άνθρωπος με το μάτι, αυτό το συνειδητοποιεί με τη συνείδηση. Και ό,τι ήχο ακούει με το αυτί, αυτό το συνειδητοποιεί με τη συνείδηση. Και ό,τι οσμή μυρίζει με τη μύτη, αυτό το συνειδητοποιεί με τη

συνείδηση. Και ό,τι γεύση γεύεται με τη γλώσσα, αυτό το συνειδητοποιεί με τη συνείδηση. Και ό,τι από αντικείμενο αγγίζει με το σώμα, αυτό το συνειδητοποιεί με τη συνείδηση· και ό,τι νοητικό φαινόμενο συνειδητοποιεί με τον νου, αυτό το συνειδητοποιεί με τη συνείδηση. Έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, η συνειδητοποίηση είναι το χαρακτηριστικό της συνείδησης».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό της συνείδησης, δωδέκατη.

13. Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό του λογισμού

13. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό του λογισμού;» «Η απορρόφηση είναι το χαρακτηριστικό του λογισμού, μεγάλη βασιλιά».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, ο ξυλουργός τοποθετεί καλά επεξεργασμένο ξύλο στην αρμογή, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, η απορρόφηση είναι το χαρακτηριστικό του λογισμού».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό του λογισμού, δέκατη τρίτη.

14. Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό του συλλογισμού

14. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο είναι το χαρακτηριστικό του συλλογισμού;» «Ο συλλογισμός, μεγάλη βασιλιά, έχει το χαρακτηριστικό του χαϊδέματος».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, ένα χάλκινο πιάτο που χτυπήθηκε μετά αντηχεί και συνεχίζει να ηχεί, όπως, μεγάλη βασιλιά, το χτύπημα, έτσι πρέπει να θεωρείται ο λογισμός. Όπως η αντήχηση, έτσι πρέπει να θεωρείται ο συλλογισμός».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για το χαρακτηριστικό του συλλογισμού, δέκατη τέταρτη.

Το κεφάλαιο του συλλογισμού, τρίτο.

Σε αυτό το κεφάλαιο δεκατέσσερις ερωτήσεις.

4. Το κεφάλαιο για το Νιμπάνα

1. Η ερώτηση για τη διάκριση της επαφής και των λοιπών

1. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι δυνατόν αυτά τα φαινόμενα που έχουν έρθει σε ενιαία κατάσταση, αφού διαχωριστούν ξανά και ξανά, να δειχθεί η διαφορά τους: 'αυτή είναι η επαφή, αυτό είναι το αίσθημα, αυτή είναι η αντίληψη, αυτή είναι η βούληση, αυτή είναι η συνείδηση, αυτός είναι ο λογισμός, αυτός είναι ο συλλογισμός';» «Δεν είναι δυνατόν, μεγάλη βασιλιά, αυτά τα φαινόμενα που έχουν έρθει σε ενιαία κατάσταση, αφού διαχωριστούν ξανά και ξανά, να δειχθεί η διαφορά τους: 'αυτή είναι η επαφή, αυτό είναι το αίσθημα, αυτή είναι η αντίληψη, αυτή είναι η βούληση, αυτή είναι η συνείδηση, αυτός είναι ο λογισμός, αυτός είναι ο συλλογισμός'».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο μάγειρας ενός βασιλιά θα ετοίμαζε ένα πιάτο χωρίς γεύση ή με γεύση, και εκεί θα έριχνε και γιαούρτι, θα έριχνε και αλάτι, θα έριχνε και τζίντζερ, θα έριχνε και κύμινο, θα έριχνε και πιπέρι, θα έριχνε και άλλα είδη· ο βασιλιάς θα του έλεγε έτσι: 'φέρε μου τη γεύση του γιαουρτιού, φέρε μου τη γεύση του αλατιού, φέρε μου τη γεύση του τζίντζερ, φέρε μου τη γεύση του κυμίνου, φέρε μου τη γεύση του πιπεριού, φέρε μου τη γεύση όλων αυτών που ρίχτηκαν'. Είναι δυνατόν άραγε, μεγάλε βασιλιά, αυτές οι γεύσεις που έχουν έρθει σε ενιαία κατάσταση, αφού διαχωριστούν ξανά και ξανά, να αφαιρεθεί η γεύση της ξινίλας ή της αλμυρότητας ή της πικρότητας ή της καυστικότητας ή της στυφότητας ή της γλυκύτητας;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, δεν είναι δυνατόν αυτές οι γεύσεις που έχουν έρθει σε ενιαία κατάσταση, αφού διαχωριστούν ξανά και ξανά, να αφαιρεθεί η γεύση της ξινίλας ή της αλμυρότητας ή της πικρότητας ή της καυστικότητας ή της στυφότητας ή της γλυκύτητας· αλλά όμως είναι παρούσες με το δικό τους χαρακτηριστικό η καθεμία». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν είναι δυνατόν αυτά τα φαινόμενα που έχουν έρθει σε ενιαία κατάσταση, αφού διαχωριστούν ξανά και ξανά, να δειχθεί η διαφορά τους: 'αυτή είναι η επαφή, αυτό είναι το αίσθημα, αυτή είναι η αντίληψη, αυτή είναι η βούληση, αυτή είναι η συνείδηση, αυτός είναι ο λογισμός, αυτός είναι ο συλλογισμός'· αλλά όμως είναι παρόντα με το δικό τους χαρακτηριστικό το καθένα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τη διάκριση της επαφής και των λοιπών, πρώτη.

2. Η ερώτηση για τον Ναγκασένα

2. Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Το αλάτι, μεγάλε βασιλιά, είναι αντιληπτό με το μάτι». «Ναι, σεβάσμιε κύριε, είναι αντιληπτό με το μάτι». «Καλώς λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, γνώρισέ το». «Μήπως όμως, σεβάσμιε κύριε, είναι αντιληπτό από τη γλώσσα;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, είναι αντιληπτό από τη γλώσσα». «Μήπως όμως, σεβάσμιε κύριε, όλο το αλάτι συνειδητοποιείται με τη γλώσσα;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, όλο το αλάτι συνειδητοποιείται με τη γλώσσα».

«Αν, σεβάσμιε κύριε, όλο το αλάτι συνειδητοποιείται με τη γλώσσα, τότε γιατί τα βόδια το μεταφέρουν με κάρα; Δεν πρέπει να μεταφέρεται μόνο το αλάτι;» «Δεν είναι δυνατόν, μεγάλε βασιλιά, να μεταφερθεί μόνο το αλάτι· αυτά τα φαινόμενα έχουν έρθει σε ενιαία κατάσταση, έχουν διαφορετικά αισθητηριακά πεδία - το αλάτι και το βάρος. Είναι δυνατόν όμως, μεγάλε βασιλιά, να ζυγιστεί το αλάτι με τη ζυγαριά;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, είναι δυνατόν». «Δεν είναι δυνατόν, μεγάλε βασιλιά, να ζυγιστεί το αλάτι με τη ζυγαριά· το βάρος ζυγίζεται με τη ζυγαριά».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τον Ναγκασένα, δεύτερη.

3. Η ερώτηση για την πράξη που παράγεται στις πέντε αισθητήριες βάσεις

3. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτά τα πέντε επίπεδα, άραγε αυτά παρήχθησαν από διαφορετικές πράξεις ή από μία πράξη;» «Από διαφορετικές πράξεις, μεγάλε βασιλιά, παρήχθησαν, όχι από μία πράξη».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, αν σε ένα χωράφι σπείρονταν διαφορετικοί σπόροι, από αυτούς τους διαφορετικούς σπόρους θα παράγονταν διαφορετικοί καρποί;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα παράγονταν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όποια πέντε επίπεδα υπάρχουν, αυτά παρήχθησαν από διαφορετικές πράξεις, όχι από μία πράξη».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την πράξη που παράγεται στις πέντε αισθητήριες βάσεις, τρίτη.

4. Η ερώτηση για τη διαφορά της πράξης

4. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, για ποιον λόγο οι άνθρωποι δεν είναι όλοι ίσοι, άλλοι βραχύβιοι, άλλοι μακρόβιοι, άλλοι με πολλές ασθένειες, άλλοι με λίγες ασθένειες, άλλοι άσχημοι, άλλοι όμορφοι, άλλοι χωρίς επιρροή, άλλοι με μεγάλη επιρροή, άλλοι με λίγα αγαθά, άλλοι με πολλά αγαθά, άλλοι από ταπεινή οικογένεια, άλλοι από υψηλή οικογένεια, άλλοι στερούμενοι σοφίας, άλλοι σοφοί;»

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Γιατί όμως, μεγάλε βασιλιά, τα δέντρα δεν είναι όλα ίσα, άλλα ξινά, άλλα αλμυρά, άλλα πικρά, άλλα δριμέα, άλλα στυφά, άλλα γλυκά;» «Νομίζω, σεβάσμιε κύριε, λόγω της διαφοράς των σπόρων». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, λόγω της διαφοράς των πράξεων οι άνθρωποι δεν είναι όλοι ίσοι, άλλοι βραχύβιοι, άλλοι μακρόβιοι, άλλοι με πολλές ασθένειες, άλλοι με λίγες ασθένειες, άλλοι άσχημοι, άλλοι όμορφοι, άλλοι χωρίς επιρροή, άλλοι με μεγάλη επιρροή, άλλοι με λίγα αγαθά, άλλοι με πολλά αγαθά, άλλοι από ταπεινή οικογένεια, άλλοι από υψηλή οικογένεια, άλλοι στερούμενοι σοφίας, άλλοι σοφοί. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο - 'Τα όντα, νεαρέ, είναι κύριοι των πράξεών τους, κληρονόμοι των πράξεών τους, γεννημένα από τις πράξεις τους, συγγενείς των πράξεών τους, έχουν τις πράξεις τους ως καταφύγιο· η πράξη διαχωρίζει τα όντα, δηλαδή ως προς την κατωτερότητα και ανωτερότητα'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τη διαφορά της πράξης, τέταρτη.

5. Η ερώτηση για την εκτέλεση της προσπάθειας

5. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε: 'πώς αυτός ο υπαρξιακός πόνος να καταπαύσει και άλλος υπαρξιακός πόνος να μην εγερθεί'. Για αυτόν τον σκοπό, μεγάλε βασιλιά, είναι η αναχώρησή μας». «Τι χρειάζεται η εκ των προτέρων προσπάθεια; Δεν πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια όταν έρθει ο χρόνος;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Όταν έρθει ο χρόνος, μεγάλε βασιλιά, η προσπάθεια δεν εκπληρώνει τη λειτουργία της· η εκ των προτέρων προσπάθεια εκπληρώνει τη λειτουργία της».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, όταν εσύ θα ήσουν διψασμένος, τότε εσύ θα διέταζες να σκαφτεί πηγάδι, θα διέταζες να σκαφτεί λίμνη λέγοντας 'θα πιω πόσιμο νερό';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όταν έρθει ο χρόνος, η προσπάθεια δεν εκπληρώνει τη λειτουργία της· η εκ των προτέρων προσπάθεια εκπληρώνει τη λειτουργία της».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, όταν εσύ θα ήσουν πεινασμένος, τότε εσύ θα διέταζες να οργωθεί το χωράφι, θα διέταζες να φυτευτεί

ρύζι, θα διέταζες να συγκεντρωθούν δημητριακά λέγοντας 'θα φάω τροφή';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όταν έρθει ο χρόνος, η προσπάθεια δεν εκπληρώνει τη λειτουργία της· η εκ των προτέρων προσπάθεια εκπληρώνει τη λειτουργία της».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, όταν σε σένα θα είχε ξεσπάσει μάχη, τότε εσύ θα διέταζες να σκαφτεί τάφος, θα διέταζες να κατασκευαστεί τοίχος, θα διέταζες να κατασκευαστεί πύλη, θα διέταζες να κατασκευαστεί πύργος, θα διέταζες να συγκεντρωθούν δημητριακά, τότε εσύ θα εξασκούσουν στον ελέφαντα, θα εξασκούσουν στο άλογο, θα εξασκούσουν στο άρμα, θα εξασκούσουν στο τόξο, θα εξασκούσουν στο ξίφος;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όταν έρθει ο χρόνος, η προσπάθεια δεν εκπληρώνει τη λειτουργία της· η εκ των προτέρων προσπάθεια εκπληρώνει τη λειτουργία της. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο -

Έκ των προτέρων ας κάνει κανείς εκείνο, που γνωρίζει ότι είναι για την ωφέλεια του εαυτού του·
όχι με τη σκέψη του αμαξά, ο σοφός ας προσπαθεί με σύνεση.

Όπως ο αμαξάς, αφήνοντας τον λείο, ομαλό κεντρικό δρόμο·
ανεβαίνοντας σε ανώμαλη οδό, σκέφτεται σαν να του έσπασε ο άξονας.

Έτσι αποχωρώντας από τη Διδασκαλία, ακολουθώντας το άδικο·
ο ανόητος φτάνοντας στο στόμα του θανάτου, σκέφτεται σαν να του έσπασε ο άξονας'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την εκτέλεση της προσπάθειας, πέμπτη.

6. Η ερώτηση για τη θερμότητα της φωτιάς των καταδικασμένων στην κόλαση

6. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε: 'η φωτιά της κόλασης είναι πολύ πιο καυτή από την κοινή φωτιά· ακόμη και μια μικρή πέτρα ριγμένη στην κοινή φωτιά, καιγόμενη ακόμη και για μια μέρα, δεν διαλύεται· αλλά μια πέτρα μεγάλη σαν θολωτό δωμάτιο ριγμένη στη φωτιά της κόλασης διαλύεται σε μια στιγμή· αυτά τα λόγια δεν τα πιστεύω· και λέτε επίσης: 'όσα όντα γεννήθηκαν εκεί, αυτά καιγόμενα στην κόλαση ακόμη και για πολλές χιλιάδες χρόνια δεν διαλύονται· ούτε αυτά τα λόγια τα πιστεύω».

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, εκείνες που υπάρχουν, θηλυκοί κροκόδειλοι, θηλυκοί γκαβιάλ, θηλυκές χελώνες, θηλυκά παγώνια και θηλυκά περιστέρια, μήπως αυτές τρώνε σκληρές πέτρες και χαλίκια;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, τρώνε». «Μήπως όμως αυτά που πήγαν μέσα στην κοιλιά τους, στο εσωτερικό του στομάχου, διαλύονται;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, διαλύονται». «Αλλά το έμβρυο στη μήτρα τους, κι αυτό διαλύεται;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιο λόγο;» «Νομίζω, σεβάσμιε κύριε, λόγω της δύναμης της πράξης δεν διαλύεται». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, λόγω της δύναμης της πράξης τα όντα της κόλασης, καιγόμενα στην κόλαση ακόμη και για πολλές χιλιάδες χρόνια, δεν διαλύονται. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο - 'αυτός δεν πεθαίνει μέχρι να εξαντληθεί εκείνη η κακόβουλη πράξη'».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, εκείνες που υπάρχουν, θηλυκά λιοντάρια, θηλυκές τίγρεις, θηλυκές λεοπαρδάλεις και θηλυκά σκυλιά, μήπως αυτές τρώνε σκληρά κόκαλα και κρέατα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, τρώνε». «Μήπως όμως αυτά που πήγαν μέσα στην κοιλιά τους, στο εσωτερικό του στομάχου, διαλύονται;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, διαλύονται». «Αλλά το έμβρυο στη μήτρα τους, κι αυτό διαλύεται;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιο λόγο;» «Νομίζω, σεβάσμιε κύριε, λόγω της δύναμης της πράξης δεν διαλύεται». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, λόγω της δύναμης της πράξης τα όντα της κόλασης, καιγόμενα στην κόλαση ακόμη και για πολλές χιλιάδες χρόνια, δεν διαλύονται».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, εκείνες που υπάρχουν, λεπτοφυείς Ελληνίδες, λεπτοφυείς γυναίκες της πολεμικής κάστας, λεπτοφυείς βραχμάνισσες και λεπτοφυείς γυναίκες οικοδεσποτών, μήπως αυτές τρώνε σκληρά τρόφιμα και κρέατα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, τρώνε». «Μήπως όμως αυτά που πήγαν μέσα στην κοιλιά τους, στο εσωτερικό του στομάχου, διαλύονται;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, διαλύονται». «Αλλά το έμβρυο στη μήτρα τους, κι αυτό διαλύεται;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιο λόγο;» «Νομίζω, σεβάσμιε κύριε, λόγω της δύναμης της πράξης δεν διαλύεται». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, λόγω της δύναμης της πράξης τα όντα της κόλασης, καιγόμενα στην κόλαση ακόμη και για πολλές χιλιάδες χρόνια, δεν διαλύονται. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο - 'αυτός δεν πεθαίνει μέχρι να εξαντληθεί εκείνη η κακόβουλη πράξη'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τη θερμότητα της φωτιάς των καταδικασμένων στην κόλαση, έκτη.

7. Η ερώτηση για αυτό που συγκρατεί τη γη

7. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε: 'αυτή η μεγάλη γη είναι εδραιωμένη στο νερό, το νερό είναι εδραιωμένο στον αέρα, ο αέρας είναι εδραιωμένος στον χώρο'· ούτε αυτά τα λόγια τα πιστεύω». Ο πρεσβύτερος μοναχός, αφού πήρε νερό με μια στάμνα νερού, ενημέρωσε τον βασιλιά Μένανδρο: «Όπως, μεγάλε βασιλιά, αυτό το νερό υποστηρίζεται από τον αέρα, έτσι και εκείνο το νερό υποστηρίζεται από τον αέρα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για αυτό που συγκρατεί τη γη, έβδομη.

8. Η ερώτηση για την παύση και το Νιμπάνα

8. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, η παύση είναι το Νιμπάνα;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, η παύση είναι το Νιμπάνα». «Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η παύση είναι το Νιμπάνα;» «Όλοι οι αδαείς κοσμικοί άνθρωποι, μεγάλε βασιλιά, απολαμβάνουν τις εσωτερικές και εξωτερικές αισθητήριες βάσεις, τις ισχυρίζονται, παραμένουν αγκιστρωμένοι σε αυτές· αυτοί παρασύρονται από εκείνο το ρεύμα, δεν απελευθερώνονται από τη γέννηση, από το γήρας, από τον θάνατο, από τη λύπη, από τον θρήνο, από τον πόνο, από τη δυσαρέσκεια, από το άγχος· δεν απελευθερώνονται από τον υπαρξιακό πόνο, λέω. Ο μορφωμένος όμως, μεγάλε βασιλιά, ευγενής μαθητής δεν απολαμβάνει τις εσωτερικές και εξωτερικές αισθητήριες βάσεις, δεν τις ισχυρίζεται, δεν παραμένει αγκιστρωμένος σε αυτές· σε αυτόν που δεν τις

απολαμβάνει, που δεν τις ισχυρίζεται, που δεν παραμένει αγκιστρωμένος σε αυτές, η επιθυμία καταπαύει· από την παύση της επιθυμίας υπάρχει η παύση της προσκόλλησης, από την παύση της προσκόλλησης υπάρχει η παύση του γίνεσθαι, από την παύση του γίνεσθαι υπάρχει η παύση της γέννησης, από την παύση της γέννησης καταπαύουν τα γηρατειά και ο θάνατος, η λύπη, ο θρήνος, ο πόνος, η δυσαρέσκεια και το άγχος· έτσι υπάρχει η παύση αυτού του ολόκληρου συνόλου του υπαρξιακού πόνου· έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η παύση είναι το Νιμπάνα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την παύση και το Νιμπάνα, όγδοη.

9. Η ερώτηση για την επίτευξη του Νιμπάνα

9. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, όλοι πράγματι αποκτούν το Νιμπάνα;» «Όχι, μεγάλε βασιλιά, δεν αποκτούν όλοι πράγματι το Νιμπάνα· αλλά, μεγάλε βασιλιά, όποιος ορθά ασκούμενος γνωρίζει άμεσα τα φαινόμενα που πρέπει να γίνουν άμεσα γνωστά, κατανοεί πλήρως τα φαινόμενα που πρέπει να γίνουν πλήρως κατανοητά, εγκαταλείπει τα φαινόμενα που πρέπει να εγκαταλειφθούν, αναπτύσσει τα φαινόμενα που πρέπει να αναπτυχθούν, πραγματοποιεί τα φαινόμενα που πρέπει να πραγματοποιηθούν, αυτός αποκτά το Νιμπάνα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την επίτευξη του Νιμπάνα, ένατη.

10. Η ερώτηση για τη γνώση της ευτυχίας του Νιμπάνα

10. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που δεν αποκτά το Νιμπάνα, γνωρίζει αυτός ότι 'το Νιμπάνα είναι ευτυχία';» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, αυτός που δεν αποκτά το Νιμπάνα, γνωρίζει αυτός ότι 'το Νιμπάνα είναι ευτυχία'.» «Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, μη αποκτώντας γνωρίζει ότι 'το Νιμπάνα είναι ευτυχία';» «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, αυτοί που δεν τους έχουν κοπεί τα χέρια και τα πόδια, θα γνώριζαν αυτοί, μεγάλε βασιλιά, ότι 'το κόψιμο των χεριών και των ποδιών είναι οδυνηρό';» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γνώριζαν.» «Πώς θα γνώριζαν;» «Ακούγοντας, σεβάσμιε κύριε, τον ήχο του θρήνου άλλων που τους έχουν κοπεί τα χέρια και τα πόδια, γνωρίζουν ότι 'το κόψιμο των χεριών και των ποδιών είναι οδυνηρό'.» «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ακούγοντας τον ήχο εκείνων που έχουν δει το Νιμπάνα, γνωρίζει ότι 'το Νιμπάνα είναι ευτυχία'.»

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τη γνώση της ευτυχίας του Νιμπάνα, δέκατη.

Το κεφάλαιο του Νιμπάνα, τέταρτο.

Σε αυτό το κεφάλαιο δέκα ερωτήσεις.

5. Το κεφάλαιο για τους Βούδες

1. Η ερώτηση για την ύπαρξη ή μη ύπαρξη του Βούδα

1. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, έχεις δει τον Βούδα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Τότε έχει δει ο Βούδας από τους δασκάλους σου;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν υπάρχει Βούδας». «Μήπως όμως, μεγάλε βασιλιά, ο ποταμός Ούχα στα Ιμαλάρια έχει ιδωθεί από εσένα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε έχει ιδωθεί ο ποταμός Ούχα από τον πατέρα σου;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν υπάρχει ο ποταμός Ούχα». «Υπάρχει, σεβάσμιε κύριε, αν και ο ποταμός Ούχα δεν έχει ιδωθεί από μένα, και ο ποταμός Ούχα δεν έχει ιδωθεί ούτε από τον πατέρα μου, αλλά υπάρχει ο ποταμός Ούχα». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αν και ο Ευλογημένος δεν έχει ιδωθεί από μένα, και ο Ευλογημένος δεν έχει ιδωθεί ούτε από τους δασκάλους μου, αλλά υπάρχει ο Ευλογημένος».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την ύπαρξη ή μη ύπαρξη του Βούδα, πρώτη.

2. Η ερώτηση για την ανυπέρβλητη φύση του Βούδα

2. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας είναι ανυπέρβλητος;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος είναι ανυπέρβλητος». «Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, γνωρίζεις χωρίς να τον έχεις δει ποτέ πριν ότι 'ο Βούδας είναι ανυπέρβλητος';» «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, αυτοί που δεν έχουν δει ποτέ πριν τον μεγάλο ωκεανό, θα γνώριζαν αυτοί, μεγάλε βασιλιά, ότι ο μεγάλος ωκεανός είναι μεγάλος, βαθύς, αμέτρητος, δυσκατάδυτος, όπου αυτά τα πέντε μεγάλα ποτάμια συνεχώς και αδιάκοπα εκβάλλουν, δηλαδή ο Γάγγης, ο Γιαμούνα, ο Ατσιραβατί, ο Σαραμπού, ο Μαχί, και ούτε μείωση ούτε αύξησή του γίνεται αντιληπτή;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γνώριζαν.» «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, βλέποντας τους μεγάλους μαθητές που επέτυχαν το τελικό Νιμπάνα, γνωρίζω ότι 'ο Ευλογημένος είναι ανυπέρβλητος'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την ανυπέρβλητη φύση του Βούδα, δεύτερη.

3. Η ερώτηση για τη γνώση της ανυπέρβλητης φύσης του Βούδα

3. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι δυνατόν να γνωρίζει κανείς ότι 'ο Βούδας είναι ανυπέρβλητος';» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, είναι δυνατόν να γνωρίζει κανείς ότι 'ο Ευλογημένος είναι ανυπέρβλητος'». «Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι δυνατόν να γνωρίζει κανείς ότι 'ο Βούδας είναι ανυπέρβλητος';» «Κάποτε στο παρελθόν, μεγάλε βασιλιά, υπήρχε ένας πρεσβύτερος μοναχός ονόματι Τίσσα, δάσκαλος της γραφής· πολλά χρόνια έχουν περάσει από τότε που πέθανε· πώς γίνεται αυτός γνωστός;» «Από τη γραφή του, σεβάσμιε κύριε.» «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όποιος βλέπει τη Διδασκαλία, αυτός βλέπει τον Ευλογημένο, διότι η Διδασκαλία, μεγάλε βασιλιά, διδάχθηκε από τον Ευλογημένο.»

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για τη γνώση της ανυπέρβλητης φύσης του Βούδα, τρίτη.

4. Ερώτηση για αυτόν που είδε τη Διδασκαλία

4. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, έχεις δει τη Διδασκαλία;» «Με την καθοδήγηση του Βούδα, μεγάλε βασιλιά, με τον κανονισμό του Βούδα, πρέπει να τηρείται από τους μαθητές για όλη τους τη ζωή».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για αυτόν που είδε τη Διδασκαλία, τέταρτη.

5. Ερώτηση για την επανασύνδεση χωρίς μετάβαση

5. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν μεταβαίνει και επανασυνδέεται;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, δεν μεταβαίνει και επανασυνδέεται». «Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν μεταβαίνει και επανασυνδέεται; Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος θα άναβε ένα λυχνάρι από ένα λυχνάρι, μήπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνο το λυχνάρι μεταβαίνει από το λυχνάρι;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν μεταβαίνει και επανασυνδέεται».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Θυμάσαι άραγε, εσύ μεγάλε βασιλιά, όντας νέος κοντά σε δάσκαλο στίχων να έχεις μάθει κάποιον στίχο;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο στίχος μεταβαίνει από τον δάσκαλο;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν μεταβαίνει και επανασυνδέεται».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την επανασύνδεση χωρίς μετάβαση, πέμπτη.

6. Η ερώτηση για αυτόν που έφτασε στη γνώση

6. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, βρίσκεται ο γνώστης;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Σύμφωνα με την υπέρτατη πραγματικότητα, μεγάλε βασιλιά, ο γνώστης δεν βρίσκεται».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για αυτόν που έφτασε στη γνώση, έκτη.

7. Ερώτηση για τη μετάβαση σε άλλο σώμα

7. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, υπάρχει κάποιο ον που μεταβαίνει από αυτό το σώμα σε άλλο σώμα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν υπάρχει κάποιος που μεταβαίνει από αυτό το σώμα σε άλλο σώμα, δεν θα είναι απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, αν δεν επανασυνδεόταν, θα ήταν απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις· επειδή όμως, μεγάλε βασιλιά, επανασυνδέεται, για αυτό δεν είναι απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος θα έκλεβε μάνγκο από κάποιον άλλο άνθρωπο, θα ήταν αυτός άξιος τιμωρίας;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα ήταν άξιος τιμωρίας». «Αυτός όμως, μεγάλε βασιλιά, δεν έκλεψε εκείνα τα μάνγκο που φυτεύτηκαν από εκείνον, γιατί θα ήταν άξιος τιμωρίας;» «Εκείνα τα μάνγκο, σεβάσμιε κύριε, γεννήθηκαν σε εξάρτηση από αυτά, για αυτό θα ήταν άξιος τιμωρίας». «Ακριβώς έτσι, μεγάλε βασιλιά, με αυτή τη νοητικότητα και υλικότητα

κάνει πράξη είτε έξοχη είτε μη έξοχη, με εκείνη την πράξη άλλη νοητικότητα και υλικότητα επανασυνδέεται, για αυτό δεν είναι απελευθερωμένος από τις κακόβουλες πράξεις».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για τη μετάβαση σε άλλο σώμα, έβδομη.

8. Ερώτηση για την ύπαρξη του καρπού της πράξης

8. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, με αυτή τη νοητικότητα και υλικότητα έχει γίνει πράξη είτε καλή είτε φαύλη, πού υφίστανται εκείνες οι πράξεις;» «Θα ακολουθούσαν λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνες οι πράξεις σαν σκιά αχώριστη». «Είναι δυνατόν όμως, σεβάσμιε κύριε, να δειχθούν εκείνες οι πράξεις 'εδώ ή εδώ υφίστανται εκείνες οι πράξεις';» «Δεν είναι δυνατόν, μεγάλε βασιλιά, να δειχθούν εκείνες οι πράξεις 'εδώ ή εδώ υφίστανται εκείνες οι πράξεις'».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, αυτά τα δέντρα που δεν έχουν παράγει καρπούς, είναι δυνατόν να δειχθούν οι καρποί τους 'εδώ ή εδώ υφίστανται εκείνοι οι καρποί';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, με την αδιάκοπη συνεχή ροή δεν είναι δυνατόν να δειχθούν εκείνες οι πράξεις 'εδώ ή εδώ υφίστανται εκείνες οι πράξεις'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την ύπαρξη του καρπού της πράξης, όγδοη.

9. Ερώτηση για τη γνώση του τι εγείρεται

9. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που εγείρεται, γνωρίζει αυτός ότι 'θα εγερθώ';» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, αυτός που εγείρεται, γνωρίζει αυτός ότι 'θα εγερθώ'». «Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας αγρότης οικοδεσπότης, αφού ρίξει σπόρους στη γη, όταν ο ουρανός βρέχει σωστά, γνωρίζει ότι 'θα παραχθούν δημητριακά';» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα γνώριζε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτός που εγείρεται, γνωρίζει αυτός ότι 'θα εγερθώ'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για τη γνώση του τι εγείρεται, ένατη.

10. Ερώτηση για την απόδειξη του Βούδα

10. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, υπάρχει ο Βούδας;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος υπάρχει». «Είναι δυνατόν όμως, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας να δειχθεί 'εδώ ή εδώ';» «Ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα στο στοιχείο του Νιμπάνα χωρίς υπόλειμμα προσκόλλησης· δεν είναι δυνατόν ο Ευλογημένος να δειχθεί 'εδώ ή εδώ'».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, μιας μεγάλης μάζας φωτιάς που καίει, η φλόγα που παρήλθε, είναι δυνατόν εκείνη η φλόγα να δειχθεί 'εδώ ή εδώ';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, εκείνη η φλόγα κατέπαυσε, πήγε πέρα από προσδιορισμό». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος έχοντας επιτύχει το τελικό Νιμπάνα στο στοιχείο του Νιμπάνα χωρίς υπόλειμμα προσκόλλησης, παρήλθε· δεν είναι δυνατόν ο Ευλογημένος να δειχθεί 'εδώ ή εδώ'».

αλλά όμως, μεγάλη βασιλιά, μέσω του σώματος της Διδασκαλίας είναι δυνατόν ο Ευλογημένος να δειχθεί. Διότι η Διδασκαλία, μεγάλη βασιλιά, διδάχθηκε από τον Ευλογημένο».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την απόδειξη του Βούδα, δέκατη.

Κεφάλαιο του Βούδα, πέμπτο.

Σε αυτό το κεφάλαιο δέκα ερωτήσεις.

6. Το κεφάλαιο για τη μνήμη

1. Ερώτηση για την αγάπη προς το σώμα

1. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι αγαπητό στους αναχωρητές το σώμα;» «Όχι, μεγάλη βασιλιά, δεν είναι αγαπητό στους αναχωρητές το σώμα». «Τότε γιατί λοιπόν, σεβάσμιε κύριε, το περιποιείστε και το θεωρείτε δικό σας;» «Μήπως όμως σε σένα, μεγάλη βασιλιά, κάποτε σπάνια όταν πήγες σε μάχη υπήρξε πλήγμα από βέλος;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, υπήρξε». «Μήπως λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, εκείνη η πληγή αλείφεται με αλοιφή και επαλείφεται με λάδι και τυλίγεται με λεπτό ύφασμα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, αλείφεται με αλοιφή και επαλείφεται με λάδι και τυλίγεται με λεπτό ύφασμα». «Μήπως λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, σου είναι αγαπητή η πληγή, γι' αυτό αλείφεται με αλοιφή και επαλείφεται με λάδι και τυλίγεται με λεπτό ύφασμα;» «Δεν μου είναι αγαπητή, σεβάσμιε κύριε, η πληγή, αλλά για σκοπό επούλωσης της σάρκας αλείφεται με αλοιφή και επαλείφεται με λάδι και τυλίγεται με λεπτό ύφασμα». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν είναι αγαπητό στους αναχωρητές το σώμα, και όμως οι αναχωρητές χωρίς προσκόλληση φροντίζουν το σώμα για την υποστήριξη της άγιας ζωής. Επιπλέον λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, το σώμα έχει παρομοιαστεί με πληγή από τον Ευλογημένο· γι' αυτό οι αναχωρητές φροντίζουν το σώμα σαν πληγή χωρίς προσκόλληση. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο -

«Καλυμμένο με υγρό δέρμα, με εννέα θύρες, μεγάλη πληγή·
από παντού στάζει, ακάθαρτο με δυσώδη μυρωδιά».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την αγάπη προς το σώμα, πρώτη.

2. Ερώτηση για την κατάσταση του παντογνώστη

2. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας είναι παντογνώστης, βλέπει τα πάντα;» «Ναι, μεγάλη βασιλιά, ο Ευλογημένος είναι παντογνώστης, βλέπει τα πάντα». «Τότε γιατί λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, θέσπισε σταδιακά κανόνες εξάσκησης για τους μαθητές;» «Υπάρχει όμως σε σένα, μεγάλη βασιλιά, κάποιος ιατρός που γνωρίζει όλα τα φάρμακα σε αυτή τη γη;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, υπάρχει». «Μήπως λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, εκείνος ο ιατρός δίνει φάρμακο στον άρρωστο όταν έρθει ο χρόνος, ή όταν δεν έχει έρθει ο χρόνος;» «Όταν έρθει ο χρόνος, σεβάσμιε κύριε, δίνει φάρμακο στον άρρωστο, όχι όταν δεν έχει έρθει ο χρόνος». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Ευλογημένος, παντογνώστης, που

βλέπει τα πάντα, δεν θεσπίζει κανόνα εξάσκησης για τους μαθητές όταν δεν έχει έρθει ο χρόνος· όταν έρθει ο χρόνος θεσπίζει κανόνα εξάσκησης για τους μαθητές, απαραβίαστο για όλη τους τη ζωή».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την κατάσταση του παντογνώστη, δεύτερη.

3. Ερώτηση για τα χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου

3. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας διακατεχόταν από τα τριάντα δύο χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου και ήταν κοσμημένος με τα ογδόντα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, με χρυσό χρώμα, με δέρμα που μοιάζει με χρυσάφι, με ακτινοβολία μιας οργιάς;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος διακατεχόταν από τα τριάντα δύο χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου και ήταν κοσμημένος με τα ογδόντα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, με χρυσό χρώμα, με δέρμα που μοιάζει με χρυσάφι, με ακτινοβολία μιας οργιάς».

«Οι γονείς του όμως, σεβάσμιε κύριε, διακατέχονταν επίσης από τα τριάντα δύο χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου και ήταν κοσμημένοι με τα ογδόντα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, με χρυσό χρώμα, με δέρμα που μοιάζει με χρυσάφι, με ακτινοβολία μιας οργιάς;» «Όχι, μεγάλε βασιλιά, οι γονείς του δεν διακατέχονταν από τα τριάντα δύο χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου και δεν ήταν κοσμημένοι με τα ογδόντα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, με χρυσό χρώμα, με δέρμα που μοιάζει με χρυσάφι, με ακτινοβολία μιας οργιάς».

«Αφού έτσι έχουν τα πράγματα λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν εγείρεται ένας Βούδας που διακατέχεται από τα τριάντα δύο χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου και είναι κοσμημένος με τα ογδόντα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, με χρυσό χρώμα, με δέρμα που μοιάζει με χρυσάφι, με ακτινοβολία μιας οργιάς· αλλά ένας γιος είναι είτε όμοιος με τη μητέρα είτε από την πλευρά της μητέρας, είτε όμοιος με τον πατέρα είτε από την πλευρά του πατέρα». Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Υπάρχει όμως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος λωτός εκατοντάφυλλος;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, υπάρχει». «Πού όμως είναι η προέλευσή του;» «Γεννιέται στη λάσπη και αναπτύσσεται στο νερό». «Μήπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο λωτός είναι όμοιος με τη λάσπη στο χρώμα ή στην οσμή ή στη γεύση;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε με το νερό στην οσμή ή στη γεύση;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος διακατεχόταν από τα τριάντα δύο χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου και ήταν κοσμημένος με τα ογδόντα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, με χρυσό χρώμα, με δέρμα που μοιάζει με χρυσάφι, με ακτινοβολία μιας οργιάς, αλλά οι γονείς του δεν διακατέχονταν από τα τριάντα δύο χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου και δεν ήταν κοσμημένοι με τα ογδόντα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, με χρυσό χρώμα, με δέρμα που μοιάζει με χρυσάφι, με ακτινοβολία μιας οργιάς».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για τα χαρακτηριστικά του μεγάλου ανθρώπου, τρίτη.

4. Ερώτηση για την άγια ζωή του Ευλογημένου

4. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας είναι ασκούμενος στην άγια ζωή;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος είναι ασκούμενος στην άγια ζωή». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας είναι μαθητής του Βράχμα;» «Υπάρχει όμως σε σένα, μεγάλε βασιλιά, αρχηγός ελεφάντων;» «Υπάρχει, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο ελέφαντας κάποτε σπάνια βγάζει τη φωνή του γερανού;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, τη βγάζει». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο ελέφαντας είναι μαθητής του πουλιού γερανού;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως όμως, μεγάλε βασιλιά, ο Βράχμα έχει Βούδα ή δεν έχει Βούδα;» «Έχει Βούδα, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Βράχμα είναι μαθητής του Ευλογημένου».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την άγια ζωή του Ευλογημένου, τέταρτη.

5. Ερώτηση για την πλήρη χειροτονία του Ευλογημένου

5. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, η πλήρης χειροτονία είναι ωραία;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, η πλήρης χειροτονία είναι ωραία». «Υπάρχει όμως, σεβάσμιε κύριε, πλήρης χειροτονία του Βούδα, ή δεν υπάρχει;» «Ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, έλαβε πλήρη χειροτονία στη βάση του δένδρου της φώτισης μαζί με τη γνώση της παντογνωσίας· δεν υπάρχει πλήρης χειροτονία του Ευλογημένου δοσμένη από άλλους, όπως των μαθητών· μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος θεσπίζει κανόνα εξάσκησης απαραβίαστο για όλη τη ζωή».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την πλήρη χειροτονία του Ευλογημένου, πέμπτη.

6. Ερώτηση για τα δάκρυα ως φάρμακο και μη-φάρμακο

6. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που κλαίει για τη νεκρή μητέρα του, και αυτός που κλαίει από αγάπη για τη Διδασκαλία, από αυτούς τους δύο που κλαίνε, ποιανού τα δάκρυα είναι φάρμακο, ποιανού δεν είναι φάρμακο;» «Του ενός λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τα δάκρυα είναι ρυπαρά και ζεστά από λαγνεία, μίσος και αυταπάτη· του άλλου είναι άσπιλα και δροσερά από χαρά και ευαρέσκεια. Αυτό λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, που είναι δροσερό, αυτό είναι φάρμακο· αυτό που είναι ζεστό, αυτό δεν είναι φάρμακο».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για τα δάκρυα ως φάρμακο και μη-φάρμακο, έκτη.

7. Ερώτηση για τη διαφορά μεταξύ αυτού με πάθος και αυτού χωρίς πάθος

7. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποια είναι η διαφορά μεταξύ αυτού που έχει πάθος και αυτού που είναι χωρίς πάθος;» «Ο ένας, μεγάλε βασιλιά, είναι προσκολλημένος, ο ένας δεν είναι προσκολλημένος». «Τι σημαίνει αυτό, σεβάσμιε κύριε, προσκολλημένος και μη προσκολλημένος;» «Ο ένας, μεγάλε βασιλιά, επιθυμεί, ο ένας δεν επιθυμεί». «Βλέπω, σεβάσμιε κύριε, κάτι τέτοιο: και αυτός που έχει πάθος και αυτός που είναι χωρίς πάθος, όλοι αυτοί επιθυμούν μόνο έξοχη στερεά τροφή ή μαλακή τροφή, κανείς δεν επιθυμεί κακή». «Αυτός που δεν είναι χωρίς πάθος, μεγάλε

βασιλιά, τρώει τροφή βιώνοντας τη γεύση και βιώνοντας πάθος για τη γεύση, αυτός όμως που είναι χωρίς πάθος τρώει τροφή βιώνοντας τη γεύση, αλλά όχι βιώνοντας πάθος για τη γεύση».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για τη διαφορά μεταξύ αυτού με πάθος και αυτού χωρίς πάθος, έβδομη.

8. Ερώτηση για την εδραίωση της σοφίας

8. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, η σοφία πού κατοικεί;» «Πουθενά, μεγάλη βασιλιά». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν υπάρχει σοφία». «Ο αέρας, μεγάλη βασιλιά, πού κατοικεί;» «Πουθενά, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχει αέρας».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την εδραίωση της σοφίας, όγδοη.

9. Ερώτηση για την περιπλάνηση στον κύκλο των επαναγεννήσεων

9. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό λοιπόν που λες 'περιπλάνηση στον κύκλο των επαναγεννήσεων', ποια είναι αυτή η περιπλάνηση στον κύκλο των επαναγεννήσεων;» «Εδώ, μεγάλη βασιλιά, αυτός που γεννήθηκε εδώ ακριβώς πεθαίνει, αυτός που πέθανε εδώ αλλού εγείρεται· αυτός που γεννήθηκε εκεί εκεί ακριβώς πεθαίνει, αυτός που πέθανε εκεί αλλού εγείρεται· έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είναι η περιπλάνηση στον κύκλο των επαναγεννήσεων». «Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλη βασιλιά, κάποιος άνθρωπος αφού έφαγε ένα ώριμο μάνγκο θα φύτευε τον πυρήνα, από εκεί μια μεγάλη μανγκιά αφού δημιουργηθεί θα έδινε καρπούς, έπειτα εκείνος ο άνθρωπος και από εκεί αφού έφαγε ένα ώριμο μάνγκο θα φύτευε τον πυρήνα, και από εκεί μια μεγάλη μανγκιά αφού δημιουργηθεί θα έδινε καρπούς· έτσι η αρχή αυτών των δέντρων δεν είναι εμφανής· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, αυτός που γεννήθηκε εδώ εδώ ακριβώς πεθαίνει, αυτός που πέθανε εδώ αλλού εγείρεται, αυτός που γεννήθηκε εκεί εκεί ακριβώς πεθαίνει, αυτός που πέθανε εκεί αλλού εγείρεται· έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είναι η περιπλάνηση στον κύκλο των επαναγεννήσεων».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την περιπλάνηση στον κύκλο των επαναγεννήσεων, ένατη.

10. Ερώτηση για την ανάμνηση αυτού που έγινε πριν από πολύ καιρό

10. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, με τι θυμάται κανείς το παρελθόν που έγινε πριν από πολύ καιρό;» «Με τη μνήμη, μεγάλη βασιλιά». «Δεν είναι αλήθεια, σεβάσμιε Ναγκασένα, ότι με τη συνείδηση θυμάται κανείς και όχι με τη μνήμη;» «Θυμάσαι άραγε, εσύ μεγάλη βασιλιά, κάτι που έπρεπε να γίνει και αφού το έκανες το ξέχασες;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως λοιπόν εσύ, μεγάλη βασιλιά, εκείνη την περίοδο ήσουν χωρίς συνείδηση;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, η μνήμη εκείνη την περίοδο δεν υπήρχε». «Τότε γιατί, εσύ μεγάλη βασιλιά, είπες έτσι 'με τη συνείδηση θυμάται κανείς και όχι με τη μνήμη';»

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

11. Ερώτηση για τη μνήμη αυτού που γνωρίζει άμεσα

11. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, κάθε μνήμη εγείρεται γνωρίζοντας άμεσα, ή μόνο η προκαλούμενη μνήμη;» «Και αυτή που γνωρίζει άμεσα, μεγάλη βασιλιά, και η προκαλούμενη μνήμη». «Έτσι λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, κάθε μνήμη γνωρίζει άμεσα, δεν υπάρχει προκαλούμενη μνήμη;» «Αν δεν υπάρχει, μεγάλη βασιλιά, προκαλούμενη μνήμη, δεν υπάρχει τίποτε που πρέπει να γίνει από τους τεχνίτες με τα επίπεδα εργασίας ή με τα επίπεδα τεχνών ή με τις θέσεις γνώσης, οι δάσκαλοι είναι άχρηστοι· επειδή όμως, μεγάλη βασιλιά, υπάρχει προκαλούμενη μνήμη, για αυτό υπάρχει κάτι που πρέπει να γίνει με τα επίπεδα εργασίας ή με τα επίπεδα τεχνών ή με τις θέσεις γνώσης, και υπάρχει χρήση των δασκάλων».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για τη μνήμη αυτού που γνωρίζει άμεσα, ενδέκατη.

Κεφάλαιο της μνήμης, έκτο.

Σε αυτό το κεφάλαιο έντεκα ερωτήσεις.

7. Το κεφάλαιο για τη διαδικασία των άυλων καταστάσεων

1. Ερώτηση για την έγερση της μνήμης

1. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, με πόσους τρόπους εγείρεται η μνήμη;» «Με δεκαεπτά τρόπους, μεγάλη βασιλιά, εγείρεται η μνήμη». «Με ποιους δεκαεπτά τρόπους;» «Από την άμεση γνώση, μεγάλη βασιλιά, εγείρεται η μνήμη, και από την υπενθύμιση εγείρεται η μνήμη, και από τη χονδροειδή συνείδηση εγείρεται η μνήμη, και από τη συνείδηση της ευημερίας εγείρεται η μνήμη, και από τη συνείδηση της βλάβης εγείρεται η μνήμη, και από το όμοιο χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη, και από το ανόμοιο χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη, και από την αναγνώριση μέσω ομιλίας εγείρεται η μνήμη, και από το χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη, και από την υπόμνηση εγείρεται η μνήμη, και από τη γραφή εγείρεται η μνήμη, και από την αρίθμηση εγείρεται η μνήμη, και από τη συγκράτηση εγείρεται η μνήμη, και από τον διαλογισμό εγείρεται η μνήμη, και από τη σύνδεση με βιβλίο εγείρεται η μνήμη, και από την αποθήκευση εγείρεται η μνήμη, και από την εμπειρία εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από την άμεση γνώση εγείρεται η μνήμη; Όπως, μεγάλη βασιλιά, ο σεβάσμιος Άναντα και η λαϊκή ακόλουθος Κχουτζουττάρα, ή όποιοι άλλοι θυμούνται τις γεννήσεις τους, θυμούνται τη γέννηση, έτσι από την άμεση γνώση εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από την υπενθύμιση εγείρεται η μνήμη; Αυτός που από τη φύση του είναι επιλήσμων, και οι άλλοι τον δεσμεύουν για τον σκοπό της υπενθύμισης, έτσι από την υπενθύμιση εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από τη χονδροειδή συνείδηση εγείρεται η μνήμη; Όταν χρίζεται στη βασιλεία ή όταν φτάνει στον καρπό της εισόδου στο ρεύμα, έτσι από τη χονδροειδή συνείδηση εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από τη συνείδηση της ευημερίας εγείρεται η μνήμη; Σε ό,τι ευτυχήθηκε, θυμάται 'σε εκείνο έτσι ευτυχήθηκα', έτσι από τη συνείδηση της ευημερίας εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από τη συνείδηση της βλάβης εγείρεται η μνήμη; Σε ό,τι δυστυχήθηκε, θυμάται 'σε εκείνο έτσι δυστυχήθηκα', έτσι από τη συνείδηση της βλάβης εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από το όμοιο χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη; Βλέποντας ένα όμοιο άτομο θυμάται τη μητέρα ή τον πατέρα ή τον αδελφό ή την αδελφή, ή βλέποντας μια καμήλα ή ένα βόδι ή έναν γάιδαρο θυμάται μια άλλη τέτοια καμήλα ή βόδι ή γάιδαρο, έτσι από το όμοιο χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από το ανόμοιο χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη; Θυμάται ότι του τάδε το χρώμα είναι τέτοιο, ο ήχος είναι τέτοιος, η οσμή είναι τέτοια, η γεύση είναι τέτοια, το απτό αντικείμενο είναι τέτοιο, έτσι επίσης από το ανόμοιο χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από την αναγνώριση μέσω ομιλίας εγείρεται η μνήμη; Αυτός που από τη φύση του είναι επιλήσμων, οι άλλοι τον υπενθυμίζουν, και με αυτό εκείνος θυμάται, έτσι από την αναγνώριση μέσω ομιλίας εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από το χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη; Αυτός που από τη φύση του γνωρίζει τα βόδια από τα μέλη τους, γνωρίζει από το χαρακτηριστικό, έτσι από το χαρακτηριστικό εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από την υπόμνηση εγείρεται η μνήμη; Αυτός που από τη φύση του είναι επιλήσμων, αυτός που τον υπενθυμίζει ξανά και ξανά λέγοντας 'θυμήσου, αγαπητέ, θυμήσου, αγαπητέ', έτσι από την υπόμνηση εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από τη γραφή εγείρεται η μνήμη; Επειδή έχει εξασκηθεί στη γραφή, γνωρίζει 'μετά από αυτό το γράμμα πρέπει να γραφτεί αυτό το γράμμα', έτσι από τη γραφή εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από την αρίθμηση εγείρεται η μνήμη; Επειδή έχουν εξασκηθεί στην αρίθμηση, οι λογιστές μετρούν ακόμη και πολλά, έτσι από την αρίθμηση εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από τη συγκράτηση εγείρεται η μνήμη; Επειδή έχουν εξασκηθεί στη συγκράτηση, αυτοί που συγκρατούν θυμούνται ακόμη και πολλά, έτσι από τη συγκράτηση εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από τον διαλογισμό εγείρεται η μνήμη; Εδώ ένας μοναχός θυμάται πολλές προηγούμενες υπάρξεις, δηλαδή μία γέννηση, δύο γεννήσεις... κ.λπ... έτσι θυμάται τις προηγούμενες υπάρξεις με τις λεπτομέρειες και τα χαρακτηριστικά τους· έτσι από τον διαλογισμό εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από την καταγραφή σε βιβλίο εγείρεται η μνήμη; Οι βασιλιάδες, μη θυμούμενοι μια οδηγία, λένε 'φέρτε αυτό το βιβλίο', και με εκείνο το βιβλίο θυμούνται· έτσι από την καταγραφή σε βιβλίο εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από την αποθήκευση εγείρεται η μνήμη; Βλέποντας αποθηκευμένο αντικείμενο θυμάται· έτσι από την αποθήκευση εγείρεται η μνήμη.

«Πώς από την εμπειρία εγείρεται η μνήμη; Λόγω του ότι έχει ιδωθεί θυμάται την ύλη, λόγω του ότι έχει ακουστεί θυμάται τον ήχο, λόγω του ότι έχει οσφρανθεί θυμάται την οσμή, λόγω του ότι έχει γευθεί θυμάται τη γεύση, λόγω του ότι έχει αγγιχθεί θυμάται το απτό αντικείμενο, λόγω του ότι έχει συνειδητοποιηθεί θυμάται το νοητικό φαινόμενο· έτσι από την εμπειρία εγείρεται η μνήμη. Με αυτούς λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τους δεκαεπτά τρόπους εγείρεται η μνήμη».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την έγερση της μνήμης, πρώτη.

2. Ερώτηση για την απόκτηση της μνήμης των αρετών του Βούδα

2. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε αυτό: 'όποιος για εκατό χρόνια θα έκανε φαύλο, και κατά τη στιγμή του θανάτου θα αποκτούσε μνήμη μιας αρετής του Βούδα, αυτός θα γεννιόταν μεταξύ των θεών'· αυτό δεν το πιστεύω· και λέτε επίσης: 'με αυτόν τον φόνο έμβιου όντος θα γεννιόταν στην κόλαση'· ούτε αυτό το πιστεύω».

«Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και μια μικρή πέτρα χωρίς πλοίο θα επέπλεε στο νερό;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τι άραγε, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και εκατό φορτία πετρών τοποθετημένα σε πλοίο θα επέπλεαν στο νερό;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, το πλοίο, έτσι πρέπει να θεωρούνται οι καλές πράξεις».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την απόκτηση της μνήμης των αρετών του Βούδα, δεύτερη.

3. Ερώτηση για την προσπάθεια εγκατάλειψης της δυστυχίας

3. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, μήπως εσείς προσπαθείτε για την εγκατάλειψη του παρελθόντος υπαρξιακού πόνου;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Μήπως όμως, σεβάσμιε κύριε, προσπαθείτε για την εγκατάλειψη του μελλοντικού υπαρξιακού πόνου;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Μήπως όμως προσπαθείτε για την εγκατάλειψη του παρόντος υπαρξιακού πόνου;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Αν εσείς δεν προσπαθείτε για την εγκατάλειψη του παρελθόντος υπαρξιακού πόνου, δεν προσπαθείτε για την εγκατάλειψη του μελλοντικού υπαρξιακού πόνου, δεν προσπαθείτε για την εγκατάλειψη του παρόντος υπαρξιακού πόνου, τότε για ποιον σκοπό προσπαθείτε;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Πώς, μεγάλε βασιλιά, αυτός ο υπαρξιακός πόνος να καταπαύσει και άλλος υπαρξιακός πόνος να μην εγερθεί - για αυτόν τον σκοπό προσπαθούμε».

«Υπάρχει όμως σε σένα, σεβάσμιε Ναγκασένα, μελλοντικός υπαρξιακός πόνος;» «Δεν υπάρχει, μεγάλε βασιλιά». «Εσείς λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, είστε υπερβολικά σοφοί, που προσπαθείτε για την εγκατάλειψη ανύπαρκτων μελλοντικών υπαρξιακών πόνων;» «Υπάρχουν όμως σε σένα, μεγάλε βασιλιά, κάποιοι αντίπαλοι βασιλιάδες, εχθροί, αντίπαλοι που έχουν εμφανιστεί;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, υπάρχει». «Μήπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τότε εσείς θα διατάζατε να σκαφτεί τάφος, θα διατάζατε να κατασκευαστεί τοίχος, θα διατάζατε να κατασκευαστεί πύλη, θα διατάζατε να κατασκευαστεί πύργος, θα διατάζατε να συγκεντρωθούν δημητριακά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, εκ των προτέρων αυτό έχει ετοιμαστεί». «Μήπως εσείς,

μεγάλε βασιλιά, τότε θα εξασκούσασταν στον ελέφαντα, θα εξασκούσασταν στο άλογο, θα εξασκούσασταν στο άρμα, θα εξασκούσασταν στο τόξο, θα εξασκούσασταν στο ξίφος;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, εκ των προτέρων αυτό έχει εκπαιδευτεί». «Για ποιον σκοπό;» «Για την αποτροπή μελλοντικών κινδύνων, σεβάσμιε κύριε». «Μήπως λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει μελλοντικός κίνδυνος;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε». «Και εσείς λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είστε υπερβολικά σοφοί, που ετοιμάζεστε για την αποτροπή ανύπαρκτων μελλοντικών κινδύνων».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, όταν εσύ θα ήσουν διψασμένος, τότε εσύ θα διέταζες να σκαφτεί πηγάδι, θα διέταζες να σκαφτεί λιμνούλα, θα διέταζες να σκαφτεί λίμνη λέγοντας 'θα πιω πόσιμο νερό';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, εκ των προτέρων αυτό έχει ετοιμαστεί». «Για ποιον σκοπό;» «Για την αποτροπή μελλοντικών δίψων, σεβάσμιε κύριε, έχει ετοιμαστεί». «Υπάρχει όμως, μεγάλε βασιλιά, μελλοντική δίψα;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε». «Εσείς λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είστε υπερβολικά σοφοί, που ετοιμάζετε αυτό για την αποτροπή ανύπαρκτων μελλοντικών δίψων».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, όταν εσύ θα ήσουν πεινασμένος, τότε εσύ θα διέταζες να οργωθεί το χωράφι, θα διέταζες να σπαρθεί ρύζι λέγοντας 'θα φάω τροφή';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, εκ των προτέρων αυτό έχει ετοιμαστεί». «Για ποιον σκοπό;» «Για την αποτροπή των μελλοντικών πεινών, σεβάσμιε κύριε». «Υπάρχει όμως, μεγάλε βασιλιά, μελλοντική πείνα;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε». «Εσείς λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είστε υπερβολικά σοφοί, που εσείς για την αποτροπή ανύπαρκτων μελλοντικών πεινών προετοιμάζεστε».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την προσπάθεια εγκατάλειψης της δυστυχίας, τρίτη.

4. Ερώτηση για τον κόσμο του Βράχμα

4. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, πόσο μακριά από εδώ είναι ο κόσμος του Βράχμα;» «Μακριά, μεγάλε βασιλιά, είναι από εδώ ο κόσμος του Βράχμα· μια πέτρα μεγάλη σαν θολωτό δωμάτιο που θα έπεφτε από εκεί, πέφτοντας σαράντα οκτώ χιλιάδες γιότζανα μέσα σε μια μέρα και μια νύχτα, θα έφτανε στη γη σε τέσσερις μήνες».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε έτσι: 'όπως ακριβώς ένας δυνατός άνδρας θα άπλωνε το λυγισμένο χέρι του ή θα λύγιζε το απλωμένο χέρι του, ακριβώς έτσι ένας μοναχός κάτοχος υπερφυσικής δύναμης που έχει επιτύχει την κυριαρχία του νου, αφού εξαφανιστεί από την ινδική χερσόνησο, θα εμφανιζόταν στον κόσμο του Βράχμα'· αυτά τα λόγια δεν τα πιστεύω, ότι τόσο γρήγορα θα διανύσει τόσες πολλές εκατοντάδες γιότζανα».

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Πού λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είναι η γενέτειρά σου;» «Υπάρχει, σεβάσμιε κύριε, ένα νησί ονόματι Αλασάντα· εκεί γεννήθηκα». «Πόσο μακριά, μεγάλε βασιλιά, είναι από εδώ η Αλασάντα;» «Περίπου διακόσιες γιότζανα, σεβάσμιε κύριε». «Θυμάσαι άραγε, εσύ μεγάλε βασιλιά, κάτι που έπρεπε να γίνει εκεί και αφού το έκανες το θυμήθηκες;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θυμάμαι». «Γρήγορα λοιπόν εσύ, μεγάλε βασιλιά, πήγες διακόσιες περίπου γιότζανα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

5. Ερώτηση για την ίση κατάσταση δύο γεννημένων στον κόσμο

5. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που πέθανε εδώ και θα επαναγεννιόταν στον κόσμο του Βράχμα, και αυτός που πέθανε εδώ και θα επαναγεννιόταν στο Κασμίρ, ποιος θα έκανε περισσότερη ώρα, ποιος πιο γρήγορα;» «Ίσα, μεγάλε βασιλιά».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Πού λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είναι η γενέτειρα πόλη σου;» «Υπάρχει, σεβάσμιε κύριε, ένα χωριό ονόματι Καλασί· εκεί γεννήθηκα». «Πόσο μακριά, μεγάλε βασιλιά, είναι από εδώ το χωριό Καλασί;» «Περίπου διακόσιες γιότζανα, σεβάσμιε κύριε». «Πόσο μακριά, μεγάλε βασιλιά, είναι από εδώ το Κασμίρ;» «Δώδεκα γιότζανα, σεβάσμιε κύριε». «Έλα λοιπόν, εσύ μεγάλε βασιλιά, σκέψου το χωριό Καλασί». «Το σκέφτηκα, σεβάσμιε κύριε». «Έλα λοιπόν, εσύ μεγάλε βασιλιά, σκέψου το Κασμίρ». «Το σκέφτηκα, σεβάσμιε κύριε». «Ποιο άραγε, μεγάλε βασιλιά, σκέφτηκες σε περισσότερη ώρα, ποιο πιο γρήγορα;» «Ίσα, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτός που πέθανε εδώ και θα επαναγεννιόταν στον κόσμο του Βράχμα, και αυτός που πέθανε εδώ και θα επαναγεννιόταν στο Κασμίρ, επαναγεννιούνται ακριβώς ίσα».

«Κάνε περισσότερη παρομοίωση». «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, δύο πουλιά θα πετούσαν μέσα από τον χώρο· από αυτά το ένα θα καθόταν σε ψηλό δέντρο, το ένα θα καθόταν σε χαμηλό δέντρο· από αυτά που κάθισαν ταυτόχρονα, ποιανού η σκιά θα εδραιωνόταν πρώτα στη γη, ποιανού η σκιά θα εδραιωνόταν στη γη σε περισσότερη ώρα;» «Ίσα, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτός που πέθανε εδώ και θα επαναγεννιόταν στον κόσμο του Βράχμα, και αυτός που πέθανε εδώ και θα επαναγεννιόταν στο Κασμίρ, επαναγεννιούνται ακριβώς ίσα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για την ίση κατάσταση δύο γεννημένων στον κόσμο, πέμπτη.

6. Ερώτηση για τους παράγοντες της φώτισης

6. Ο βασιλιάς είπε: «Πόσοι είναι άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, οι παράγοντες της φώτισης;» «Επτά είναι, μεγάλε βασιλιά, οι παράγοντες της φώτισης». «Με πόσους όμως, σεβάσμιε κύριε, παράγοντες της φώτισης κατανοεί κανείς πλήρως;» «Με έναν, μεγάλε βασιλιά, παράγοντα της φώτισης κατανοεί κανείς πλήρως, με τον παράγοντα φώτισης της διερεύνησης των φαινομένων». «Τότε γιατί λοιπόν, σεβάσμιε κύριε, λέγονται 'επτά παράγοντες της φώτισης';» «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, ένα σπαθί ριγμένο στη θήκη του, χωρίς να πιαστεί με το χέρι, μπορεί να κόψει αυτό που πρέπει να κοπεί;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, χωρίς τον παράγοντα φώτισης της διερεύνησης των φαινομένων, με τους έξι παράγοντες της φώτισης δεν κατανοεί κανείς πλήρως».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Ερώτηση για τους παράγοντες της φώτισης, έκτη.

7. Η ερώτηση για την παραγωγή του κακού και του αξιέπαινου

7. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποιο άραγε είναι περισσότερο, η αξιέπαινη πράξη ή η αξιόμεμπτη πράξη;» «Η αξιέπαινη πράξη, μεγάλε βασιλιά, είναι περισσότερο, η αξιόμεμπτη πράξη είναι λίγη». «Για ποιο λόγο;» «Αυτός που κάνει αξιόμεμπτη πράξη, μεγάλε βασιλιά, έχει τύψεις σκεπτόμενος 'κακόβουλη πράξη έχω κάνει', γι' αυτό το κακό δεν αυξάνεται. Αυτός που κάνει αξιέπαινη πράξη, μεγάλε βασιλιά, δεν έχει τύψεις· σε αυτόν που δεν έχει τύψεις γεννιέται χαρά· σε αυτόν που χαίρεται γεννιέται αγαλλίαση· σε αυτόν που έχει αγαλλίαση στον νου το σώμα γαληνεύει· αυτός που έχει γαλήνιο σώμα βιώνει ευτυχία· σε αυτόν που είναι ευτυχισμένος η συνείδηση αυτοσυγκεντρώνεται· ο αυτοσυγκεντρωμένος κατανοεί όπως πραγματικά είναι· γι' αυτόν τον λόγο η αξιέπαινη πράξη αυξάνεται. Ένας άνθρωπος, μεγάλε βασιλιά, με κομμένα χέρια και πόδια, αφού δώσει στον Ευλογημένο μια χούφτα νούφαρα, για ενενήντα έναν κοσμικούς κύκλους δεν θα πάει στον κόσμο του ξεπεσμού. Και γι' αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, λέω 'η αξιέπαινη πράξη είναι περισσότερο, η αξιόμεμπτη πράξη είναι λίγη'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την παραγωγή του κακού και του αξιέπαινου, έβδομη.

8. Η ερώτηση για την πράξη του κακού από αυτόν που γνωρίζει και αυτόν που δεν γνωρίζει

8. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που γνωρίζοντας διαπράττει κακόβουλη πράξη, αυτός που μη γνωρίζοντας διαπράττει κακόβουλη πράξη, ποιος έχει περισσότερη αξιόμεμπτη πράξη;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Αυτός λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, που μη γνωρίζοντας διαπράττει κακόβουλη πράξη, αυτός έχει περισσότερη αξιόμεμπτη πράξη». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτόν που είναι γιος βασιλιά μας ή βασιλικός υπουργός μας και μη γνωρίζοντας διαπράττει κακόβουλη πράξη, αυτόν εμείς τον τιμωρούμε διπλά;» «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, μια πυρακτωμένη σιδερένια σφαίρα φλεγόμενη, λαμπερή, ολόφωτη, ένας γνωρίζοντας θα την έπιανε, ένας μη γνωρίζοντας θα την έπιανε, ποιος θα καιγόταν περισσότερο;» «Αυτός λοιπόν, σεβάσμιε κύριε, που μη γνωρίζοντας θα την έπιανε, αυτός θα καιγόταν περισσότερο». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτός που μη γνωρίζοντας διαπράττει κακόβουλη πράξη, αυτός έχει περισσότερη αξιόμεμπτη πράξη».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την πράξη του κακού από αυτόν που γνωρίζει και αυτόν που δεν γνωρίζει, όγδοη.

9. Η ερώτηση για την πορεία στην Ουτταρακούρου και τα λοιπά

9. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, υπάρχει κάποιος που με αυτό το σώμα θα πήγαινε στην Ουτταρακούρου ή στον κόσμο του Βράχμα ή σε κάποια άλλη ήπειρο;» «Υπάρχει, μεγάλε βασιλιά, κάποιος που με αυτό το σώμα αποτελούμενο από τα τέσσερα πρωταρχικά υλικά στοιχεία θα πήγαινε στην Ουτταρακούρου ή στον κόσμο του Βράχμα ή σε κάποια άλλη ήπειρο».

«Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, με αυτό το σώμα αποτελούμενο από τα τέσσερα πρωταρχικά υλικά στοιχεία θα πήγαινε στην Ουτταρακούρου ή στον κόσμο του Βράχμα ή σε κάποια άλλη ήπειρο;» «Θυμάσαι άραγε, εσύ μεγάλε βασιλιά, να έχεις πηδήξει μια σπιθαμή ή έναν πήχη πάνω σε αυτή τη γη;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε,

θυμάμαι· 'εγώ, σεβάσμιε Ναγκασένα, πηδάω ακόμη και οκτώ πήχεις'». «Πώς, εσύ μεγάλε βασιλιά, πηδάς οκτώ πήχεις;» «Διότι εγώ, σεβάσμιε κύριε, εγείρω τη σκέψη 'εδώ θα προσγειωθώ'· μαζί με την έγερση της σκέψης το σώμα μου γίνεται ελαφρύ». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ένας μοναχός κάτοχος υπερφυσικής δύναμης που έχει επιτύχει την κυριαρχία του νου, αφού τοποθετήσει το σώμα στη συνείδηση, με τη δύναμη της συνείδησης πηγαίνει στον αέρα».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την πορεία στην Ουτταρακούρου και τα λοιπά, ένατη.

10. Η ερώτηση για τη μακρά ύπαρξη

10. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε έτσι: 'τα κόκαλα είναι μακριά ακόμη και εκατό γιότζανα', αλλά δεν υπάρχει ούτε δέντρο εκατό γιότζανα, από πού λοιπόν θα υπάρξουν κόκαλα μακριά εκατό γιότζανα;»

«Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, έχεις ακούσει ότι 'στον μεγάλο ωκεανό υπάρχουν ψάρια ακόμη και πεντακοσίων γιότζανα';» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, έχω ακούσει». «Δεν είναι αλήθεια, μεγάλε βασιλιά, ότι ενός ψαριού πεντακοσίων γιότζανα τα κόκαλα θα είναι μακριά ακόμη και εκατό γιότζανα;»

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τη μακρά ύπαρξη, δέκατη.

11. Η ερώτηση για την παύση της εισπνοής και εκπνοής

11. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε έτσι: 'είναι δυνατόν να σταματήσει κανείς την εισπνοή και εκπνοή';» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, είναι δυνατόν να σταματήσει κανείς την εισπνοή και εκπνοή». «Πώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι δυνατόν να σταματήσει κανείς την εισπνοή και εκπνοή;» «Τι νομίζεις, μεγάλε βασιλιά, έχεις ακούσει ποτέ κάποιον να ροχαλίζει;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, έχω ακούσει». «Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο ήχος θα σταματούσε όταν το σώμα κάμπτεται;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, θα σταματούσε». «Αυτός λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο ήχος αυτού που δεν έχει αναπτύξει το σώμα, που δεν έχει αναπτύξει την ηθική, που δεν έχει αναπτύξει τη συνείδηση, που δεν έχει αναπτύξει τη σοφία, θα σταματήσει όταν το σώμα κάμπτεται· πόσο μάλλον σε αυτόν που έχει αναπτύξει το σώμα, που έχει αναπτύξει την ηθική, που έχει αναπτύξει τη συνείδηση, που έχει αναπτύξει τη σοφία, που έχει επιτύχει την τέταρτη διαλογιστική έκσταση, δεν θα καταπαύσει η εισπνοή και η εκπνοή;»

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για την παύση της εισπνοής και εκπνοής, ενδέκατη.

12. Η ερώτηση για τον ωκεανό

12. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, λέγεται 'ωκεανός, ωκεανός'· για ποιον λόγο το νερό ονομάζεται 'ωκεανός';» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Όσο είναι το νερό, μεγάλε βασιλιά, τόσο είναι το αλάτι. Όσο είναι το αλάτι, τόσο είναι το νερό. Γι' αυτό ονομάζεται 'ωκεανός'».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

13. Η ερώτηση για τη μία γεύση του ωκεανού

13. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, για ποιον λόγο ο ωκεανός έχει μία γεύση, τη γεύση του αλατιού;» «Επειδή το νερό παραμένει εκεί για πολύ καιρό, μεγάλε βασιλιά, ο ωκεανός έχει μία γεύση, τη γεύση του αλατιού».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τη μία γεύση του ωκεανού, δέκατη τρίτη.

14. Η ερώτηση για το λεπτοφυές

14. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι δυνατόν να κοπεί κάθε τι λεπτοφυές;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, είναι δυνατόν να κοπεί κάθε τι λεπτοφυές». «Και τι είναι, σεβάσμιε κύριε, το πιο λεπτοφυές από όλα;» «Η Διδασκαλία, μεγάλε βασιλιά, είναι η πιο λεπτοφυής από όλα· όχι, μεγάλε βασιλιά, όλα τα φαινόμενα δεν είναι λεπτοφυή· είτε 'λεπτοφυές' είτε 'χονδροειδές', αυτή είναι η ονομασία των φαινομένων. Ό,τι πρέπει να κοπεί, όλο αυτό κόβεται με τη σοφία· δεν υπάρχει δεύτερο κόψιμο με τη σοφία».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για το λεπτοφυές, δέκατη τέταρτη.

15. Η ερώτηση για τα διάφορα νοήματα της συνείδησης

15. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, 'συνείδηση' ή 'σοφία' ή 'στο δημιουργημένο υπάρχει ψυχή' - αυτά τα φαινόμενα έχουν διαφορετικό νόημα και διαφορετική φρασεολογία, ή έχουν το ίδιο νόημα και μόνο η φρασεολογία είναι διαφορετική;» «Η συνειδητοποίηση είναι το χαρακτηριστικό της συνείδησης, μεγάλε βασιλιά· η κατανόηση είναι το χαρακτηριστικό της σοφίας· στο δημιουργημένο η ψυχή δεν βρίσκεται». «Αν η ψυχή δεν βρίσκεται, τότε ποιος λοιπόν με το μάτι βλέπει την ύλη, με το αυτί ακούει τον ήχο, με τη μύτη μυρίζει την οσμή, με τη γλώσσα γεύεται τη γεύση, με το σώμα αγγίζει το απτό αντικείμενο, με τον νου συνειδητοποιεί το νοητικό φαινόμενο;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Αν η ψυχή με το μάτι βλέπει την ύλη... κ.λπ... με τον νου συνειδητοποιεί το νοητικό φαινόμενο, αυτή η ψυχή, όταν οι θύρες των ματιών ξεριζωθούν, με τον μεγάλο χώρο στραμμένη προς τα έξω θα έβλεπε καλύτερα την ύλη· όταν τα αυτιά ξεριζωθούν, όταν η μύτη ξεριζωθεί, όταν η γλώσσα ξεριζωθεί, όταν το σώμα ξεριζωθεί, με τον μεγάλο χώρο θα άκουγε καλύτερα τον ήχο, θα μύριζε την οσμή, θα γεύετο τη γεύση, θα άγγιζε το απτό αντικείμενο;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, στο δημιουργημένο η ψυχή δεν βρίσκεται».

«Είσαι ικανός, σεβάσμιε Ναγκασένα».

Η ερώτηση για τα διάφορα νοήματα της συνείδησης, δέκατη πέμπτη.

16. Η ερώτηση για τη δυσκολία του καθορισμού των άυλων φαινομένων

16. Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, έχει άραγε κάνει ο Ευλογημένος κάτι δύσκολο;» Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Δύσκολο, μεγάλε βασιλιά, έχει κάνει ο Ευλογημένος». «Τι όμως, σεβάσμιε Ναγκασένα, δύσκολο έχει κάνει ο Ευλογημένος;»

«Δύσκολο, μεγάλε βασιλιά, έχει κάνει ο Ευλογημένος· ο καθορισμός αυτών των άυλων καταστάσεων της συνείδησης και των νοητικών παραγόντων που λειτουργούν με το ίδιο αντικείμενο έχει διδαχθεί: 'αυτή είναι η επαφή, αυτό είναι το αίσθημα, αυτή είναι η αντίληψη, αυτή είναι η βούληση, αυτή είναι η συνείδηση'».

«Κάνε μια παρομοίωση». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος με πλοίο μπαίνοντας στον μεγάλο ωκεανό, παίρνοντας νερό με τη χούφτα του χεριού του και γευόμενος με τη γλώσσα, θα γνώριζε άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος: 'αυτό είναι νερό του Γάγγη, αυτό είναι νερό του Γιαμούνα, αυτό είναι νερό του Ατσιραβατί, αυτό είναι νερό του Σαραμπού, αυτό είναι νερό του Μαχί';» «Δύσκολο, σεβάσμιε κύριε, να το γνωρίσει». «Πιο δύσκολο από αυτό λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, έχει κάνει ο Ευλογημένος· ο καθορισμός αυτών των άυλων καταστάσεων της συνείδησης και των νοητικών παραγόντων που λειτουργούν με το ίδιο αντικείμενο έχει διδαχθεί: 'αυτή είναι η επαφή, αυτό είναι το αίσθημα, αυτή είναι η αντίληψη, αυτή είναι η βούληση, αυτή είναι η συνείδηση'». «Σωστά, σεβάσμιε κύριε», ο βασιλιάς έδωσε ευχαριστίες.

Η ερώτηση για τη δυσκολία του καθορισμού των άυλων φαινομένων, δέκατη έκτη.

Το κεφάλαιο του καθορισμού των άυλων φαινομένων, έβδομο.

Σε αυτό το κεφάλαιο δεκαέξι ερωτήσεις.

Ερωτήσεις και απαντήσεις του Μενάνδρου

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Γνωρίζεις λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τώρα τι ώρα είναι;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, γνωρίζω: 'τώρα η πρώτη περίοδος της νύχτας έχει περάσει, η μεσαία περίοδος της νύχτας τρέχει, οι λαμπάδες ανάβουν, τέσσερις σημαίες διαταγμένες θα πάνε από το θησαυροφυλάκιο ως βασιλικά δώρα'».

Οι Γιονάκες είπαν έτσι: «Είσαι ικανός, μεγάλε βασιλιά, σοφός είναι ο πρεσβύτερος μοναχός». «Ναι, αγαπητοί, σοφός είναι ο πρεσβύτερος μοναχός· αν τέτοιος δάσκαλος υπήρχε και τέτοιος μαθητευόμενος σαν εμένα, σε σύντομο χρονικό διάστημα ο σοφός θα κατανοούσε τη Διδασκαλία». Ικανοποιημένος με την απάντησή του στην ερώτηση, ο βασιλιάς κάλυψε τον πρεσβύτερο μοναχό Ναγκασένα με μια μάλλινη κουβέρτα αξίας εκατό χιλιάδων και είπε: «Σεβάσμιε Ναγκασένα, από σήμερα και στο εξής σου ορίζω οκτακόσια γεύματα· ό,τι επιτρεπτό υπάρχει στο εσωτερικό παλάτι, με αυτό σε προσκαλώ». «Αρκεί, μεγάλε βασιλιά, ζω». «Γνωρίζω, σεβάσμιε Ναγκασένα, ότι ζεις· αλλά προστάτεψε και τον εαυτό σου και προστάτεψε και εμένα». «Πώς προστατεύεις τον εαυτό σου; Μήπως έρθει η κατηγορία από άλλους ότι 'ο Ναγκασένα κάνει τον βασιλιά Μένανδρο να έχει πίστη, αλλά δεν έλαβε τίποτε'· έτσι προστάτεψε τον εαυτό σου. Πώς προστατεύεις εμένα; Μήπως έρθει η κατηγορία από άλλους ότι 'ο βασιλιάς Μένανδρος έχει πίστη αλλά δεν δείχνει σημάδια εμπιστοσύνης'· έτσι προστάτεψέ με». «Ας γίνει έτσι, μεγάλε βασιλιά». «Όπως, σεβάσμιε κύριε, το λιοντάρι, ο βασιλιάς των ζώων, ακόμη και τοποθετημένο σε χρυσό κλουβί, είναι στραμμένο προς τα έξω· ακριβώς έτσι λοιπόν εγώ, σεβάσμιε κύριε, αν και κατοικώ εντός οικίας, παραμένω στραμμένος προς τα έξω. Αν εγώ, σεβάσμιε κύριε, αναχωρούσα από την οικογενειακή ζωή στην άστεγη ζωή, δεν θα ζούσα πολύ· πολλοί είναι οι εχθροί μου».

Τότε ο σεβάσμιος Ναγκασένα, αφού απάντησε στην ερώτηση του βασιλιά Μενάνδρου, σηκώθηκε από τη θέση του και πήγε στο μοναστήρι της Κοινότητας. Και λίγο μετά την αναχώρηση του σεβασμίου Ναγκασένα, στον βασιλιά Μένανδρο ήρθε αυτή η σκέψη: «Τι ρωτήθηκε από μένα, τι απαντήθηκε από τον σεβαστό Ναγκασένα;» Τότε στον βασιλιά Μένανδρο ήρθε αυτή η σκέψη: «Όλα ρωτήθηκαν καλά από μένα, όλα απαντήθηκαν καλά από τον σεβαστό Ναγκασένα». Και στον σεβάσμιο Ναγκασένα που είχε πάει στο μοναστήρι της Κοινότητας ήρθε αυτή η σκέψη: «Τι ρωτήθηκε από τον βασιλιά Μένανδρο, τι απαντήθηκε από μένα;» Τότε στον σεβάσμιο Ναγκασένα ήρθε αυτή η σκέψη: «Όλα ρωτήθηκαν καλά από τον βασιλιά Μένανδρο, όλα απαντήθηκαν καλά από μένα».

Τότε ο σεβάσμιος Ναγκασένα, αφού πέρασε εκείνη η νύχτα, ντύθηκε την πρωινή περίοδο της ημέρας και παίρνοντας το κύπελλο και τους χιτώνες του, πήγε στην κατοικία του βασιλιά Μενάνδρου· αφού έφτασε, κάθισε στο προετοιμασμένο κάθισμα. Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος, αφού απέδωσε σεβασμό στον σεβάσμιο Ναγκασένα, κάθισε στο πλάι· καθισμένος στο πλάι, ο βασιλιάς Μένανδρος είπε στον σεβάσμιο Ναγκασένα αυτό:

«Μην έχει έτσι σκεφτεί ο σεβαστός: 'Ο Ναγκασένα ρωτήθηκε ερώτηση από μένα' και με αυτή ακριβώς την ευαρέσκεια πέρασε το υπόλοιπο της νύχτας· δεν πρέπει να το δεις έτσι. Σε μένα, σεβάσμιε κύριε, εκείνο το υπόλοιπο της νύχτας ήρθε αυτή η σκέψη: 'Τι ρωτήθηκε από μένα, τι απαντήθηκε από τον σεβαστό;' - 'Όλα ρωτήθηκαν καλά από μένα, όλα απαντήθηκαν καλά από τον σεβαστό'».

Ο πρεσβύτερος μοναχός επίσης είπε έτσι - «Μη σκεφτεί έτσι ο μεγάλος βασιλιάς: 'Η ερώτηση του βασιλιά Μενάνδρου απαντήθηκε από μένα', με εκείνη ακριβώς την ευαρέσκεια πέρασε το υπόλοιπο της νύχτας - δεν πρέπει να το θεωρήσεις έτσι. Σε μένα, μεγάλε βασιλιά, εκείνο το υπόλοιπο της νύχτας ήρθε αυτή η σκέψη: 'Τι ρωτήθηκε από τον βασιλιά Μένανδρο, τι απαντήθηκε από μένα', 'Όλα ρωτήθηκαν καλά από τον βασιλιά Μένανδρο, όλα απαντήθηκαν καλά από μένα'» - έτσι αυτοί οι μεγάλοι ελέφαντες εξέφρασαν αμοιβαίες ευχαριστίες για τα καλά ειπωμένα λόγια του ενός προς τον άλλον.

Τέλος των ερωτήσεων και απαντήσεων του Μενάνδρου.

Πρόλογος για τα διλήμματα

Οκτώ τόποι που πρέπει να αποφεύγονται για τα μάντρα

Ομιλητής συζητήσεων, σοφιστής, με ανώτερη νοημοσύνη, διορατικός· ο Μένανδρος για τη διάνοιξη της γνώσης, πλησίασε τον Ναγκασένα.

Διαμένοντας στη σκιά του, ρωτώντας ξανά και ξανά· αφού έγινε με διακεκριμένη νοημοσύνη, κι αυτός έγινε γνώστης των τριών κανόνων.

Μελετώντας τα εννέα μέρη, τη νύχτα αφού μετέβη σε ιδιωτικό χώρο· είδε τις ερωτήσεις σαν κριάρι, δύσκολες να ξεμπλεχτούν, με αναίρεση.

«Υπάρχει αυτό που ειπώθηκε με επεξήγηση, υπάρχει αυτό που ειπώθηκε με υπονοούμενο νόημα·

υπάρχει αυτό που ειπώθηκε με την εγγενή φύση, στη Διδαχή του βασιλιά της Διδασκαλίας.

«Μη κατανοώντας το νόημα αυτών, στα ειπωμένα του Νικητή σαν κριάρι· στο μελλοντικό χρονικό διάστημα, διαφωνία εκεί θα υπάρξει.

«Λοιπόν αφού πείσω τον ομιλητή, θα κάνω να κοπούν οι ερωτήσεις σαν κριάρι·

με την οδό που υποδείχθηκε από αυτόν, θα υποδείξουν στο μέλλον».

Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος, όταν η νύχτα γινόταν φως, όταν η αυγή χάραζε, αφού έπλυνε το κεφάλι του, αφού σήκωσε τις ενωμένες παλάμες στο κεφάλι, αφού αναθυμήθηκε τους πλήρως αυτοφωτισμένους του παρελθόντος, του μέλλοντος και του παρόντος, ανέλαβε οκτώ κανόνες καθήκοντος: «Από τώρα για τις επόμενες επτά μέρες, αφού αναλάβω οκτώ αρετές, θα πρέπει να ασκηθεί αυστηρός ασκητισμός· εγώ, αφού ασκήσω τον αυστηρό ασκητισμό, αφού κερδίσω τον δάσκαλο, θα ρωτήσω τις ερωτήσεις σαν κριάρι». Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος, αφού αφαίρεσε το συνηθισμένο ζευγάρι υφασμάτων και αφού έβγαλε τα κοσμήματα, αφού φόρεσε το πορτοκαλί ράσο, αφού έδεσε στο κεφάλι του ένα κάλυμμα κεφαλής ξυρισμένου, αφού υιοθέτησε την κατάσταση του σοφού, ανέλαβε οκτώ αρετές: «Αυτές τις επτά ημέρες από μένα δεν πρέπει να διαχειρίζονται βασιλικές υποθέσεις, δεν πρέπει να εγείρεται συνείδηση συνδεδεμένη με πάθος, δεν πρέπει να εγείρεται συνείδηση συνδεδεμένη με μίσος, δεν πρέπει να εγείρεται συνείδηση συνδεδεμένη με αυταπάτη, ακόμη και προς τους δούλους, τους εργάτες και τους υπηρέτες πρέπει να συμπεριφέρομαι με ταπεινότητα, πρέπει να προστατεύω το σωματικό και το λεκτικό, πρέπει να προστατεύω πλήρως και τις έξι αισθητήριες βάσεις, πρέπει να εμβαπτίσω τον νου στη διαλογιστική ανάπτυξη της φιλικότητας». Αφού ανέλαβε αυτές τις οκτώ αρετές, αφού εδραίωσε τον νου σε αυτές ακριβώς τις οκτώ αρετές, χωρίς να βγει έξω, αφού πέρασε επτά ημέρες, την όγδοη ημέρα, όταν η νύχτα γινόταν φως, νωρίς αφού έφαγε το πρωινό γεύμα, με χαμηλωμένο βλέμμα, λιγόλογος, με καλά εδραιωμένη στάση, με μη διασπασμένη συνείδηση, χαρούμενος, ανυψωμένος, γαλήνιος, αφού πλησίασε τον πρεσβύτερο μοναχό Ναγκασένα, αφού απέδωσε σεβασμό με το κεφάλι του στα πόδια του πρεσβύτερου μοναχού, στάθηκε στο πλάι και είπε αυτό -

«Υπάρχει σε μένα, σεβάσμιε Ναγκασένα, κάποιο θέμα που πρέπει να συζητηθεί μαζί σας, εκεί δεν πρέπει να επιθυμείται κανένας άλλος τρίτος, σε άδειο χώρο, σε απομονωμένο δάσος, που έχει τις οκτώ ιδιότητες κατάλληλες για ασκητή. Εκεί αυτή η ερώτηση θα πρέπει να τεθεί, εκεί δεν πρέπει να γίνει μυστικό για μένα, ούτε απόκρυφο· αξίζω να ακούσω το απόκρυφο όταν έρθει η κατάλληλη συζήτηση· και με παραβολή αυτό το θέμα πρέπει να εξεταστεί· όπως τι; Όπως ακριβώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η μεγάλη γη αξίζει την εναπόθεση όταν έρθει η εναπόθεση. Ακριβώς έτσι λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, αξίζω να ακούσω το απόκρυφο όταν έρθει η κατάλληλη συζήτηση». Αφού μπήκε στο απομονωμένο άγριο δάσος μαζί με τον δάσκαλο, είπε αυτό - «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εδώ από έναν άνθρωπο που επιθυμεί να συζητήσει, οκτώ θέσεις πρέπει να αποφεύγονται· σε εκείνες τις θέσεις ένας νοήμονας άνθρωπος δεν συζητά θέμα· ακόμη και το συζητημένο θέμα πέφτει, δεν δημιουργείται. Ποιες είναι οι οκτώ θέσεις; Η ανώμαλη θέση πρέπει να αποφεύγεται, η γεμάτη φόβο πρέπει να αποφεύγεται, η θέση με πολύ άνεμο πρέπει να αποφεύγεται, η καλυμμένη θέση

πρέπει να αποφεύγεται, η θέση θεών πρέπει να αποφεύγεται, ο δρόμος πρέπει να αποφεύγεται, η μάχη πρέπει να αποφεύγεται, η προκυμαία πρέπει να αποφεύγεται. Αυτές οι οκτώ θέσεις πρέπει να αποφεύγονται».

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Ποιο είναι το ελάττωμα στην ανώμαλη θέση, στη γεμάτη φόβο, στην πολύ ανεμώδη, στην καλυμμένη, στη θέση θεών, στον δρόμο, στη μάχη, στην προκυμαία;» «Στην ανώμαλη, σεβάσμιε Ναγκασένα, το συζητημένο θέμα σκορπίζεται, διασκορπίζεται, στάζει, δεν δημιουργείται· στη γεμάτη φόβο ο νους τρομάζει, τρομαγμένος δεν θεωρεί ορθά το θέμα· στην πολύ ανεμώδη ο ήχος είναι ασαφής· στην καλυμμένη στέκονται για να κρυφακούσουν· στη θέση θεών το συζητημένο θέμα γίνεται βαρύ· στον δρόμο το συζητημένο θέμα γίνεται κούφιο· στη μάχη γίνεται ασταθές· στην προκυμαία γίνεται φανερό. Υπάρχει εδώ -

«'Η ανώμαλη, η γεμάτη φόβο, η πολύ ανεμώδης, η καλυμμένη, η εξαρτώμενη από θεούς·
δρόμος και μάχη και πέρασμα ποταμού, αυτά τα οκτώ πρέπει να αποφεύγονται».

Οκτώ τόποι που πρέπει να αποφεύγονται κατά τη συμβουλή.

Οκτώ πρόσωπα που καταστρέφουν τα μάντρα

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτά τα οκτώ άτομα όταν συμβουλευονται καταστρέφουν το συμβουλευμένο θέμα. Ποιες οκτώ; Αυτός με ιδιοσυγκρασία λαγνείας, αυτός με ιδιοσυγκρασία μίσους, αυτός με ιδιοσυγκρασία αυταπάτης, αυτός με ιδιοσυγκρασία αλαζονείας, ο άπληστος, ο τεμπέλης, αυτός που σκέφτεται μόνος του και ο αδαής. Αυτά τα οκτώ άτομα καταστρέφουν το συμβουλευμένο θέμα».

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Ποιο είναι το ελάττωμά τους;» «Αυτός με ιδιοσυγκρασία λαγνείας, σεβάσμιε Ναγκασένα, λόγω λαγνείας καταστρέφει το συμβουλευμένο θέμα, αυτός με ιδιοσυγκρασία μίσους λόγω μίσους καταστρέφει το συμβουλευμένο θέμα, αυτός με ιδιοσυγκρασία αυταπάτης λόγω αυταπάτης καταστρέφει το συμβουλευμένο θέμα, αυτός με ιδιοσυγκρασία αλαζονείας λόγω αλαζονείας καταστρέφει το συμβουλευμένο θέμα, ο άπληστος λόγω απληστίας καταστρέφει το συμβουλευμένο θέμα, ο τεμπέλης λόγω τεμπελιάς καταστρέφει το συμβουλευμένο θέμα, αυτός που σκέφτεται μόνος του λόγω της μοναχικής σκέψης καταστρέφει το συμβουλευμένο θέμα, ο αδαής λόγω της αδάειας καταστρέφει το συμβουλευμένο θέμα. Υπάρχει εδώ -

«Ο κυριευμένος από πάθος και ο οργισμένος και ο κυριευμένος από αυταπάτη, ο αλαζόνας, ο άπληστος και επίσης ο τεμπέλης·
αυτός που σκέφτεται μόνος του και ο αδαής, αυτοί είναι καταστροφείς του οφέλους».

Οκτώ άτομα που καταστρέφουν τη συμβουλή.

Εννέα καταστροφείς των μυστικών μάντρα

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτά τα εννέα άτομα αποκαλύπτουν το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρούν. Ποια είναι τα εννέα; Αυτός με ιδιοσυγκρασία λαγνείας, αυτός με ιδιοσυγκρασία μίσους, αυτός με ιδιοσυγκρασία αυταπάτης, ο δειλός, αυτός που δίνει βαρύτητα στα υλικά κέρδη, η γυναίκα, ο μέθυσο, ο ευνούχος

και το παιδί».

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Ποιο είναι το ελάττωμά τους;» «Αυτός με ιδιοσυγκρασία λαγνείας, σεβάσμιε Ναγκασένα, λόγω λαγνείας αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί, αυτός με ιδιοσυγκρασία μίσους, σεβάσμιε κύριε, λόγω μίσους αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί, ο κυριευμένος από αυταπάτη λόγω αυταπάτης αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί, ο δειλός λόγω φόβου αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί, αυτός που δίνει βαρύτητα στα υλικά κέρδη εξαιτίας υλικών κερδών αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί, η γυναίκα λόγω της ασθένειας της σοφίας της αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί, ο μέθυσος λόγω της λαχτάρας για αλκοόλ αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί, ο ευνούχος λόγω της αβεβαιότητας αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί, το παιδί λόγω της ελαφρότητας αποκαλύπτει το συμβουλευμένο μυστικό και δεν το διατηρεί. Υπάρχει εδώ -

«Ο κυριευμένος από πάθος και ο οργισμένος και ο κυριευμένος από αυταπάτη, ο δειλός, αυτός που δίνει βαρύτητα στα υλικά κέρδη·
η γυναίκα, ο μέθυσος και ο ευνούχος, και ένατο είναι το παιδί.

«Αυτά τα εννέα άτομα στον κόσμο, ασταθή, ταραγμένα, άστατα·
από αυτούς το συμβουλευμένο μυστικό γρήγορα γίνεται φανερό».

Εννέα άτομα που καταστρέφουν τη μυστική συμβουλή.

Οκτώ αιτίες για την απόκτηση σοφίας

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, με οκτώ αιτίες η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση. Με ποιες οκτώ; Με την ωρίμανση της ηλικίας η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση, με την ωρίμανση της φήμης η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση, με την ανάκριση η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση, με τη συγκατοίκηση με δασκάλους η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση, με τη συνετή προσοχή η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση, με τη συζήτηση η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση, με τη συναναστροφή με αγαπημένους η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση, με τη διαμονή σε κατάλληλο μέρος η νοημοσύνη ωριμάζει και φτάνει στην πλήρη ωρίμανση. Υπάρχει εδώ -

«Με την ηλικία, με τη φήμη και τις ερωτήσεις, με τη διαμονή με δασκάλους,
με συνετή προσοχή·
με συζήτηση, με συναναστροφή με αγαπημένους, και με διαμονή σε κατάλληλο μέρος.

«Αυτές οι οκτώ καταστάσεις είναι αιτίες για την καθαρότητα της
νοημοσύνης·
σε όσους αυτές εμφανίζονται, σε αυτούς η νοημοσύνη ανθίζει».

Οκτώ αιτίες για την απόκτηση σοφίας.

Οι αρετές του δασκάλου

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό το κομμάτι γης είναι απαλλαγμένο από τα οκτώ ελαττώματα της συμβουλής, και εγώ είμαι ο ανώτατος σύντροφος συμβουλής στον κόσμο, και εγώ φυλάσσω τα μυστικά και όσο θα ζω θα φυλάσσω τα μυστικά, και με οκτώ αιτίες η νοημοσύνη μου έχει φτάσει στην ωρίμανση· σπάνιος είναι τώρα ένας μαθητευόμενος σαν εμένα· όταν ο μαθητευόμενος ασκεί ορθά, υπάρχουν είκοσι πέντε αρετές δασκάλου για τους δασκάλους, με αυτές τις αρετές ο δάσκαλος πρέπει να ασκεί ορθά. Ποιες είναι οι είκοσι πέντε αρετές;

«Εδώ, σεβάσμιε Ναγκασένα, από τον δάσκαλο προς τον μαθητευόμενο πρέπει να εδραιώνεται συνεχώς και αδιάκοπα προστασία, πρέπει να γνωρίζεται τι πρέπει να αποφεύγεται και τι να ακολουθείται, πρέπει να γνωρίζεται πότε είναι αμελής και πότε επιμελής, πρέπει να γνωρίζεται ο τόπος ύπνου, πρέπει να γνωρίζεται η ασθένεια, πρέπει να γνωρίζεται αν έχει λάβει ή δεν έχει λάβει τροφή, πρέπει να γνωρίζεται η διάκριση, πρέπει να μοιράζεται αυτό που είναι στο κύπελλο, πρέπει να ενθαρρύνεται λέγοντας "μη φοβάσαι, το όφελός σου προχωρεί", πρέπει να γνωρίζεται η συμπεριφορά λέγοντας "με αυτό το άτομο συμπεριφέρεται", πρέπει να γνωρίζεται η συμπεριφορά στο χωριό, πρέπει να γνωρίζεται η συμπεριφορά στο μοναστήρι, δεν πρέπει να γίνεται γέλιο και αστεϊσμός μαζί του, πρέπει να γίνεται συνομιλία μαζί του, βλέποντας ελάττωμα πρέπει να αποδέχεται, πρέπει να είναι αυτός που ενεργεί προσεκτικά, πρέπει να είναι αυτός που ενεργεί χωρίς διακοπή, πρέπει να είναι αυτός που ενεργεί χωρίς μυστικά, πρέπει να είναι αυτός που ενεργεί χωρίς υπόλοιπο, πρέπει να εδραιώνεται παραγωγική σκέψη λέγοντας "θα τον κάνω ικανό στις τέχνες", πρέπει να εδραιώνεται σκέψη ανάπτυξης λέγοντας "πώς αυτός να μην παρακμάσει", πρέπει να εδραιώνεται σκέψη λέγοντας "τον κάνω δυνατό με τη δύναμη της εξάσκησης", πρέπει να εδραιώνεται σκέψη φιλικότητας, δεν πρέπει να εγκαταλείπεται στις δυσκολίες, δεν πρέπει να αμελείται σε αυτό που πρέπει να γίνει, όταν σφάλλει πρέπει να υποστηρίζεται με τη Διδασκαλία. Αυτές λοιπόν, σεβάσμιε κύριε, είναι οι είκοσι πέντε αρετές του δασκάλου ως δάσκαλος· με αυτές τις αρετές να συμπεριφερθείς ορθά σε μένα. Αμφιβολία, σεβάσμιε κύριε, έχει εγερθεί σε μένα· υπάρχουν δύσκολα ερωτήματα ειπωμένα από τον Νικητή· στο μελλοντικό χρονικό διάστημα θα εγερθεί διαφωνία σε αυτά· και στο μελλοντικό χρονικό διάστημα θα είναι δυσεύρετοι άνθρωποι με ανώτερη νοημοσύνη σαν εσάς· σε αυτά τα ερωτήματα δώσε μου όραση για την αναίρεση των αντίθετων διδασκαλιών».

Οι αρετές του λαϊκού ακολούθου

Ο πρεσβύτερος μοναχός, αφού το δέχτηκε λέγοντας «καλώς», εξήγησε τις δέκα αρετές του λαϊκού ακολούθου ως λαϊκός ακόλουθος. «Αυτές είναι οι δέκα, μεγάλε βασιλιά, αρετές του λαϊκού ακολούθου ως λαϊκός ακόλουθος. Ποιες δέκα; Εδώ, μεγάλε βασιλιά, ο λαϊκός ακόλουθος μοιράζεται την ευτυχία και τη δυστυχία με την Κοινότητα, έχει τη Διδασκαλία ως αυθεντία, χαίρεται στο μοίρασμα σύμφωνα με τη δύναμή του, βλέποντας την παρακμή της Διδαχής του Νικητή προσπαθεί για την ανάπτυξή της. Έχει ορθή άποψη, έχει απαλλαγεί από περίεργες δεισιδαιμονίες, ακόμη και για χάρη της ζωής του δεν υποδεικνύει άλλον Διδάσκαλο, η σωματική και λεκτική του συμπεριφορά είναι προστατευμένη, απολαμβάνει την αρμονία και χαίρεται με την αρμονία, δεν ζηλεύει, και δεν συμπεριφέρεται στη Διδαχή με δολοπλοκία, έχει καταφύγει στον Βούδα ως καταφύγιο, έχει καταφύγει στη Διδασκαλία ως καταφύγιο, έχει καταφύγει στην Κοινότητα ως καταφύγιο. Αυτές λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είναι οι δέκα αρετές του λαϊκού ακολούθου ως λαϊκός ακόλουθος· όλες αυτές οι αρετές

υπάρχουν σε εσένα· αυτό είναι κατάλληλο για εσένα, πρέπον, αρμόζον, ταιριαστό, ότι εσύ βλέποντας την παρακμή της Διδασχής του Νικητή ποθείς την ανάπτυξή της· σου δίνω την άδεια, ρώτησέ με όπως σου ευχαριστεί».

Τέλος της εισαγωγικής ομιλίας για τις ερωτήσεις του κριαριού.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Ο Τριμερής Κανόνας. Ο Κανόνας των Ομιλιών. 5. Η συλλογή των μικρών κειμένων. 20. Τα ερωτήματα του Μενάνδρου. 2-3. Τα ερωτήματα του Μενάνδρου έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org